

సర్వస్వతియనుబంధము. 300 కు



కు వలయాశ్వుచరిత్రము.

ఇది

సవనము చిహ్నారాయణాచార్యుని ప్రణాళిక.

(సర్వస్వతీకప్రికనుండి పుష్కలము)

మొదటికాగితము

కాగితము

ప్రత్యావృత్తముగా వ్రాసినది.

1903

మొ. 8 అంశము.

All rights reserved.

ప్రతిక.

ఈకునల కూర్మచరిత్రము సవరము చిననారాయణనాయకునిచే రచియింపబడి నారాయణపూసామచ కంకితమియ్యబడినది. కృత్రికతాకీర్తనలతో పెంపుడుతగ్గడి. ఇతఁడు తనసంశయమును గుఱుఁపుచుగా మారఁబ్రొంగుచుటచేత త్కవిత్రయఁడనియే తోచుచున్నది. కాని నాయకపదమేలవచ్చెనో తెలియఁపర్చి. మరదేశముచేసిన నాయకపదము తలచు శూన్యమందుఁ గలెను. మఱియును మనదేశమున నచ్చటచ్చట బొప్పిలిపాటగాఁగ్రుపాకు పాటలలో నిమ్మరాజునాటలో “నకము నారవ్వ” యనువాని చరిత్రకొంటెగలను. ఆనాఁడైనయే యాకృతిపతి యేమోను. శంకరాచార్యునియని. ఈకృతిపతితండ్రిచేరు తిమ్మరాజు. ఈతిమ్మరాజు పిట్టాశ్రమముఁ డి. ఎంతవఱకునిజమో తెలియను. వానియను నీకవి కావ్యసంగీతజాఁబాటగాఁడ నాయకపదపత్రమునే గూర్చిఁజూచుచున్నది. ఏదొయట్లున్న నగఁజోక్తముగా త్కవిత్రయం క్రింద నట్లందుకొనినవాడు మనమును త్కవిత్రయంనకతీరను. ఈకవి చిహ్నములు నర్పించినవృత్తులు చూడఁగా వీరనేకరంధ్రములలోఁ గనుగొనఁజూచి నోడించుకొన్నను విస్తారదేశము సరిపాలించుకొంటును గవలయుచున్నది. తనకన్నతండ్రికి సంతతిమ్మగొనఁగను తనకుఁ బెంపుడునిండ్రియును కృత్రికతాకీర్తనముల నన్నికొనఁగ. “వీరరాజుకుమార వీరవేంకటరాముభద్రామలహరీయ పరిభ్రామరాజు” యను నొకవిశేషము కలను. దానింట్టి చూడ నేయుచువు నను గొల్పఁబడెననినను “గర్భాభిషేక” క్రింద కూసాంధ్రులకు నారాయణతెండ్రి” యనియు “వీరవేంకటరాము భద్రామలహరీయ నెందుఁబ్రాల్చినది. కలిపాఁడవ్వలంబు” అనియుఁ జెప్పటచే నావీరవేంకటరాయకీర్తనకీర్తన సామాంధ్యముని విన్నవించుచున్నది. ఈవీరవేంకటరాములు కట్టిటరాజునుచున్న రంగరాజకుమారులనుటచేతను కృత్రికతాకీర్తనలు యావచ్చును అట్లు రానారాజు తమ్ముడనియే యూహించువలయును. ఎదుఁగట్టికృత్రికతాకీర్తనలు తిరుగుదేశవరాయల తండ్రి రంగరాజునియు నెన్నరానారాయణనియు ననుచుకొనే మేలవచ్చుచున్నది. కావున నీవీరవేంకటరాములు తిరుగుదేశరాజులగుననుచున్నది. ఈవీరవేంకటరాములు (1580 సం॥ వ) జనవరిలోఁ బట్టాభిషేకంబు చేరినవలన మనకృత్రికతాకీర్తనలు నాతనికి సమకాలినుఁడు. కావున నితఁడును 16 శతాబ్దము చెందనున్నవాఁడు. కావట్టి యతనికి చత్తేశ్వరవారుఁ డగు కృత్రికతా 17 వ శతాబ్దము మొదటివాఁడని నిశ్చయింపవలయును. ‘తనవానగుణము గోరొనెత్తినసొంతల చోవ్వలు సర్పించునానగ’ ననుటవలన నీకృత్రికతా కృత్రికతలు గోరొనెత్తినసొంతలవానియొక్క నాకొనెడున్నది. కృత్రికతా రాయసొంతలకుమారులెవరి కివలదెత్తిచేసినవచ్చుననిగాని రంగరాజకుమారుఁడుగాని రాయసొంతలవలనవాఁడు కాఁడు. కృత్రికతాకీర్తనలు తిమ్మరాజునకు తిరుగుదేశము మూర్తిమంబు రంగరాజుని బిడ్డయందు కొంటెగాఁబగు గురవరాంబ యను నాఁయురు బిడ్డకృత్రికములు కలవనియు నందుఁ జెరుమఁబడవల

నూరుడు రంగరాజు యు మాతామౌంబకుమారుడు నారాయణరాజునియు రంగరాజు
కుమారుడగు కృత్తికలకాను రంగరాజు సోదరునికుమారుడగు చేకటరాజును మా
తామౌంబ కుమారుడగు కృత్తివతి నారాయణరాజు పెంచికొనెనని పీఠికచె
ప్పించునని.

ఇతని కవిత్యనుతి ప్రాథమై సులతామై నవరసభరితమై వినువారిచెవులకుఁ జన్మ
బంగొల్పించున్నయది. ఇతనికెఁగలయప్పుఁ న్నుకల్పనాచాతుర్యము నునకవిఁటుంబ
ములఁ నలుగుఁడై గుగురికిఁ దప్ప నెన్నరికిని లేవని నొక్కచెప్పవచ్చును. ఒక్కొక్కఁ
నిండు నర్పించిన విద్యముం జూచిన నిలిపి సముద్రున కవి లేడనియే తోపించి
ఘండును. ఇంపఁ గావ్యలతామలగు సమస్తవర్ణలు వర్ణింపఁ బడినవి. ఇంద్రభి
ష పింగలిమారునాకన్య కథాపూర్వకమునల నాటకశైలిగానున్నది. దీనిమూల
భూమిఁగోడీయపురాణములొననున్నది. దానికిని దీనికిని గొన్నివిషయములలో క్ష
త్యావహికములకు. ఆంజనుదాలన నచ్చిబోయిన పిదప నశ్వతిరుడను నాగరాజు లే
ముచేసి మదాలసనంటి కన్యకను లేవనెత్తఁకలమునుండి పుట్టిచి మరలఁగునల గా
త్యనకచ్చిన్లున్నది. బచ్చిసోయనగానిని మరలబుట్టించునాయను సందేహముచే గా
బోలు నికవిఁడులు చెప్పుక మఱియొకవిధముగా నూర్చినాడు. ఇత్యాదిభేదములుకొన్ని
కలవు. ఈకథవిచిత్రానూయబములఁ గూడనున్నది. ఎంతెట్లున్నను నీకవికథాక
ల్పనియంపవృత్తతకైకలనాడు. ఈకథనే నాటకముగా వ్రాయఁబూనినచో నేల
యితి నృత్తముగల్గింప నవసరమేలేదు. తనఁ బోవువారికి గునిఁజూపింపనేలయని
మొదలి యుత్తుల్ల మనఁగలగు లలవచ్చుము నింతవాహరింప మైతిమి.

ఈగ్రంథమును దండాపూర్ణ సుస్వతీభూండాగారమునుండి యక్కడి యజ్ఞ
శాలిచే వ్రాయించి తెచ్చుచేతఁగొన్ని ప్రాంతభాషలను గొన్ని గ్రంథములని లుప్త
భాగములును గల యొక్కప్రతులు మాకుకొరకుటచే నానననుసరించి యథానుతి లు
ప్తభాగములను ప్రాంతభాషలను గతావధానము లిరుపటివేంకటేశ్వరికిపుల సహాయము
న బరచుచింది మాసంస్కృతి సత్రికయందుఁ బ్రచురించితిమి. బొత్తిగానవరించుటకు పీ
లులేనివి సవరించినఁ గవియభిప్రాయమునకు భిన్నముగనేమోయని విడిచితిమి. ఎవ్వరి
యొద్దఁ గాని మఱియొకప్రతియున్నచో దయయుండిమఁకుఁ బంపియింపఁ భేదములు
సంస్కృతిలోనుండి పునర్మూర్తియగును ప్రతులలోఁ జేర్చెదము.

ఇది సవరిం దుటలో నిజము గాఁ గ్రొత్తగ్రంథము వ్రాయఁదగినంత పరిక్రమముడి
ని మునుటను సంజేహములేదు. అట్టిదను నెచ్చటనోయన్న పతికన్యముచే సంపా
దింపఁజేసినను ముక్త్యుమగు నవస్థబంధమైనను నావ్యయప్రయాసలు మేమేధరించి
పొందెదముఁ దక్కినవేలకే యిచ్చుచున్నాము.

ఇట్లు, ఆంధ్రభాషాభిమాని,

క్రీ. రా. వెం. కృష్ణారావు.

సుస్వతీప్రతికాధిపతి.

శ్రీ రస్తు.

కువలయాశ్వచరిత్రము.

ప్రథమాశ్వాసము.

- కా. శ్రీరాధాధరబి. బసంభృత మధాబృం వాతిమాఘర్షణా
ధారీషుక్లప్తిం చ లీల మురళీధారేయైః గీతసం
చారింబు త్వలయించుకృష్ణాడు దయాస్వప్నతాగోవం
బూర స్సోమునార నాధపుఁ జీతాయశ్రియశుం జేయుతన్. 1
- సీ. తనమందహాసనూతనకాంతి కాంతిర్జ్యోతికలాపములను సంధించుకొనఁగఁ
దనయాస్యపద్మంబు ధవగాగరసర్పరీ పటినతోడుత మాటపయకులాడఁ
దంతినూట ప్రిసంతసంబు నాయకి మస్తాంబునకును విందులు ఘటింపఁ
దనయారోజాచలత్వంబు మనోనాథక తనశ్చర్యముతోడఁ గలసిమెలఁగ
రాజులఁ దొప్పరించుచు రమణుఁ డున్న, యరద మెక్కిన రుక్మిణీసరసిజాయ
తాక్షి సవరమునారాయణాధిపేంద్రు, శుభద ముఖానవీక్ష చేజూచుఁ గాక. 2
- చ. నెలకొనుజూట సౌరకటినినవక్తైరవటీవ ధూటితో
లఠిశుభాంశుఁ గూర్చినతలంబునఁ బూర్వత్రాగూడి యద్భికిం
గలయకకుంటెన్ ల్నడుపఁ గాఁ బనిపూనిన యాశపాలకుం
డలశివుఁ డిచ్చుఁగావుతఁ జిగాయువు నారసభూపమాళికి. 3
- చ. తనతనుకాంతి కాంతిజలదప్రతిమానగల్గినీలిమం
జెనక వరాంగసోచి నిజచిత్రసుధాస్మితపాండిమంబుఁ జి
క్కినితమి ముద్దఁబెట్టుకొనఁగాఁ బతికొగిట నున్నయంద్రినం
దన సవరంబు నారసజనప్రభు సెప్పుడుఁ బోవుచుఁ గావుతన్. 4
- సీ. నుడుగులపూఁబోడి యడుగుల బెడఁగు వీక్షించుచోఁ బదము పతించుకొనుచుఁ
బలుకుటోయ్యరి గుబ్బకప గందపుబూత సెంచుచోఁ జర్చవర్ణించుకొనుచు
మాటమిటారి సయ్యాటంపునడ నిరీక్షించుచోఁ గ్రమము గుణించుకొనుచు
మినుకుఁ బోయాలి కింపునగేలుజడయల్లఁ జెరావుచోనలజటఁ జెప్పుకొనుచు
నాణిశారీరరుచివైభవంబుజూచు, వేళ వర్ణకృమంబు భావించుకొనుచు
సెమ్మి నగతమ్మిచూలి మాతిమృత్యుపతి, పుత్రునారాయణాధిపుఁ బోవుచుఁగాత. 5
- కా. వీణాదగడచల త్కరోజ్వలవిభ ర్వేలన్నభోద్యద్రుచి

శ్రేణుల్మించుగ గానగక్కి జగిరిచెం బూచెనంచున్మదిం
గాణ త్కెచ్చు గణబాటపాడి పతికి స్వతః పముగూర్చునా
వాణీనీరజనేత్ర నారనధరానజింపుపం బోవువుతె.

6

మ. కలుగున్లాయపు లేజకిం భయమున్మై గాన్మించు నీకానుసా
ములకుం దమ్ముని కత్తలానము గయంబు ల్మీగ రావించి సూ
తలకుం బర్వన బోవువానిగని గోరీకాంతిసానెం గిలా
కిలనవ్వ న్మృద మొందు చంతిను ఖనిం గీతికొంచుఁగొంచెదకె.

7

సీ ఆలకురువ్రజనాథు నడగఁగ్రోవ్కు నటంచు కలకగువ్రజనాథు నడగఁగ్రోక్కి-
నైంధవాక్రమణ నైశ్చల్య మొందు నటంచు నైంధవాక్రమణ నైశ్చల్యమొంద
మించి యక్షులంబడంచి కేర్పు నటంచు మించియక్షులం బడంచి కేర్పు
దోగ్గిగురుత్వంబు తొడరితొల్పుటంచు దోగ్గిగురుత్వంబు తొగరితొల్పు
భావినోదభీమసంభావ్యకార్య, మెల్ల నీరతి నటిగఁచె నెవ్వఁ డట్టి
తామపాదాగవిందమరందబృంద, చంచరీకొల్పు మానుచును సమ్మతింతు.

8

సీ. ప్రతివాదిమర్మనిర్మథనకర్మిగ్రమై బాణసౌశీల్యంబుఁ బ్రస్తుతించి
ఘనశబ్దసాంగత్య జనితాత్మధికమోదగరమఁ గన్న మయునిసరిణి నెన్ని
మాతమీమాధవమహిమఁ బూజితమైన భవధూతి మార్గంబుఁ బరగణించి
సారనవాగ్ధోషణదరీణంబైన భాగవి యునితివిభ్రమముఁ బోగడి
వెండియును గాలివాసాది విబుధవరులఁ దలఁచి యుష్మత్కైవత్వ సందర్భ గౌ-
వార్థ్యహంఖలు తాతుమహర్షధ యటంచు, వాంఛిపఁగాఁగల గవితొడివైభవంబు

క. నన్నయభట్టన్న నె, త్తన్నను దిక్కిన్న సోమయాజిని శ్రీనా
థాన్నాచార్యమునిమది, నెన్నును నాండ్రప్రబంధ హేలానిధులన్.

10

కా. విగ్రహగ్నవగంధ మంధకపుసోవిధీపధూక్షిత పం
గుగ్రామణ్యతిదూరసంస్థితమరక్షోజీధరేంద్రంబు వృ
ద్ధగ్రత్యమ గదా మదాచరితకావ్యం బౌర దున్వేదమీ
వ్యగ్రాసత్సవికోటి యెన్న నది యూహలేస్యఁగానేచ్చినే.

11

మ. ఒకచో శబ్దనిగుంధనంబు లొక చోయైక్తికియూ శౌరవం
లొకచో నద్భుతజాతివారికొక లొకచో నుజ్జ్వలభీత త్తద్రద
ప్రకరంబుం గనిసించిన నృదికిసంభావించ నర్హంబుగా
కకటా యేమియులేని కబ్బ మది యాహ్లాదంబు గావించునే.

12

ప. అని యిట్టచేసితా నమస్కారంబును గుకవిపురస్కారంబును గుకవితిరస్కారంబును
నుంగావించి బహువిధకథావిభ్రంబగు కువలయాశ్వచక్రతంబనుకాశ్యంబు సరిస
జనసేన్యంబుగా రదియింప నూహించి యేతత్కృతినానంత్యంబునకుం దగువా
డెవ్వడో యని విచారించి 13

8. అలనాగాయణధునీ, తలనాయకమణికి విచ్చెదర బ్రబంధంబుకొ
గలదేమేనిని భేగము, తలపెం గా నీతిదనంగ దైవమనంగకొ. 14

ప. అని నిశ్చయించియున్న సమయంబున, 15

నీ. ఏవవ్యగుణహరి దానవారియవక్రచక్రసౌఖ్యకరప్రసక్తిగాంచు
శైవైరమాహేతి భావనీతి యమూల్యకథ్యాణధర్మగ్రాహిణుం గాంచు
నేజగన్నతిశాలి యాజతేతి బ్రచండపరదంతమహతి యశైప్రాశీం గాంచు
సోమ్యుతిరిక్తి మారమూర్తయవేలకమహాంబికా మోనఘటనం గాంచు
నతేడు నయిఖదుఖానసహంగహరణ, కిరణకాగిణిణద్వంటికాని
కాయవేదండ ముఖస్యైకలితవిజయ, శాలి నారాయణక్షమాపాలకశాలి. 16

ప. పండియుం దాండలభేలమోదంత ఖండపశుజటానుండలాగ్రహింజమాన పుండరీక
గంగాడిండ్ పాండరాఖండరుచికాండక్తిర్తినిస్యందవల్లికాచక్రకృత దుర్వక్రవిక్ర
మ పరపంధరాజస్య సైన్యండును సగ్విసగ్విసహధూన్వహగానిరాకృతకమతపరిబృహ
కాణోదరిలోకాధిప నితాస్తంబేరమమూర్ధస్యండును కరుణాగవింద చరణామణిపరిణీ
త పరీగంధిణ్ణాంధిణాలోకుండును బ్రచండనుండలాగ్రవిదాగ్యమాణిపుమండలా
ఖం లకరిణీయభావింభాసంభోగాంతరాయభయావలనలనూబరానీతివనిధిబోధవి
ధాయక నానావస్తువిస్తారనిస్తుల స్తవనీయ మణీరమణీయమంకరానిందుండును రాజ
కార్యవిగోధరిపు రాజశిరోధిఖండ సూద్దండ తడియదుర్గగ్రహణ వివిక్షణనిజనియు
క్తసేనాభిరాసుండును సింఘుగ్వింద ధవళాంగభీముండును బ్రతిక్షణప్రకల్పితదా
నిధానాధునీమానావమోదనసాంత్యివాదనప్రవీణతీయి జేణికాసమాహతేసారావార
విగళితనిజాశ్రయపరాయణతేగ్ధాంభీస్థుయ్యండును హేమకరగండాంకవర్యండును
శ్రీరంగ గాజకుమారివీర సేంకచైతరాయ భుజాబలసహంబు బహువిధోపాయధురీణుం
డును జంచలలోచనానుమోచననాపంచరాయణండును గాశ్యపగోరీవిమృశించును
జిత్రీచక్రతండును దిమ్మనరపాలగొప్పగల్వాగరకాకాచక్రతండునునగు నారాయణ
ధరాదేవుం డొకానొక కుభవాసంబున సుధాకరశిలావేదికా సగోపంబులకుం జేం
దొగలసాంకుం గలయ నొందించు ననుచున్యభాగపద్మగాగపగ్రితివిలంబులకుం

దాటురేటిదాటులనీటు వాటించు వలభిక్షానీలబాలంబుల నీడలకుం గోడుపడు
సాంబ్రాణిధూపపుంజంబు లనుచీడకతి కై యుదయించు మంచుగాయని లేకలపో
కలందగును తొలివోతయం జెలంగి ముంగల నాడు కీబుబొమ్మలకోలాటంబు
రొవలకును గివకివకివగూయో కోయిలలయూరింబులనును నొండొరుల మొగంబు
లు చూచుకొను నూడిగంపుల జేడియల నుండవలసదనచికిందంబులకు వింటులు గావిం
చు ముక్తాకుడు స్తంభంబులందగు తమయాకారంబులం గనుగొని తోడినియోగుల
ని రాజకార్యంబు లడుగునానాదిగంతరా నేక వజ్రరాహస్యంబులం బిలుచు సౌవిదల్ల
సాహసోనినాదంబులకుల బోధిగావించు వందిజనంబుల కై వారంబుల నడుమ వినంబ
డు నంగనాంగీకృతసంగీతంబులగు నానందభాష్పబిందుసంహారంబుల బిందించుచుం
దంబునఁ దొరంగు వితానీకృతి వివిధప్రసాదసరదస్సప్రసారంబులం బొపడు నా
స్థానంబున మణిమయాసనంబున సుఖాసీనుడై నిందోగిం బుండుసమయంబున.

క. వినయమున నేనుగడియం, జని యేలత్తువలయాశ్వచరితంబు ముదం
బున మీకు నంతయుగా, నొనరించెద ననినహర్ష యుక్తుండగుచున్. 18

ప. ప్రసాదమందస్మితకటాక్షంబుల సీతీంచినఁ దిదీయాంగీకారం జెటింగి ప్రబంధని
బంధనూత్నాహబంధుకుండనై తన్మృఖాలంకారంబుగాఁ గృతపతివతావతారంబ
భివర్ణించెద.

నీ. నెలలెల నెఱుగుదునెమ్మొవినీటుదారొన్నవానికి తోడుకోడె యనుచు
జవరాండ్రజగింబుజగపోల్కిఁ జనుసెట్టకవల కల్లుకాఁ జెల్మికాఁ దటంచు
లేమగుంపుల లవలివలాడు లేకొనువంటిచోటికి నెలవరియటంచుఁ
గలికిమిన్నలకల్మికంటికో పెనయు మెచ్చులకొన్విరికి మేలి చుట్టమనుచు
నెంచి ఛాయాశుభాంగి యేయినుని చూచి, నిండువేడుకఁ దలఁబ్రాగినించి నెలనె
నరుడు కనకాద్రివల సాప్రయాణనిపుణ, సైంధవుండెన్నదగులోక బాంధవుండు.

క. ఆతనికులమున దశగధ, నేత దగు నృరధిపతినిభిలమహార
క్షాతత్పరుఁ డాతనికి, న్నితాతాతోదరీమణి పతివాడమెఁ. 21

కా. ఆరామాధిపమాళికిం దశముఖాఖ్యగాగ్నివ దంభోలికిఁ
బారావార పటిసమాన్యకటి భాగోజ్వలద్ధారుణీ
థారంధర్యసరీపుపార్యసమదోస్తంభప్రతాప్రప్రభా .
శ్రీరాజాద్ది శుం డెకుకుండు జనియించెం బ్రాగవోచేరుడై. 22

గీ. ఆకుకుని యస్వయమున బాహుసహాయ, శౌర్యగాంధేయ వైరిరాజన్యగేయ

బలులు పెక్కిండు స్వపతులు వెలసిరిందు, వినుతివహియించెగోవిందజనవిభుండు.

క. వెలయుం దత్తుతుడై యశ, బలస్థుతియై తిమ్మధరణిపతి వైరిసతి
నితాంజన బాష్పయురీ, హలహలికాంజనధరీకృతాఖిల గిరియై. 24

సీ. విడు ప్పెటించెగోవి నేవెఱతు గాయము మాననిమ్మని ఛాయ యెంతేనివేడ
నశ్వనాత్మండులకై దోహదికి నిచ్చుట బోవుకతన వేసరుగొనంగ
నిరుపద్రవముగామి నిలువరాదని రమాపతి వేఱసాలెంపుఁ బట్టు వెదక
నాయయ్యకిదియపాటాయంచు నలసింహికారనూభవుఁ డాడుకఱచికోనఁగఁ
తెలఁగి లోకకొమ్మమొగ మింత చేసికోనఁ గఁ దిమ్మనృపశ్రీరి దినదినాద్భిన్న వైరి
వారబహువారభేదన నిర్ధమాన, వైనరవివేనిపెనుగండి మానదయ్య. 25

క. అరసికనూలి ముద్దుఁగు, మాగుండు శరజాతపుట్టి మనియెన్దనియెం
దారకిగర్వనివాగక, సారకిసత్కితిల్ల లక్ష్మజనపతిధరణికి. 26

సీ. అగ్రంశమువారిమని నుర్జివారులై గుడిసెకై జల్లెడు గొట్టబోరు
హరిధి క్షిలవారిమనుచు సన్నద్ధులై వేటకై సింగంబు వేటఁబోరు
కడువిరక్తులమంచుఁ దడవిఁడ్లు గైకొని యేచి పుల్లులమీఁద నేయఁబోరు
భాగ్గవగోత్రిసంభవులమంచుఁ దలంచి గట్టుల వైదరుల్ పెట్టఁబోరు
సంగ రాంగణసంగతిశౌర్యధైర్య, ధుర్యులక్ష్మమహిపాలవర్యధాటి
కాపలాయతిమత్తప్రతిపథూపు, లడవిలో బాతకాఁపులై యలరునపుడు. 27

గీ. అన్ముహూశ్వర్యసంపన్నుఁ డంబకాగ్రి, చంచలీకృతదుర్మనూజాతుఁ డగుచు
గతిమైన సదానందకారి గరిమఁ, దనరు తిరుతులదేవి నుద్వాహుచుయ్య. 28

గీ. ఆ తిరుమలాంబయందు లక్ష్మాననీశుఁ, దతులరవిలేజా దిప్పభూపతి విదౌత
లక్ష్మసృపవర్యుఁ డిమ్మలవిలాసధుర్యుఁ, గృష్ణసృపచంద్ర నారాయణేంద్రుఁడనియె.

క. వారలలోపలఁ దిప్పధ, రారమణుండువెలయు రాజరాజనఁగఁ గృపా
దాకుండు లబ్ధకవచ, స్ఫారగుణాపార్థవైరి బాణక్షతియై. 30

సీ. పద్మముల్లెనిండఁ బర్యవస్సురుమంచుఁ దలయుఁడఁదొడఁగె వేదందపాతి
కమలముక్రేవలఁ గదియ వెల్వలవాటి కాటాఁడనేఁ డయ్యెవ్యాలధర్త
యబ్బరేఖాప్తిపై నగుర నిద్దుమాని నిలిచినచో నిర్వై గులధరాని
వనజాతములచాయ దనరికంపనమొంద గోమాద్గముఁ జెందెఁ గ్రోడమాని
తమ్ముఁ బెడవాసి వసుధాసుధాకరాస్య, కొల్లెవలపంటి ననవంటి కొమరువంటి
నీటుకాఁడైన యలతివృన్దపతిఁజేర, విరహగరిమంబు లేమయందు వీలుకొనఁగ. 31

- చ. అతడనుజన్ముఁడైనచుగుణాన్యుఁడు లక్ష్మివిభుండు తోడుగా
 సతులితుహిందుఁ ఖానుని బలావళి ద్రుంప నిలింపు లింపున
 న్విస్తత లతాంతవన్న మొదవించుట మించు వంచె నెంచి స
 మ్మతి జయలక్ష్మినించు న నూర్తికపుం దలఁబ్రాని కై వడిన్. 32
- సీ. నలుపుఁగన్తురిగీలు నామంబు యెడఁచి యేతెంచినఁగాని సంధించునుచు
 నిడుదముఁజైపుటొట్లు సడిలించుకొని చెవుల్బూడిచె చినఁగాని మాడనునుచు
 గమనీయమణిరీటుడించి వైతాళిపాగ చుట్టెఁగాని పలుకమునుచు
 దంభోలివిడిచు క్రొందఱుక సింగిడిపొట్లు చేకొన్నఁగాని హర్షంపనుచు
 జన్మతోమాటలాడ పేజీలు వ్రాసు, రాగ తప్పవలబాహునిహు
 రైనయలహిందుఁఖానసేనాధిపతి. నిండి ముచ్చటముచెంత దగ్గు విడిసి. 33
- గీ. తిప్పనిరపాలకరవాని దీర్ఘయవన, ముష్టిహాస రంధ్ర నెడసి సమ్మఖముజేరు
 తనయుఁగనిరాజరాజ సంతసముఁజెందు, దురకగ్రుద్దను బనిశివచ్చె యుటుంచు.
- క. బిసరుహనయనావిసర, ప్రసవకలంబకుఁ దలండు పరితోషిని
 ప్రసతీకదంబ నానన, హసిత్రేందవంబఁ గోనమాంబ వరించెన్. 35
- క. ఆ తిప్పవృపతి కోనాం, బాతామరసాక్షియుండు బాంధవజ్ఞ
 ఖ్యాతుని దిమ్మధకాధిపు, నాతతగుణకలితు వేంకటాధిపుఁ గనియన్. 36
- ఉ. వారలలో శతానిశృపవారిక తోరికుఁగార్థిధారణో
 దారమహామహీతల నిధాయకకుంకుమసక్కురంగనా
 భీరసరేఖికాకృతి గభీరభుజంగమ భోగబాహుదు
 గ్వారుని దిమ్మభూవరునిఁ బ్రస్తుతిసేయవశంబె యేరికిన్. 37
- సీ. పరకాంతిసంగతిఁ బరఁగుకూర్మస్వామి యబ్రమే బహుళ జనాశి యగుట
 రాజభామాన్యాప్తిఁ బ్రబలు భూధగపాలి యగుట గతశ్రవణాగమగుట
 సద్విజవనితల సక్తిగాంచినపోత్రి వింతయే వెలివేయు విభుజంగుట
 కుండలీశ్వరనదృక్కులఁ బొందుకరిరాజపటలిభారమె యధఃపాతియగుట
 యనుచు భూదేవి తిమ్మభూపాగ్రగణ్య, బాహువండుండి మొసపరబాసు మూల
 గరువమునఁ బల్కు నిఖిలలోకప్రతాన, కార్యపరిశంతిత్కిరికాంతతోడ. 38
- సీ. చనవు తానని వచ్చినను లేవ కలమంజుఘోషమాచేగొద్దిగొట్టవడియొ
 గొనగోలఁ జెక్కిలిఁజెనకె ఘృచికాదేవి దేశీయంపుఁ దిట్టువడియొ
 బుక్కిటివిడెమీయఁ బోయి తిలొత్తమావనజలొచన ముచ్చెనాట్లుపడియొ

బోలులుల్లఁ జాలుకు బాపులఁ జూచి యూర్వశీబిబ్బోకవతి చాకువేట్లుపడియెఁ
దిమ్మనఁ పాఁచి చికిలితోడుమ్మిదారి, బలిమిఁ దెగటారి సురపురపాంగణమున
వఱ గడు కటారిగాచూ త్రవరులచేత, గీడుచేయఁజే మడియలతోడిచెలివి. 39

సీ. అఁదఁ నాయకమీఁది యాసయటుండఁగా బాదుషాపై యాసపల్లవించెఁ
బాసఁగనఁపునవిధంబులవా గటుండఁగా దురువరంబులవారి మురువుపొచ్చె
లలితంపురుడ్రగిణిలవా ఁటుండఁగా మఱిరఖాబులవారిమాట పొచ్చె
హృద్యోహింబు లవేసింబులుండఁగాఁ గాని పనులదండుగలు సెలంగె
నబసొతు పేరు లవియెన్నియుననుడ, ప్రాచీకర్తానుశబ్దంబు రూఢికె క్కెఁ
దిమ్మనృపభక్త ధాగాఁ డ్లమత్త, ఖాసపుంగవసాంగత్యగరిమ దివిని. 40

సీ. గిరిఁబుఁ పాచాసులఁబ్రామొక్కనునుచు దేవేంద్రవందను బట్టి యాడ్చిననుచుఁ
జేష్టుమాని దేశీయము ద్వినిపించు నుంచు దుంబురు నడ్డగించి రినుచు
సారాయికొచ్చె గంజాపాదులెమ్మంచు నంగడుల్వడిఁ గొల్లలాడిరనుచు
లాయంబులఁ బుట్టావించ రమ్మంచు హరిణితోఁ గడు నెగులాడి రనుచు
దిమ్మనృపహతియవను లొందించులాటి, సమరపురిఁ జేరెవెఱచు దిశాధిపతుల
కలుఁగ జేయంగఁబచ్చటి కిచ్చటికిని, నాగదుం డాసుఁడ్రోవించదమునఁ దిరుగు.

గీ. ఆరెడు తిగ్మలదేవి మూర్త్యంబు రంగ, మాంబ లత్నాంబు కొండమాహరిణయన
గురివమాంబును నిజబంధుకోటులెంచ, వరలుచేడుకతోడ నుద్వాహనమ్యె. 42

సీ. భర్తవి నాయకప్రాసంగతిఁ జెందఁ దాఁగల్గినవగలసంతసముఁ జెందుఁ
బరిద్దిజరాజాగ్రపాద మాదలఁ దాల్చి దానుహిభృత్యాదతతి భజించు
విభుఁడు సుధశ్రాభివృద్ధిఁ బెంపువహించ దానురామోదసంధాన మొందు
నమఁడు ప్రాభాకిరవ్యాలోలరతిఁ గాంచఁ దాను జంద్రాలోక ముని చెలఁగు
ననుచు హరిజాయ హరురాను సమరనాథు, కొమ్మనంబుజభవుమద్దగుమ్మఁ దెగడి
కాంతునకు నానుకూల్యసంఘటన యొసఁగు, ధరసద్దానికురుంబలిర్మలాంబ, 43

సీ. వరుని సదా గదాకరుని జేయుటెకాని యిందిగాజలజాక్షి కేమికోదువ
చెలుపుచే మరుమాట చెల్లించుటయెకాని హిమశైలతమజాత కేమికోదువ
నాథునిజాడ్యమొందఁగఁజేయుటెకాని యిలజహ్నునందన కేమికోదవ
కాంతునిగోత్రాగిఁగాఁ జేయుటెకాని యింద్రుపట్టపురాణి కేమికోదవ
తరము గావింపరాదె యీతరలనయన, తోడ నారలననుచు బంధువులు వలుక
విభున కిత్వంతభాగ్యంబు వెలయఁ జేయు, క్షీరితగుణావలంబ యామూర్తిమాంబ.

సగరవృత్తి సెసంగుడమ్ము మానినమా యన్మోదప్రవాహవిఖ్యాతిఁ గనెను
 పరవదిగ్బహుబాస్య మరయనికావేరి రంగస్థలాభివృద్ధివముఁ గనియె
 గడు నుగ్రగతి యెఱుంగనివర్మగానది సోమాశ్భవాదివిశ్రుతులు గనియె
 నేకుమారుని పట్టాభిషేకపమయ, మందు నిజనారి యొంగుభాగ్యముఁ నల్ల
 వీరవేంకటరాయఁగూవిభునికంటఁజి, నెలమిఁ బాలించె నిల నాచర్యవ్యయండు. 52

సీ. అభిలంబునకుఁ బ్రపంచోగంబుఁ జెలిపి సత్రములపా లకపోత్రరాజుఁ జిగడి
 కలభారతస్ఫూర్తిఁ జెలియంగఁజేసి దానములు చేకొను నాగసమితిఁ జగడి
 పండ్లు గప్పట్టంగఁ బసఁ జూపుదు ముష్టిఁ బైకొను కుంభగ్రామంబుఁ జగడి
 కొమువీరుచిఁ జెల్వి కడునానిభిత్తుకాభరణాభ్యుఁ గమఃసోమభునిఁ జగడి
 చచ్చి చేరన భానఁజీచనబుభుకి, నీరయలవేరి జలిపిసేరి లిచ్చి
 నెనకతో గలగఁమొసఁగి మన్నించునారఁ, జగిసమాత్రుఁడె నాంబయజాగితేత. 53

గీ. అట్లు పెనరంగమాంబాహృగాయరాక్షి, రసయుఁ డైనట్టిరఘునాథధరిఁపిభయం
 రరఁజినిభుఁడు ప్రితానసంరతులంబున, నందు బుధులొకమెల్ల బిల్లింబు మించు నె

గీ. అట్ల క్రింగరామ భూగి నేన. దేవతాధర్మనిమిరంబుఁ విప్పుమాయ
 పరసగుఁపర కామంబుఁ నిమిరంబు, మన దేవేంద్రియమున దెలుపె నె

మ. అతఁ డాదిమృదుయందు వేడిటస్యపాస్యనిధన్ లిత్తక్షేత్రః

ధను రంగాధిపుఁ డిష్టాంబులంబనన్ భూమిన్మ గోపిలు న
 న్ముతకీర్తి జననానాఖ్యాతిగను నన్నుం గన్వేంపున్మయం
 చిరకీర్తి ప్రభునాగుఁ డిమ్మవిభుఁడారెన్ స్వస్థనాథారులన్.

గీ. అనిల యనుఁమ్ముఁ డైవకృష్ణావహరణి, జలమి దుక్మాంబు నావన
 రంగవృత్తు సాంప్రదించురామగండ్ర, నేంకటపతింబ్ర వేంగి

మ. అలతిమ్మగిత్తు సాంప్రదించున్మయంబు నరసాధు దండు నన్నుం బర
 జ్వలంబు గృష్ణాధిపుఁడు వేంకటపతిత్వకాంఠంబులన్ ,
 రులుగాఁ బైకొని ప్రోవె గాన నతఁ డి న్నిమిరంబుగాఁ
 డ్రులు డైవంబున నయ్యు నిష్టలకు నెందు న్నౌవియం

సీ. చలపత్మనా వైరిజనపాలకుఁ డొక్కముక్కావనయ
 బూనెనా యరధరాధునిల నరకేళుహంబు గల్గి
 నెంచెనా పరిగిగిప్పశివీపరుల చాడి విడలించి
 నలచెనానిత్రురానిఁ చునహంబులంబుఁ బడిగా

సగరపృష్ఠే సేనసంకుజహ్ను మానితమాజ యన్యశ్చప్రవాహవిఖ్యాతః గనియో
నరవదిగ్బహులాస్య మరయనికావేరి రంగస్థలాభివర్తనముః గనియో
గడు నుగ్రగతి యెఱుంగనినర్మదానది సోమాశ్భవాదివిశ్రుతులు గనియో
నేకుమారుని పట్టాభిషేకసమయ, మందు నిజనారి యెఱుంగుభాగ్యమున నట్టి
వీరవేంకటరాయభూవిభునికరుణ, నెలమిఁ బాలించె నిల నారణ్యేశ్వరండు. 52

సీ. అభిలంబునకుఁ బ్రపంచాంగంబుఁ దెలిపి సత్రములపా లగుపోత్రరాజుఁ దెగడి
కలభారతస్ఫూర్తిఁ దెలియంగఁజేసి దానములు చేకొను నాగుసమితిఁ దెగడి
పండ్లు గన్నట్టంగఁ బనసఁ జూపుదు ముట్టిఁ దెగ్గొను కులధరాగ్రంజులఁ దెగడి
కొముదీరుచిఁ దల్పి కడునాదిభిక్షుకాధరజాఖ్యుఁ గనుఘోషప్రభునిఁ దెగడి
నగ్ని చేరిన ధారుణీనజమఖికి, నీరయలవేరివెలిబరీచీర లిచ్చి
సేనకుతో గంధ మొసఁగి మన్నించు నారఁ, దగిలమాత్రుఁడైనారాయణాధినేత. 53

గీ. అట్లు పెరరంగమాంచామృగాయతాక్షి, తనయుఁ డైనట్టిరఘునాథధరచి విభుఁడు
తరణినిభుఁడు పౌత్రాపసంతతులనలన, నంచు బుధలోకమెల్ల నల్లించు మించు 54

గీ. అట్ల శ్రీరంగరాయ ధరాధినేత, దేవతాభక్తినికరుంబఁ దిమ్మమాంబ
పరసహోవిర కాపంబఁ దినుమలూంబ, హతు చేవేరులై ముదం దెలయ వెలసి. 55

మ. అతఁ డాలిమ్మమయందు వేంకటస్వపూజ్యుని రెపుక్షేత్రజా
ధతు రంగాధిపుఁ దిర్మఱుంబలనన్ ధర్మాశ్మ గోపాలు స
న్నతకీర్తి జననారనాఖ్యుడగు నన్నుం గన్తుకీర్తిస్సమం
చితకీర్తి ప్రమునాగుఁ దిమ్మవిభుఁడౌచె న్నల్లనాధారున్.

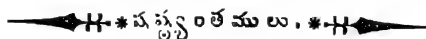
గీ. అలని యనుబన్ముఁ డైనకృష్ణాచరీయఁ, తెలమి రుక్మాంబు మాన నో
రంగవృపు సాంద్రతరచయారామనిగ్రు, వేంకటపతీంగ్రు వేంగి

మ. అలతిమ్మధిపు నారవేంకటాదు బయోగాధుండు నన్నుం బా
జ్జ్వలం గృష్ణాధిపుఁడౌ వేంకటపతిత్మాకాంతనగ్రున్ ,
రులుగాఁ దెగ్గొని ప్రోచెఁ గాన నతఁడే రూపింపఁగాఁ
డ్రులు జైవంబును నయ్యె నిష్టకు నెంచు స్సాదియం

సీ. చలపట్టెనా వైరిజనపాలకుల అకముక్కాచనీయ
బూనెనా యరిధరాఘజుల సంతకలహంబు గల్గి
నెంచెనా పరిచంధిపుణివీపతుల దాడివెడలించి
దలఁచెనారిపురాజిఁ దనహదారంబునఁ బడిగా

నితనితోడుత వైర మీదేట దనుచు, సకలధరణీశు లెపుడు నచ్చుక మొనర్ప
వీరవేంకటరాయభూవిభునికరుణఁ బరఁగు నారాయణత్వమాపాలవరుఁడు.

6. తనమాటకాంచికా తంజాపురీమధురాధినాథులకు నెయ్యంబు నొసపఁ
దనచీటి గోలకొండవరేంద్రముఖపరాధవపద్మబంధు తాదల ధరింపఁ
దనకీలక మట్లనంతవృపాలసుఖ్యు గోత్రామరేంద్రులు గొనియాడికొనఁగఁ
దనదానగుణము గోదానరీతీరభూనిర్జరశ్రవ్యులు వర్ణించుకొనఁగఁ
వెలయు వేపండగంపనిగ్గళవనర్గ, శమవధారాధునీనాథకుముదబంధు
కార్యకృష్ణిండిమారావధుర్వైమ్యు, ఉతఁడు ప్రభుమామ్రుణ్ణి నారనాధినేత. 60



క. ఏనవిధమనుభాసం, భావిత బహుభాక భాతిభానీరధికన్
గావధిక శిశిరవిజవీ, తృపధికాద్వ్యుబుధమహా నేపధికన్. 61

క. స్ఫుటభాటీభటకోటీ, చటుభాటీకనహతారిజనపతికి శచీ
విటగోత్రోత్పటమిత్రో, పృటచిత్రోజ్జ్వలితపృభావన్యతిక్న్. 62

క. మణినాగనగరకాంతున, కణుమధ్యాజమనోబయంతునఘః గుభృ
దణగణితరామణీయక, మణిఘ్నశిశివతామిమంబిమనిశాంతునకున్.

౪. విప్లవరబహువిధవైభవ, హాసితేంద్రున కనిపెకేతనాలోకనమా
 త్సముత్తరీస్థానిధరా, పసమాహనచలత్ప్రపాసాంగునకున్.

గారివారవారణ, వారణసృణిడింగపేంద్రవర్ణిణివిద్యా
 యథాదిమృణిడి, న్నారాయణగణియువసాయకమణికిన్.

సవరంపరాభివృద్ధిగా నాయొనర్పూబూనిన మనలయాశ్రవచరిత్రంబునకుం
బెల్లిదనన.

రాతవిశేషకథావిధము న్విహంగము
 బలుకఁగా విని భావనిరూఢుడై
 వ్రజుని చందము లంచము లయ్యెఁ దెచ్చి
 కువలయాశులఁ డనంగఁ బ్రసిద్ధిగాంచుటల్.

భన గంభీరాతిజ్ఞంభమాణమ్మహా క్షిన్.

యగ్రముచిత్రాంబరవహుః
సస్పృశితమృగం.

పా) కారశశికాంతప జ్ఞేకాంతులు చుట్టు నూలిపోగులచాలు లీలఁగాంచ
విడికెంపుగుంపుఁ జెక్కడపుఁ జొక్కపుఁ గోటకొమ్మలు జోతులయెమ్మెదాల్చు
నవరత్నమయనూత్న వివిధపీఠీరాజి యమరికప్రాణసోయగము చెందఁ
బైఁడికుండల సేరుపడినముతైపుమేడ లై రేనికడవలయంచమొంద
జయరమాసతి తత్పరీశ్వరవివాహ, గరిమ నాలననాఁడునాకబలి చల్లఁ
దమమహిమమింటినంటు భక్తంబులనఁగ, సాగసుఁగనఁజాలుఁగఁడురేలుచుక్కచాలు.

గ. పరమలచాలు మిద్దియలతంపముమేలు విచిత్రపత్రము
లైలుఁగెడి తీటు నీరములు చెందినసారును గాక రాజురా
కల విలసిల్లునంచుఁ బురకంబముఁ జేరె రమావధూతి త
శ్చిజగ్గృహంబులం దలిమిపంబున లక్కను ముద్రవెట్టుచున్.

71

గోటకు నస్థిభార మొనగూర్చ తఱింబలియిచ్చు సేమపుం
జీటులు కొన్ను దీర్చునెడ శిల్పకు లంఠికవర్తి సత్యలో
కాటనతన్నితామహుని మాస్తముఁ జేన్చును రారఁ డాత్మ నై
శాటవిరోధిఁ గన్నఁ గొదవంచుఁ గటారి యొకం దగుల్పఁగన్.

72

చ. కిలిగినసేమి జాణలు జగంబున నంబుధినాథునంటిజా
ణలు గలరే యదెట్టులనినం దనలో మణులెల్ల బాచరా
జాలు బవరాండ్రకుం జికిరిసొమ్ములుచేయ నగడ్డజేర వా
రలజలభేలనత్రుటికెరత్నములం గిలుబాడు నిచ్చున్.

73

ఉ. ఆంబుధి మేదినిననమై కనుపట్టుటఁ గట్టిపెట్టి ని
క్కంబుగఁ గోటచుట్టుఁ బరిఘాకృతి నుండుట యేమి యంచునెం
చం బనిలేదు మంచరరసాధ్యసమాంబు వివారితత్పురీ
శంబరలోచనాజనకుచతురీ సారదిపృథువై సుమీ.

74

చ. అగణితకేళిఁ బోలిజనరాలిగము ల్వనపారి నాడఁగా
నగడితః వేలి యోలినురగాలికచారి తదీయవేణి సో
యగములు బారి మృచ్చిలి నయాలిగ నెమ్మిగయారి జాడమై
డిగుననుజాలిఁ గ్రమ్మటి వడిం జను గూఢసదత్వసంపదన్.

75

చ. పురిఁ బరిఘోరగీనికరము ల్జలనూత్రీమువెంట సాధమం
నిరములఁ జొచ్చి యందుఁ దరుణీతనుగంధము కాలిసంకలై
నెరయఁగ విచ్చి కేకరమణీవిహృతు ల్మెడవట్టిదొబ్బగా

- నరిగి తపేయఘోరిఁ గొనియాడునిజాపులు మూఁగి యూకొనన్. 76
- మ. తమకు స్వేదలమూఁది చేడియల చేతత్రేటమిన్నేటిలూఁ
గలయం గానఁబడం దవంబువిహరద్గంధర్వ లక్ష్మింపఁ ద
ల్లలన ల్లనొని యద్దపున్మృదాపు తేలాచూడఁగా నంచు వా
రలచాపుల్రులింతు రల్లన మిటారంపున్నునుంబల్కులన్. 77
- సీ. కార్యత్వరాగతాగతసౌరకులవారకాంతలు చేదివై సంతరింపఁ
బూర్వాభిసారసంభోగానురాగతారావధూమణి చంద్రురాకఁగోరఁ
గేలిలాలసమరుద్బాలికాపాలిక ల్కడఁగి చీకటిమొట్టికాయలాడ
మఘవదాజ్ఞాలంఘనఘనజాంఘికభటోత్కరములు కాణాచిగా రమింపఁ
దనరువనరుహనాభనూతనరుచిప్ర, చండపురసీలజాలక సాధయూధ
కాంతిసంతానమంతరధాన్వంతరోహ, వీధిగురపట్టనాధాన్వంతరోధి యగుచు. 78
- శా. ఈశానీలపుమేడల న్నుభవిథాయిస్వర్గపాంచాలికా
కేరుల్మేలగు సాండురాజభవభక్తిన్మించియు నొనరభా
నాలాక్ష్యలశీమఖప్రభల భాస్వన్నందనాలింగనే
చ్చాలభిం దగి యక్షయాంకుకతతి న్సంధించుచుం దత్సురిన్. 79
- గీ. కవిరథతుంగములు నిర్భరముగ వచ్చి, హర్మ్యముల నెల్లి వేసవి నచటిముద్దు
గుమ్మ లచ్చపుఁ జమ్మనగ్రోవివీటి, నురుంగుఁ గడుగఁ బక్తిత్రాంతి దొఁగి యరుగు
- సీ సకలాగమస్ఫూర్తిఁ జరియించుఘోసురు ల్పనసలు కొన్ని యేర్పంచు టరుదె
యనుసమదైర్యకార్యరూఢి గలనృపుల్ ఘనచక్రవైభవం బెనయు టరుదె
రాజరాజప్రాశ్నికహిగల్లు కోమలు ల్వరవైభవంబున వరలు టరుదె
కువలయ ప్రఖ్యాతిఁ గొమఱొంతు కూద్రులు ద్విజరాజభక్తి భావించు టరుదె
యనఁగ సుమనఃప్రవృత్తిచే నతిశయిల్లి, యచ్యుతస్థితిఁ జెంది క్షత్రాతిసహ్య
సరణి గణనకు నెక్కుచు సరసులందు, వెలసి సన్నుతిగాంతు రవ్వీటియంచు. 81
- సీ. పట్టపుతేనుంగు పజ్జలబిరుదధక్కారావమాలించి యటై తూఱు
దాని నవ్వలఁ దీయఁదలకుగోడల మచ్చుఁ దమనీడఁ జూచి యుద్ధతిని గ్రుమ్ము
నాచెంత గరిజీలనమరు, సాదనమోత విని యచ్చటికి గిరుక్కునను మరలు
నదిచూచి యదలించు నాదికట్టికవారిఁ బైసెత్తు బంధముల్లోనె తునియ
లెక్కలన గంటలమధ సారించి చాఁచుఁ, గరము పిలిచినవారలఁ గదియనిగుడ
దరలు ననిమావటిండు కొండలపడంగఁ, గదలు పీఠులఁ దత్పరీ గంధకరులు. 82

- చ. అనిలునిఁ జేసె లేడి భువనాంచితపావనమూతిఁ నైన లే
యుని విధముటిమేనిఁ బురుషోత్తము నెంచుననామధేయుఁగా
నొనరిచె నంచు నచ్చటికాయోత్కరము ల్బహుమండలప్రప
తఁనము జగత్ప్రసిద్ధగుణధారలుఁ జూపు నిశేష్యరాశికిన్. 83
- చ. ఉరగగులోద్వహుండు పగయొప్పు దటంచును దాక్ష్యసంగతి
బరఁగఁ దలంచి నజ్రసుషమాతిరమాపరమానుషక్తిచే
నరదములయ్యెఁగావలయు నప్పురరాజమునందుఁ గాఁచో
హరిపదమందు మేల్పడగలంచునె చక్రివిధంబుఁ జెందునె. 84
- చ. చలువలు గట్టి చన్నులహుసారుగ గంధ మలది కప్పురం
బలరెడి ముత్తైపుం బరణు లంది తనర్తుల్ గట్టి వాల్చెలుంచు
తెలియఁగ నాత్మకాంతిధవళీకృతపద్మధవాండముంగరా
మలకముఁ జేసి నిల్చు పురమానవకీర్తిలతాంగులోయనన్. 85
- సీ. ననవింటివాని సానాకత్తి పరుఁజు టెక్కుల చొక్కటపు సాముకొండెలర
మురువుదీర్చిన చన్ను మొలకయద్దములకు గవిసెనల్వలెఁ జనుకట్టులమరఁ
దీవలపైఁ బూవుఁదేసెసోనలలిల మేమల సంపెంగనూనె తనర
బలుపు గద్దియలపైఁ బట్టుగద్దిగ రీతి జఘనదేశముల హిజారులమరఁ
గడగి మీఁదటిక న్నెఱకంబుఁ జెఱప, నొకనికొకఁడు వితాళొలారకములనుపఁ
దగుఁకుఁ గాంతురు వింతసాచనలఁదీఱి, గుడివెడలి వచ్చుబోగంపుఁ బడుచు లచట. 86
- క. కాదంబరి స్వాదించియు, మోదంబునఁ గొముదీసమున్నేషముసం
పాదించియుఁ దబ్బిబ్బగ, వాదించురు రేలు వారపనితలు వీటన్. 87
- చ. తొలఁకెడుతావిగండవొడి తూరుపువాఱఁగఁబట్టి మల్లెపూ
వలపులు కొల్లలాడి హిమవారిఁ గలంచి మెఱుంగుఁబోండ్లగు
బ్బలపయిచంద్రకావిజిగిపయ్యెదకొంగు లెడల్చి యెందు మై
దెలియక తూలుకొంచు వలిదెమ్మెరలాహిరికాఁడు త్రిమృగున్. 88
- క. ఆనగరంబు ఋతుధ్వజ, భూనగవరనైరి యేలు భూమహిమధరా
ధీనధరాహీనధరా, హీనకరారచితకీర్తి మృదుకంచుకుండై. 89
- క. చకచకితనఖరముకుర, ప్రకరముఖచ్చాయఁ దొంటిధంగి గనుటనో
వికటమహిపాళితత్వన, నికటంబున వ్రాలి లేవనేరకయుండున్. 90
- సీ. అనిలదాణము శత్రుజనులను సెలవిచ్చు జోగులై భోగులై స్రుక్కజేయ

వారిదాస్త్రము వైరివీరులఁ జాలించుఁ గగ్గండులై గాలిఁ గమించిమింగ
నంధకారాంబకం బరుల కప్పన యిచ్చు నిహతులై కమలినీనేతఁ బొదువ
నహిశరం బహితరాజాళి కానతియిచ్చు శబరులై కీకసనమితిఁ బొదువ
నొర యారాజవరుఁ జేరి యసమజన్య, మందు నివియెల్ల స్వామికార్యస్వకార్య
ములను వంచనలేక వతికలఁ దొడంగె, గాఢమతికాలిమృతిపుంగవులనంగ. 91

శా. ఆలీలాజలజాన్యుఁ డశ్వతరుఁడన్ వ్యావ్యశేంద్రపుత్రు ల్నయ
శ్రీలాసిస్వచరిత్రు లిష్టటు నిజన్నేహాతిరేఖాజహ
త్రేల్లీలలోలతఁ దన్నుఁ గొల్వ మది నుద్దీపించు ప్రేమంబునం
గాలక్షేప మొనర్చు దుష్టజనశిక్షాశిష్టరత్నాద్యుత్తమ్. 92

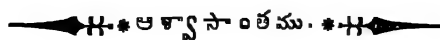
సీ ఒక వేళ దండనాయకులు పాజులుదీటి పాడఁగానఁగా స్వాగిపోయి మరలు
నొక వేళ వెనువెంట నూడిగాల్గొనుచు ఘోరగ్రాణంబునెక్కి జోడనలు చూపు
నొక వేళ మంత్రిగాయకముఖు భూలువఁగా సుముఖుఁడై నిండోలగమున నుండు
నొక వేళ మాటువాలకముతోవసినహాయంబుగాఁ బురశోధనం బొనర్చు
నొక్కవేళను భరతతాస్త్రోక్తరీతి, జాణలునటించు నాటకశాలఁ జూచు
నిట్లు వారాశివేలాపరీతభూమి, పాలనశీల నారాజు బరఁగునంత. 93

మ. బిలనిశ్చేష్టప్రజరద్యుజంగము తదాభీలాతిపూత్రాగ్రగా
రభఃఖోరానలభావదాయకదవప్రాతంబుఁ డచ్చాంతివీ
త్యులలచ్చెన్నలినీధవిష్ణుమృగత్యుష్ణలీలమై యుర్రవరం
గలయం బర్వ నిదాఘకాలము సమగ్రకాంతదిగ్బాలమై. 94

సీ. జలవిహంగములు శువ్యజ్జిశయముల కితరపక్షులఁ జేరనీక తటమై
వనకరుద్బవవహ్ని యనుజంజములు సోకఁగరముతెత్తుమఁగొంచవరువువాతెఁ
జిలువచాల్కబుగులోపల స్రుక్కి యనోన్యస్య పూత్రార్చవపనాప్తిఁబొట్ట నించెఁ
బులు లాఁకట నలంగి బోరియలడఁచిన పలఁంబులకుఁ బోను బాలుమాలెఁ
దమకుఁ బాన్వెనతరణికాంతములు పొదల, యాకుసంకులఁ బాడయెండలంటిప్రక్క
చులుచులుకుమన్న మేకములు గెరలిబెదరి, గొరిజదాఁటుగఁబరుగెత్తితిరిగిచూచె. 95

సీ. యతిజను ల్పక్రవాళాద్రియవ్వలిమునీంద్రులతోడ మాలిమి గలదటంచు
ఫణివరు ల్పూతాళపతియైన యారగేశ్వరుఁడుమాకేలివవాడటంచు
నదులు పంకజభవాండము చుట్టికొన్నట్టి యువధిరాజాన్నాఁడు గదయటంచు
నంచలు సత్యలొకాధీశుఁడగువాని సొగసుతత్తడి మాకుఁజుట్ట మనుచు

- సక్కడక్కడి కరుగ నుపాయ మెంచఁ, గానెబితండ మార్తాండకరగృహీత
సలిసింధువినిగ్ధతజాతుకబల, నాగ్రహవ్యగ్రబాడబాత్యగ్రమగుచు 96
- చ. మిటిమిటియెండవేడిబలిమిం దెలివమ్ముల తేకుసండులం
జిటుకుమనంగ నోడి నివసించి తదగ్రమరంద మప్పట
ప్పటికిని మూతిముట్టెపైఁ బైఁ బడి చల్లబడంగఁ బ్రాస్త్రక్రం
కుటఁగని యంతట న్నెడలుఁ గోడెమిటారపుఁ తేటు లత్తటిన్. 97
- సీ. కావళ్ళు గలిగెఁ జొక్కపుఁ గప్పరపుఁ బల్కు లడరించు నేడాకుటనఁటులకును
సుంకంబులుడిగె మెచ్చులురా గుబాళించు చేనయెక్కు మలాకచెక్కలకును
హెచ్చుకట్టడి గల్గె నింపుగారవమాడ వశమద్దుచాయలవారలకును
మన్ననల్లలిగె మేల్పన్నీరుచెంబు లేర్పూచితెచ్చినయపరాధులకును
హుజురుకూలువులు గలిగె సాంపాలుకు తేట, నీటికొలఁకులలో బెండు నిండునగల
దెప్పపై బొండుమల్లెల చప్పరములు, నెరయఁజేసినవారికి దొరలచేత. 98
- మ. కొలఁకుందామరతావితెమ్మెరలసోఁకులైచ్చు ముత్యాలర
ల్పలబల్సరణగండ్లచాయఁ గపురంపుంగుంపు సాంపూనుమే
ల్మలకాగండపుతేటతోడి జిలుగుంబన్నీటిఘామంపుఁది
క్తులచేఁ బొద్దులువుత్తు రత్తటినిఁ గాంతుల్కొంతలు స్మేలన్. 99
- చ. అలసిన మమ్ము మింటికెగయం ఘటియించి భరంబువాపు వా
త్యలఁ గనుఁగొన్నఁ గాని తనకబ్బుచు హృదయటంచు శేఖండ
ర్మిలిఁ దలలెత్తిచూచు చిలరేఖలన న్నడుగులెల్లంగ ని
ర్జలసితెబ్బకోరకపరంపర తత్పణమండలంబుగిన్. 100
- క. పరుపైన యెండమెండున, నరవరలై హాయిలేక యలజడి పడఁగా
సురగాలి యేఁచెఁ బ్రజలం, గజపుకుఁ దోడావపంట గలిగిన కరణిన్. 101
- క. అడరెడు నదీజలంబుల, నెడవాయఁగలేక యవిమహిం గ్రుంసినవో
నడుగంటి నిలిచి తెలిపిన, సుడులనఁగాఁ జెలమలింపుఁ జూపెంబ్రజకున్ 102
- గీ. కూపములమీఁదఁ గలలోభగుణముకతనఁ, దూఁచిక్కొనుకైనడిఁదోఁచెనపుడు
హాలికజనములుపరికల్పితాంబుయంత్ర, ములజలంబులగ్రహించుచెలుపు మెలయ 103
- క. జడజననబంధువేడిమి, నుడికెడు పుడమికి నొకింత యూరటసేయ
న్నడుమనెలకొన్న వెన్నెల, నడువున శాల్మల తూలవారమునెఱసెన్. 104
- గీ. ఆట్టిగ్రీచ్చర్తునందు నయ్యధిపహూతి, యతులతరభోగభాగ్యంబు లనుభవించె
ననిన జైమిని మునియావిహంగములన, సంతకథావిధంబెట్టి దని యడిగిన. 105

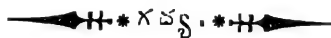


—H* ఆశ్వాసాంతము. *—H—

మ. వృదువాణీసుమచాప చాపలపలాయిదేష్విరాజన్యకా
 న్వదితాశాంచలభాగ భాగవతసంపన్నత్య పూజాలస
 త్వననాధిష్ఠితవిత్త విత్తమ సుతస్వచ్ఛస్వకీర్తాచ్ఛవి
 చ్చిదురేందుద్యుతికాండఖండవతి నాసీరైక భేరీరవా, 106

క. గాంధర్వరసిక యావన, గంధర్వవిపత్నీఖర్వగర్వవిదళనా
 సంధానధురంధర బల, సంధానవపరశురామ సంగరభీమా. 107

మత్తకోకిల. నందనందనపాదనత్యభినందిమానససింధుగో
 విందసన్నణినాగపట్టిన విశ్రుతప్రభుతోజ్జ్వలా
 చందనైందవసుందరీహరిచందనగ్రుననప్రతి
 చ్చందనూతనకీర్తికందలచంద్రికాంకదిగంకణా.



—H* గద్య. *—H—

ఇది శ్రీమన్నదనగోపాలకటాక్షవీక్షణాసమాసాదిత సరసకవితావైభవ సవరమ
 న్వయాభరణ నారాయణగోపాలతనుభవ శత్రుగోపతాపసేంద్రచరణారవింద
 సంచలన్తానసమిలింద సంతతభారతభాగవతాదిశ్రవణానంద కామినీమనోహర
 రూపరేఖావిజితచైత్ర కాశ్యపగోత్రపవిత్ర జాతివార్తాకవిజనామోదసంధా
 యక చిననారాయణనాయకప్రణీతంబైన కువలయాశ్వచరిత్రం బనుమహాప్ర
 బంధంబునం బ్రథమాశ్వాసము.



శ్రీ పద్యము.

శ్రీ వలయా శ్వచరిత్రము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

- క. శ్రీరమణీసంపదనరే, భారాజుద్రూప వైరికైరవనల్లి
 సూరస్తతాప సవరము, నారాయణగౌప కీర్తి నవృకలాపా!
- గీ. అనగరింపుము జైమిని కలపతంగ, కులపతంగంబు లిట్లని తెలుపఁ దొడఁగె
 నంత నానర్చనర్చనసహాధినాథ, జంభసంభేది యత్యంతసంభ్రమమున.
- గీ. ఒక్కనాఁ డంతపురమున మరుట బిగువు, గబ్బిగుబ్బెతగము బూడిగములు సలుప
 రాజనర్హ పరా కజారమున దొరలు, గాచినా రని హెగ్గడికలై తెలుప. 3
- సీ. పచ్చకప్పరము సాఁబాలు గూర్చి కులంగమదమున గీటునామంబు దిద్ది
 యలగుటెత్తులూపు వెలిసూపు వలిపెంపు బాగువాసరిగరుమాలు చుట్టి
 మొలక వెన్నెలబబూరులు దీగు కట్టాణిలెలిపాలకాయయొంటులు ధరించి
 క్రొత్తముత్యపుమేలుకుట్టుఁ జీనాపట్టుఁ దగుకుబంగరుపూలవట్టిఁ బూని
 పికిలిపూబంతి దంతపుఁ బిడి కఱాని, పోలెయొలు వంకమొలవంకి పొంకపబచి
 తమ్మిదోరుమ్మిజోరుసాదనలహువు, న్రాతెసనిచుప్పటినిలివాటు నైచి. 4
- ఉడిగపుటింతి కట్టెరుట నుంచినపావలు రాజసంబునం
 దొడిగి మొలుంగుటుంగరపుఁ దోరపుహీరపుమించుమంచుమైఁ
 బడఁ దులకింపు కల్వవిరిబుతులమించు మదాలిహళిక
 ల్బుడి నిరువంకనైచు తెలిపావహోపుల పీఠిపావగన్. 5
- చ. చెలువలు వీచు పూసురటిఁ జిందినలెమ్మెరల స్రుమాలుమం
 గులు గడలంగ వాఁడికొనగోరులసోఁకుల గబ్బిగుబ్బచా
 యల గరుదాల్చు నిష్టలు లతాంగులు మూఁపులఁ జేతులూఁదిరాఁ
 జిలుకపటానితేరికొరచెన్నున నంతిపురంబు వెల్వడెన్. 6
- క. సకియలు సాహోయనఁగా, నకలంకశతాంకమణిగజాంతఃప్రతిబిం
 బకలాకలనాద్విగణిత, సకలానుగవారమా హజారముఁ జే నెన్. 7
- గీ. చేరి జగజ్జోలిమగరాతి చెక్కడంపుఁ, గలికనీలంపుమెల్ల సింగంపుగన్దై
 నుమతకాల్పట్టుజిగి యడ్డయొలుగులోడి, సోగసు నిష్టంపుఁ బట్టుగడ్డిగ వనింపి. 8
- సీ. చెవిదండఁజేరి నిల్చిన్రాయసమువారి ముసలకమ్మై కొన్నులు లిఖించి

- దిక్కులనుండి యేతెంచు మన్నీలమంత్రులతోడ నుచితంపుబలుకు పలికి
 సమయోచితముగ హాస్యము లానర్చ విదూషకులదిక్కు మొలకనవ్వొలుకఁ జూచి
 యనసరంబులవార లనధారనుచుఁ దెల్పఁ బొడఁగని వారికిపులువెల్పార్చి
 సత్కవీంద్రులు రచించి చదువుపట్ట, సమితియం దోరవారలు చక్కదిద్ది
 ప్రాధి గనిపింపఁజేయు భూపాలుకొలుపు, ప్రజలకవ్వేళఁ గన్నులపండునయ్యు. 9
- చ. ఇటువలె నున్నవేళ ధరణీంగ్రునిమ్రోలి కవేలనీల సం
 ఘటిలఖలీనలీనగురుఖమ్మతఁఫేనవిరాజి తేజి యు
 క్కటి తుదివాగ పూని వెనుకింగొనిరా మునిరాజునచ్చె న
 చ్చుట్రిని గాలవుండు పరిషత్పరిషక్త మహాచ్ఛత్రంబుగఁ. 10
- మ. జలజాప్తాపము లేజ మంజలిపుటీసంధానము స్సంభ్రమా
 కలితోద్ధానము భక్తిపూర్వకనమస్కారంబు నామ్రేడితో
 ద్దలితాలేసుతివారముం జలుపకత్తొడత్తిమై సభ, న
 ద్యులకు న్నెయ్యమునింప సంయమినరేణ్యుం డొయ్యనం జేరినన్. 11
- క. ఎదురేగి శిరోగ్రముత, త్వచయుగళము సోక నృపతి ప్రణమిల్లి ప్రియం
 బోదనఁగ నర్హ్యదికవిగి, నెచు రుజిలఁజేసి వినయ మెనయఁగ ననియెఁ. 12
- క. తేమమె కది భనదాద్రవ, భూమి న్నివారవారిపూతకృమిభస్మం
 గ్రామారంభపుగేంద్ర, స్తామంబులకెల్ల నోవిశుద్ధనిత్రా!
- కా. స్వామీ మాసుముఖ్యమే కుశలవాచాతీఁగ గన్వించు నే
 నామీరాకకు నన్యకారణము గాన న్నన్నధన్యాత్మనిం
 గామోదంబునఁ జేయన్పొందిరి లెక్క న్వరకామవ్వె మి
 లేమేనున్న నుడేక్ష నేయకయ పూనీ యానలీపే దయన్. 14
- నీ. విశ్వరూగలిమీఁద నరుచి పుట్టినఁగాని బలశంత మీచెంత నిలునవేలచుఁ
 జక్కఁదనంబుపైఁ జౌక దోచినఁగాని సురభామ మీనీమ చోరఁగ వెలచు
 దనవేరుమాత్రంబు కనరువేసినఁగాని హరిపత్తి మిము గిట్టి యరుగ వెలచు
 విబుధధామముమీఁద వెగటు గల్గినఁగాని వనజారి మిముఁజేరి వెనక వెలచు
 గానఁ దానకినియవఃవిఘ్నంబు నడుగ, నలికెనుగాని యోవూని యట్టులేని
 ఘోరమామకతూణీరగుప్తశాత, శరమునకునొక్క చెలలాట ననిపరింపు? 15
- లయగ్రాహి. ఆంగజనుచాహాహోగగనవటర్పకచభంగురతరంగఘనరంగపరిధారా
 సంగతి మహోనిలముం గడచి మీలునొక యంగగొనువేగ మెనయంగలిగివెనన్

రంగు మెయిచందము మెఱుంగు మొగమందము చెలంగనుగందము పొసంగనిదిగోవి
చెంగట నెనిల్చెను కురంగమును వచ్చిన తెఱంగు నెఱుంగంగబలుకంగవవె మానీ. 16

ఉ. నావుడు మోమున న్మోకనవొలుకం దమవారిఁ జూచి యా
హావియందు గంటిరిగదా యనుచుం చలయూఁచి యాగదీ
తూవిధినున్నమిత్సమితికన్న ణకర్కశమైనకేల నా
భూవిభుమేను తట్టి ముసపుంగవుఁ డిట్లనియెం బ్రియాయనన్. 17

ఉ. అంతటిచాఁడ వాడువె కవయ్య తలంపఁగ శత్రుజిన్మహీ
కాంతునిపట్టివే యట యఖండనుదారివిదారణక్రియా
కాంతపరాక్రమంబు లడుగనవలెనే మఱి యాదిగంతవి
శ్రాంతకుఁధివిధేయగుణసంగతినీక తగుం గుమారకా. 18

చ. చలచరితానకీనభుజశౌర్యము పెట్టనికోటయై ముదం
బలవటసంగ యాగహవిరాహరణార్థనిమంత్రణక్రియన్
బిలిదినఁగాని రాఁడు బలభేదియు నేటిదినుంబుదాఁక నో
కులకగధీర యీనడుమఁ గొన్నివిశేషము లెన్నశక్యమే. 19

క. పాతాళకేతుఁడనియెడి, ఘాతుకుఁ డొకరక్కనుండు గలఁ డంబుధర
ప్రాతారవనీతాహన, భీతానవభాసకలబ్ధందారకుఁడై. 20

క. ఫలకసుమబిసాకులు గం, పలకొలఁకులు దెచ్చకతన మాలిమికాఁడై
నిలుకడఁగ మాతపోనని, మెలఁగుచువార డుండియుండి మెల్లనఁ బిదపన్. 21

గీ. మామకానూనజపహోమమానసంచి, ధానముఖమైన నియమసంతాన మనెడి
పచ్చననైరికళ మాటుపఱప నేడు, రాహువై నాఁడు వాఁడు ధరాతలేంద్ర! 22

సీ. ఒకఁడైనఁగని యెఱుంగకయూండు విదళించు సారనీవారకేదారసమితి
వెనుకవేళ్లు గాచి కని కానమిగ దాఁచునటవిఁ దాపసులమృగాజినమ్ము
లాపిమ్ముటను గొంద ఱిదియేమి యనఁద్రుంచుఁ బల్లకాలాసవిషాపద్రుమాళి .
బిదప నందఱుఁ జూడఁ గదిసి కైకొనసాగు యాగకల్పితహవిర్భాగతేతులు
రచ్చనేయఁగఁ దొరకొనురాత్రులందు, మునికుమారుల లెదరించి కొనఁగ దొడఁగుఁ
గామినీమర! వాఁడు నిక్కముగఁజేసె, నిందురమ్మన్నచోట నిల్లెఱఁగొనుట. 23

సీ. పాదగన్న సాష్టాంగముగ వ్రాలి చనువాఁడె యెదురుగా రారంచుఁ బరసాగఁ
బిలిచిపెట్టిన వన్యభిక్షు కైకొనువాఁడె తోరి పెట్ట రటంచుఁ గొణఁగసాగ
నిలుచుండి చంకనేతులు కట్టుకొనువాఁడె కొలువరా లేమంచుఁ గెలయసాగ

వివయంబుతోఁ జేరి పనియేమి యనువాఁడె యరయ కడ్డాదిడ్డు లనుప పాఁగె

దనవనోదోపయ త్నమింపును నెడువాఁడె, యేమనిన లేని వాతప్పు లెంచినాఁగె

వినుము మహి కాంత కొంఠంతపనికి నైనఁ, బలుకులేటికిఁ గిల్లాకుపనుపనాఁగె. 24

చ. ఇటు లతఁ డున్నయంత ధరణీంద్ర యొక కానొకవాఁడు వాకురం

గట నడయాడు నొక్కప్పుగకాంతకుఁ బ్రొద్దులవేళ చాలఁజే

రుటకతనం దపోధనసరోరుహలోచనలందఱు న్నయు

త్కటగతి ముచ్చటల్ని గుడఁగాఁ గడగానని సంప్రమంబునన్. 25

సీ. ఎన్ని నేర్పఁది తానిన్నటి మొటికఁగా యాకొమ్మ గడకుఁ బొమ్మనఁగదమ్మ

పడు మదూడలచేతఁ బనియో నెవీలేల యననూయఁ దోతేరఁ బనుపరమ్మ

యీప్రాప్తనక్షత్రమేమిలగ్న మునుంచితేయంచుఁ దగువారిఁ దెలియరమ్మ

శుద్ధవేళసుఖప్రసూతిగావలెంచు నిలువేల్పులకుమీఁగులెత్తరమ్మ

గీ. అనుచు గుమిగూడి న్మృగి నొక్క యలరుదోటఁ

బూవుఁబొదరింటఁ దార్చియింపులు జనింప

నున్నతఱి మాయగైకొని యట్టేపడిన

సరణిఁ జెట్టునఁ దెగిపడ్డ కరణివాఁడు. 26

సీ తఱుకుటద్దపురంగు గల చెక్కుల బెడంగు మేలికమ్మ రాలు పాలుచేసి

తోగరుఁగెంపులపెంపు నగు మోవి నెఱసొంపు పసని ముక్కలసిగ్గుపాలుచేసి

సింగంపుగతిఁ బూను చిన్నారి లేకొను బంగారు మొలనూలు పాలుచేసి

వలిజక్కవలఁ గేరు వలుచగుబ్బల తీరు పసిఁడి పైఁటచెఱంగు పాలుచేసి

తనదెఁ గనుఁగొంటిరమ్మ యివ్వనితయనఁగఁ, దగినకాంతావిలాసంబుఁ దాల్చినచ్చె

గిలుకుమట్రెలురవలుపావలునుజీటులు, విడెముమడమలఁబడుకీలుబడయు మెఱయ.

చ. చెలువగు ముద్దుటుంగరపుఁ జే నెఱికుచ్చలఁ బట్టి యుబ్బగు

బ్బల జిగి జాలువాఱవికె పక్కున ప్రీలఁగఁ పైఁటవాటుగా

నలకడఁ గొంకుఁజూపులు నిజాంఘ్రినఖాళికిఁ గల్వపండఁగాఁ

జెలువల చెంతకుంజనియె సిగ్గులపెండ్లికొమారయ్యం బలెన్. 28

సీ. కూర్చున్నవారు లోఁగుచు లేచి చేఁజూపి యిందురమ్మని ప్రియంబెనయఁబలుక

నిలుచున్న వారు చెంతలఁ జేరి స్వస్తిభవత్యైయటంచు దీవనలాసంగ

నవల మాటాడువా రదరిపాటున మర్లి యొఱపు పీక్షించి నివ్వెఱపడంగ

నపుడు వచ్చిన వార లౌచెలి యెవతె యాకొమ్మ యంచును గుసగుసలు వోవ

ధీరలగు వార లూరును బేగు నడుగ, నెంచి యేమంద మని విచారించికొనఁగ
నలిచె జలిబిలి జడదారి చెలులఁ జేరి, మచ్చుక పెప్పదారి నమ్మాయదారి. 29

సీ. పనిలేనిపని గిలుక్కున మోముద్రిష్టుడో జెక్కుపైఁ గమ్మ తళుక్కు మనఁగ
సిగ్గునఁ దలవంచి చిటునవ్వు నవ్వుచోఁ గెలకులఁ జికిలివెన్నెలలు గాయఁ
గెంకేలఁ బైటచెఱంగు బిగించుచో నిద్దంపుఁ జనుదోయి నిక్కుదోఁపఁ
బలికించువారి మోములు దేలఁజూచుచో వాలుఁజూపులు పూలవాన గురియ
నలుచు నొఱపును గరునంబుఁదలియనీక, పలుకుబెళుకును మొగమునఁదొలఁకు నెలివి
యొడలియఁడకుననడలోఁ బెడఁగువారి, కన్నులబామఁగ మృగియున్నకడకునరిగ. 30
క పడినరిగ రవికి రుచినే, డెడి మిడిగ్రుడ్డులును జిక్కిరించిన చెవులు
నొప్పవన నెత్తినవాలము, నడరఁగ నొక సింగమై మృషాంగన నిలువన్. 31

చ. కనుఁగొని ఊనికాంతలు క కాపికలౌ మది నమ్మ చెల్లఁగా
యచుచు మిశ్రకృతభయంబు గళత్కబరీచ యంబున
తృనుపద ధావనావిలమృగాంగనమున్ ముహురుచ్చుద్దగు
స్తనమునుగా రయంబున యదాయదలై పఱతెంచి తెల్పినన్. 32

క. కటకటఁబడి మఱినే న, క్కుటిలక్రియగతులు గురియ గుఱి యెవ్వఁడోయం
చటునిటునారసి వీడని, పటుయోగజ్ఞానగరిమ భావించుటయ్యె. 33

సీ. చిరదయాగాంభీర్య పరిభుక్త తాఁబేలు నవధైర్యప్రబంబునకు సురంగ
ఖలజాతిగుణలతావళికఁ బ్రాఁకుడుచెట్టు నిపురత్వంబనునిమ్మకెరువు
హ్రూరవాచాకాలకూటంబునకువారి దాక్షిణ్యవన్యకుద్దామదవము
ప్రకటితాత్మజ్ఞానరవికి దుర్దినవేళ మూగ తాసితికిసామ్యఖ్యకరము
కోపమిటు లౌనొ కాదొయో భూపవర్య, యదియపుడు వచ్చి నామీఁదనావహించి
కటములదరించె మొగమెఱ్ఱఁగానొనర్చె, బొమలుముడి నెట్టె ముకుపుటంబులుగదల్చె.

ప. అంత.

సీ. తాపనవటులకుఁ దరవాయఁజదివించు భాష్మమల్లంతలఁబాఱవై చి
కొమ్మననంగంబుఁ గోకిచెంగట మేఁతలడుగు జింకనుమల్కిపడనదల్చి
హరపూజ కంబుపర్ణాబులుగొనితెచ్చు నెరుటికిమ్యలను నేమేమొత్తిట్టి
యాగమవాదమాధ్యస్థంబుగోరుప్రవీణసూరిశ్రేణి వెక్కిరించి
కళవసంబూడ జలకమండలువువీడ, జడలుమహిజీరఁ జేపపసరముజాఱ
దర్భముడివ్రేల ధ్యానతత్త్వంబుసోలఁ, గడిగి నిలుచుడి యాగ్రహగ్రహముఁ జెంది.

ప అక్కటా దిక్కటాహంబు లొక్కగ్రతున్న మొక్కంపలాచు ముక్కంటితే
కుక్క యక్కటికంబటి యిక్కటికిరాతిగుండియ నగ్గలపుటలకయొగ్గి బగ్గుగ్గు
రుచున శమిచనజకిమన సంధానికరంబగుపరుసాత్తురంబున శపియించుబూను
నానదనంబున సరస్వతీశంబరణయన గుడిదుడివెడలగడంగునెడ జడధిసనాని
రాలంబనజనితంబుగునొక్క వదనంబీవిధంబున వింబడిన నాకర్ణించితి. 36

చ. పరిరక్షుచున్న మానికులపానన కుమ్మరి కొక్కయేడుచం
గుదియకు నొక్కపెట్టునని కొవిరు లాడలె ఘోరసాధనా
భృద్వితతపోబలంబిటులయో యొకరక్కసుపాలుచేతురే
మదిమదినుండి మేమెలుగమా మజిలీ భరాపరాధముల్. 37

గీ. ఐన నేమాయె గనుక ధరాధిపతుల, చేయదగినట్టి యీచుప్యశిక్షనీకు
బడినభారంబె పాతెడుబండ్లకెదురు, కాళ్ళసాతురె యోవెట్టికాననినుమా. 38

చ. ఇదెవారి యాబుతధ్వజనరేంద్రున కి మ్మిపు డానృపాలుండి
కదనములోనవీన గడికండలొనర్చడె నీకునేటికి
యొదవడనన్నమాట యొకయింత వినంబడునంత మాత్రానీ
కదియగవ్రాలెనొక్క తురగంబు వియత్తలినుండియత్తెనీ. 39

క. పఠయాశుతురగభృతో, స్తుతకర్ణవ్యయముచందునం గెంపులమే
ల్పతేకమమరైరవికరణం, బలీరయమునననుపనచ్చు ననువునటింపన్. 40

చ. కనుగొని దాని ఫాలఫలకంబున గట్టినపత్రికన్ లిఖించి
చిన వివరంబుఁ జూచి సరసీజహితుండు దయాశుండన్నన
చ్చినదిదియంచు భావలయసీమదిరంబును జాట్టినచ్చినం
చనఘతదాఖ్యయుంగువలయాశ్వమటంచు నెటింగి నెమ్మదిన్. 41

సీ. వరదానములకునై వచ్చువాక్కియకారి మచ్చాయ లెజింగించు మొగముచెల్ప
యాగభాగాసక్తి నరుడెంచుపాకారి యేకారి యిది మీకు నేల యనగ
వనవిహారాక్షేత్ర వచ్చు క్రొన్నెలదాల్ప జక్కిమారవులకు హెచ్చరిక పడంగ
ముసులసేమ మెలుంగఁ జనుదెంచు కరివేల్పు దండనాగుని సమాధానమునప
విని వినమి చేసి పని గలదనుచు వారిఁ, గూడ దనిత్రోయవలెగద యేడజోలి
మాకు నేటికి వారితో మచ్చరంబు, సొమ్ము సొమ్మకంగూడ జేర్చుటయెనీతి. 42

చ. ఆనితలపోసి యేనిటురయంబునఁ దెచ్చితి నత్తురంగముం
గనుగొను మిత్తురంగము వికల్పిత స్మరహేషచే బరా

- కని ముహురున్నచున్నగుముఖంబున సారెకుసారెకు న్నలూ
మొనరుచు దీసిఁ గైగొని జయోన్నతిఁ జెందుము రాజనందనా 43
- చ అనిన మహాప్రసాద మిపు డానతి యిచ్చితిలేకదా యింకం
గనఁబడఁ జల్పనేమిటికిఁ గార్యముఖంబున స్వామిచిత్తమే
ననుచు నడేల కావలసినం దనుజా న్విధియింపఁ జాలరే
ననుఁ గరుణావలోకనమునం ఘనుఁ జేయఁగఁగాక వచ్చుటలే. 44
- సీ. చాయలొందినదంచు సంతరించిన చాలుచూరకల్తిపరీక్ష చూడఁగలిగె
తనతరంబులనుండి దాఁచినా రనివిన్న కఱకునేజామేలు గాంచఁగలిగె
ననిలోనఁ దనుఁగాను ననిచెంచులర్పించు కేడెంబువాడి వీక్షింపఁ గలిగె
పంజమెగ్గినఁ గూడఁ బగఱ గెల్చుకటారియిదెడిని వగఁశ్చయింపఁగలిగె
స్వామి మీకతమున నిట్టి చాకపసికి, మీరు వేంచేయవలయునే మీగృహమున
కరుగుదెంచితి రందులకునుట కాదు, పదములెక్కిడ బడలెనోకద మునీంద్ర. 45
- చ. అనిమహిళాని యూడిగవుటాపులఁ గన్గొని దండు చాలుగాఁ
బనుపుడటంచుఁ బల్కి మునిపాలకమాళికఁ గేలుమోడ్చి స
ద్వివయవిసమ్రుదై నిలిచె వెంబడిగా నరుడెంతు మున్నుగాఁ
జనుఁడని పీడుకొల్పి హరి సాహిణి నీవళమంచుఁ బల్కెయన్. 46
- చ. గడెలు పదాలు చెల్లె ననఁగా విని కట్టికవారు మ్రోతి గ
స్పృహ నవధారు దేవ జతనాయన గద్దిమడిగి యందటి
స్వడివలకంపి మాలిసరణిన్ హరిగల్పిగుడంగ జెట్లు వెం
బడి కయిలా గొసంగఁ దలిపావలు మెట్టి యెయార మేవ్వఁక. 47
- కా కోణేవాకిట వారినిల్పి కులుకుంగుత్తొపుఁ జన్మబ్బితే
జాణల్గొందలు కుంచెఁండి యడపా ల్సగింప వాణీరణ
ద్వీణాపాణులు కొంపతారతిగముల్లిప్పంగఁ గమ్యంతర
శ్రేణుద్బాటి నృపాలుఁ డంతిపురముం జేరెం బ్రమాదంబునన్. 48
- వ . అంతే. 49
- క. దనుజాతఖండనోద్ధతిఁ, జనుమనుజాధిపుప్రతాపజాతము మునుముం
గనిపించె ననుచు జనము, ల్లనుఁగొనమార్తాండుమండలం బుంయించెన్. 50
- క. ఇటువలె వేన సరపతి, పుటధేవనమునఁ బ్రయాణబోధక భేరీ
పటసంఘమమీకాహళి, పటురవములు నిద్రలేపి పయనము రెలుపన్. 51

సీ. పటుచక్రగతి నేలపాఁతు పెల్లగిలంగ విమలమణిస్యందనములు దనర
మావటీలకు మింటిదేవత లృంత్రాక్షతములీయగజయూధపములు వెలయ
ధారాసమున్న మధ్వశామరలు శైక్కులభంగి దగఁ దురంగములు నెలఁగ
జయలత్ఫులవరింపఁ జనుపెండ్లికొడుకుల గుంపులై భటరాజకోటియొనర
నడచి తమగవులైట సన్నాహమెల్ల, నమరఁ బాజులు దీర్చి నిబాప్తమంత్రి
వరముఖాంతరమున సరివారితోడ, కూటలాడించుకొనుచు సామంతస్వపులు. 52

చ. గొనబువసిండి కీలరిగె గుంపులనీడ వసింప నంతలో
జనపతి మేలుకాంచి హరిచందనగంధిలమైనవారిఁ గుం
దనపు మెటుంగుగిండ్ల వళితల్లొని తన్ముఖమజ్జనంబు నిం
పొనరఁగఁ దీర్చ నదృమొకయుగృలి పూనఁగ నామతీర్థమై. 53

చ. మినుకుఁ గడానితాయెతుసమేళపుఁ గ్రొవ్విరిదిండుదండదా
ల్పవనలెవాటు చల్వనలిపంపురుమాలుపు గట్టి దట్టిఁ జె
క్కినవిడి కెంపువంకి జిగి కెంపగు దుప్పటిదాల్చి యీతఁడే
మనసిజఁ డాయన నొగసుమార్గముగాఁ గయి సేసి వేడుకొ. 54

సీ. సమవవేత్రకరాతిసాహోనినాదంబు గదలివచ్చెనటంచు మదికిఁ దెలుపఁ
జామరగ్రాహిణీసరళకంఠరావ మినలి కేతెంచె నంచెటుక సేయఁ
గమనీయయవనికాకాంచికానిస్వాన మల్లన వచ్చెనం చానతీయ
సంగీతవిద్యావిశారదాగానంబు లిదె యరుడెంచెనం చేర్చరింపఁ
జననరులు లేచి నిల్వ హజారమునకు, నరిగి చౌకట్టిముత్యాలయందుహస్త
మిడఁగఁగొల్పుచు నలిచి సాహిణులు మ్రొక్కి, తెచ్చిముందఱఁ దొలునాఁటి తేజినిల్వ
క. వడిఁగట్టికవారలు పా, వడమిడి హెచ్చరిక రాయనరగండ యనఁ
దెవయంకెవన్నెపైఁగా, లివకపుడు చివుక్కుమనఁగ నెక్కెండేజి. 56

మ. చనవుల్మీఱఁగఁమ్రాల సూక్ష్మాపు బల్సామ్రాణిధూపంబు హ
సనకు స్వేలుపుముద్దరాండ్రు కచముజ్జార్పంగఁ బుణ్యాంగనా
ననజ్యోబ్జకరావత చ్చిత్రమణు ల్వర్ణింప ఛత్రంబుపై
ననువౌ బంగరుగుబ్బాప్రాద్దుఁ దలఁబ్రాలై ముంచఁ జంద్రతిన్. 57

చ. జనవరమాళి కొంతవడి సాహిణి నివ్వెలుగంది చూడ జో
డన రవగాలు చూపుచు హుటాహుటి నేగివరాకు వీరువీ
రని తముఁదెల్ప నందఱు రయంబున వెంబడ వాగె సల్పియె

య్యనఁగనుమాసి కన్ దెఱచునంతటిలో మునిసీమఁ జేరఁగన్.

58

క. అరుగఁ దదీయమనసుర, దరవింద మరందబృందమై మఘరసుధా
చిరకందమై యొకానొక, పరమానందంబు హృదయబంధం బొందన్.

59

సీ. మధ్యసంధ్యాసన్న మనీంద్రులూన తాపసగంధపవనంబు భ్రమరివాతై
నంబుపల్లసమిత్కుశాయాతినటుజాత సమదనాదంబు మీసంబు దీఁటె
సనన ధూమాబ్జవీక్షణనట త్రేకికాంతావిలాసము తొడల్ ట్టుకొనియె
నన్యోన్యవైరాసహమృగేంద్రమత్త వేదండ కేళికలు పంఠములు వలిక
నీకరణిమున్నుగాఁ బరాకిడియె మాని, యాశ్రమంబున తన్మాగ్ధమభినుతంప
మోదమునఁ దేలి నృపఘాళి మోము చూడఁ, జనవుమైఁజేరినిజకేళిసచివుడనియె.

సీ. చలువలు నించు నచ్చపుమందుఁ జిలికించుఁజేరాయఁ డెవ లేర్పఱింపువాఁడు
గలభి గాకుండ వేల్పుల నొక్కనొక్కనిఁగా ధనరాజు వెలినుండి యనుపువాఁడు
వారివారిప్రభుత్వతారతమ్యమెఱింగి గిరికుండు బంతిసాగించువాఁడు
ప్రాద్దువోయెను జూచి భుజియింపుఁ డని దేవపతి యుపచారము ల్బలుకువాఁడు
తిగినవారల వీక్షించి తమ్మిబోఁటి తేఁడు మాటికిఁ జవు తెచ్చరించువాఁడు
జనవరాఖండలా యిందు సంయమింద్రా కాండకృతమైనసత్రయాగంబులందు. 61

చ. మునిననిత లృచీముఖ తమోనిధవేణులకుం బతివ్రతా
జవతతిఁ దెల్పునోఁబరవిచారము గాదని వేల్పుటొజ్జజ
వ్యధి మొగ మడ్డముంజొనుప వారలు నవ్వుదు రామ సిగ్గువెం
పునఁ దలనంపఁ జుగురుఁడు పొంగగ నిచ్చట యాగ వేళలన్.

62

సీ. సాలీఁడు గాఁబోలు సమదవేదండంబు తెలివారచీరలుడులిచితెచ్చుఁ
బనివాఁడు గాఁబోలుఁ బటుఘోషిపోతంబు బలుమోర నివ్వరి కలుపుదీయు
గొల్లఁడు గాఁబోలు భల్లూకపాకంబు మేలిజన్నపుఁబసిమేఁపి తెచ్చుఁ
జనవరి గాఁబోలు గొనబుఁబ్రాయపు జింక యలరిపైవారుపత్యంబు జేయుఁ
గూలిగొను నొజ్జకాఁ బోలుఁ గొదమ చిలుక, తపసిబుడుతలగమికి వేదంబునుడువు
సుసరముగఁ బారికాంక్షు లేజోలిలేక, జపతపంబులు సాగింప జనవరేణ్య.

63

చ. మునినరులేగ వెంట మృగము ల్పొదికిం జని యంతనంత మే
పున కటు నిల్చుదు నియమపూర్ణత వారు నిజాశ్రమాళికిం
జనినఁ దదార్ద్రబంధురవిశాలజటల్లరజీరు కాడ వె
న్నొని చెవి బక్కరించి యులుకుం బొడకట్టినఁజెల్ల దాఁటుచున్.

64

- ఈ. ఎండదినంబులం బడగ లించుకనీడఁగఁ బట్టి మానులం
గొండొక పేదదేళ్ళ ఫణికోటులఁ జేరి యిదేటికార్య మా
లెండు మఱేమి మే మిచటలేమె యటంచు మరల్చి చెల్వమై
నిండ మయూరిక ల్పికెలినివృత్తతొక్కలవీచు నక్కడఁ. 65
- మహాస్థగఁ. జనవన్మాసేంద్రవేదాక్షరయుత తలహస్తస్రవాజ్యాహుఃప్రీతా
ధృవవహ్ని స్థారక్షీలాసకటితకరదీపప్రభ స్వస్తు శారా
హవిర్హృహూతు లింద్రాద్యమరు లననికై యాస ప్రేరేపఁగా మీఁ
దివపాంచ ద్భృమధూమసింతులు నిబిడమై దృష్టి చీకట్లు గప్పఁ. 66
- క. వేలిమియగ్గి పొగల్గు, వేలుపుడిగ్గి యమునంగ వెలువడు నమరీ
జాలము తిన్ననిపెన్నెటి, వాలుఁగురుల కగఁగఁధూపనైఖరి యగుచున్. 67
- చ. ఇనహరిణాంకరశ్చి కడమీయని యవ్వఁగ బంకజాకరం
బునఁ గవనక్రమ లవ్వగనఁ బ్రాడ్డలు గ్రుంకుట దెల్లవాలుట
ల్లనమి బలాగనన్చి కులకాంతలమాచును కల్పరాయనిం
గనుఁగొని విచ్చిహావుటయె గాని వియోగ మెఱుంగఁ దెన్నఁడున్. 68
- చ. అని తెలుప నృహీశుఁ డవుఁగా యని మెచ్చి పటానిలేటిడి
గ్గినతటి మూఁగి గచ్చు టరిగ లైలిపానడి నైచి యచ్చపుం
బని మగతాతిచెక్కడపుఁ బావలు నిగ్గిన వారలం గనం
గొని యటు నిల్చి యాపుటాక కొంపఱు వెంట నెరాముపంబునన్. 69
- క. చని నృపతి గనియె మునిజన, వనితాజనతానితాంతవర్ధరక్షే
వనవాళీ కుసుమాళీ, బనితాళీనలినఘనము సంయమిననమున్. 70
- క. కని పల్లకాలమోలకుఁ, జని యచ్చటివారిచెంత సంయమివనశిలిం
దనరాక తలియఁ జేసి త, దనుమతిచే వేగఁ జు తపంతర నీమన్ - 71
- సీ. ఆచ్చవంతచ్చవి యామస్తకన్యస్తభసితాధిఁ జేరి కేకనలు గొట్టి
మోగావిరుచి గండవలదుకుశ్మశ్రుగుక్రయములఁ జప్పట్లుదొలచి నవ్వ
బడలఁ బువ్వనడాలు శావీర భాగోళ కాంతులఁ గిమిరించి కన్నుమూయఁ
బటునఖమృతి కరస్పటికాక్షమాలికా చ్ఛాయల ధాసి కేకెయనంగ
నవ్వశాద్దులదంబైసంబుమీఁద, యోగపట్టె బిగించి కూన్పన్నవాని
గాలవుని గాంచి చేనున్న కత్తిమంత్రి, యుదికొనఁ జేరి సాష్టాంగమాదరించి- 72
- క. నిలిచిఁగ గనుఁగొని నలఁకు, కులపావన యిరుగునుచ్చి సూర్యుంకవనా

- నిలిపితివి తండ్రిపద్యలు, వెలసితి విటు లతనికన్న చక్రమ గరిమన్ - 73
- చ. అనుచు బహూకరించునమయంబున నూరకయుండి యుండి యం
బనరుచి పూజమంజుకుచగ్రహ మైనతమంబు పల్వె తో
డన హరిచందనప్రతిభటం బగువెన్నెల కోచె వెంటనే
కనబడియె న్నిరస్తకనకస్తబకస్తుతు లైన యెండలున్ - 74
- క. అది చూచి మేదిసీనర, భిరురీ మృదురీతిగా దభ్యము గంటె
యిదినుమ్ము దనుజశాంబరి, గదిసె న్నరీపూర్తి దీని ఖండింపు మింకన్ - 75
- గీ. విజయ మగు నీను గెలుపు మోపిరవర్య
యనుచు గాలపుఁ డాడువో నచటఁ గలుగు
పారిగాండ్లు కటకటం బనుచుశిష్యు
లంటి చనుతేర నచ్చోటి కరుగువెంచి - 76
- క. మునిచంద్ర వచ్చి మావెం, టనెవచ్చు నటంటి వీతఁడా నృపుడేను
య్య నరేంద్ర కన్నులారం, గనుఁగొంటివె వీని యవదగాకి తనంబుల్ - 77
- ఉ. అయ్యయ్య మాకు దండమిడినలిఫలంబు నరేంద్రచంద్ర యీ
దయ్యము తోడి జాగరము దాటఁగఁజేసి శుభమ్ము లిమ్ము లే
వయ్య కొమాళ్ళతండ్రి వయి యాశ్రితరక్షణ దుష్టశిక్షణ
క్షయ్యదయాపరాశ్రమ విశాలుడవై మనుమయ్య యిమ్మహిన్ - 78
- సీ. చక్షువుకొన్నామంచు జట చెప్పుచుఁ బరీక్షఁగొని వరింపు మటంచుఁ లెనఁగువారు
ననుజుఁచె ననుజుఁచె ననుచు రిత్తకురిత జడలు వట్టుక పోరఁ దొడఁగువారు
బులకము లైనిట్టపాడువంగ వడి నోరుదెఱచి మేమేఁ జూడఁ దిరుగువారు
జేసన్న నుటజంబు చెంతకు రమ్మని మును దొంగమొక్కలు మొక్కవారు
నగుదు రీయయ్యలెల్ల వాఁ డదరుగడగ, గులుగుగుబ్బలు దళుకుఁ జెక్కులుమిటారి
మొలకనవ్వులు గలమోము ముద్దుగులుక, మాయపుం దెమ్మలాడియై డాయనపుడ్లు - 79
- సీ. అటుమొన్న భార్గవజటికి శౌనకమాని శౌకవాదుమై నొంటుకుండఁ జేసి
మొన్నఁ బారాశర్యముని యోటరారా గూఁతలెగయించి వెకవేకి యెత్తఁ జేసి
నిన్న విశ్వామిత్రునికెఁ దందరఘటించి యొడలెఱుంగక పడియొండఁ జేసి
నేఁడు మార్కండేయునికి సివంబెత్తించి తలవీడఁగ బయళ్ళ మెలఁగఁ జేసి
మానవాధీశ విను మింతమాత్రమైన బ్రతుకవచ్చును వీనిచేఁ బడినపాట్ల
కొల్లఁబాటయ్య మాకునిండునికి యేమి, చెప్పెడిది మాతంబు నీచేతి దింక - 80

- చ. అన విని యంతయేమిటికి నానతి యిచ్చెన రిన్ని నాశ్శుఁద
ద్వనుజుని నొంచి మీపద ముదారముదాకృతి నొందఁ జేయఁగ
డినయది నాకు నేర మపు నేకద యాకొదన ల్సహించిన
న్ననుపుఁడు వానిబట్టి నులుమాడెద నొద్దికఁ జెల్లఁజేసెదన్- 81
- చ. అనిన రిపుక్షయోస్తు విజయోస్తు పతేభవతే యటంచు వా
రనుపదురాపకోప తరుణార్కవిభాదళితారుణాంబుజ
బనఁగను మోము కెంపుగఁ దదర్థరణోన్మృఖభృంగయుగ్మప
క్షిప్తటనభూకుటిక్రమము దెల్పఁగ నచ్చటఁ దల్లి నిల్వినన్- 82
- సీ. అధిపభృత్య పరస్పరాస్వేషణాకారణప్రతివక్తృతన్నామకార్య
మననుగతస్వామి హయవేగభూరుహచ్ఛాయాసమీశితచ్ఛాత్రకంబు
ధావనాయాసాస్వజీవనవృత్తిధిగ్వాచకాందోలికావహజనంబు
సమృద్ధబహుళాది సరణికోభయపార్శ్వచారితవారణా ధోరణంబు
సరయ సరదుప్త్రనివృత్తజరకధూర్త, గణ్యగాణిక్యసంభవత్కమనహాస్య
వారణక్షమతత్సతాకూరదృష్టి, సంపుత్రాశంబు సైన్య మచ్చటికి వచ్చె- 83
- క. ఈరీతి సైన్యమంతయుఁ, జేరిన నొకబయట రాజసింహము భటులం
దేరిజ వేయంబనిచి గు, ధారము లెత్తించి యంతట న్రవిగ్నింక- 84
- గీ. పటపుటంగడి వీధులైర్పఱచి కొంచె, పాటి నడగని నెక్కి యాపాలె మెల్ల
విడియ నియమించి తిరిగె వేవేలు దివ్య, టీలవెలుఁగున సంగీతమేలమమర- 85
- చ. తిరిగి యతండు వచ్చి వడఁదేర్పచు ఘమ్యును వట్టివేశ్యచ
పృరము కురంగటందగు తుపారము చేరువఁ జారువజ్రపాం
డరరుచిగ్రమ్ము గుమ్మెతగుడారమునం గొలుపుండి పట్టనాం
తరముననుండి వచ్చునరనాగులకమ్మలు వింతు నున్నెడన్- 86
- గీ. ఊడిగపుటత్తికాఁ డొక్కఁడొలుఁగుఁ జేరి
విభుని చెవిలోన నేమేమొ విన్నవించ
నతని కనుసన్న గనుఁగొని యయ్య మంచి
దతనిఁ బిలిపించెద నటంచు నజ్జగివాఁడు. 87
- సీ. నేవమై సగము దీసి న బూదెపండుతోఁ గూడినబంగారు లాడె నీలి
బారసీలిపిని జొప్పడ భగవద్గీత లెన్నికవ్రాసిన చిన్నిపలక
బుడుత పసిమిరుచి పులితోలు చుట్టతో బదనక ల్నించిన పట్టుబోలె

యొకత్తి బరదేశుల కొసంగఁ గూర్చిన రసవాదపు మెఱుంగుఁ బసిఁడి బుడ్లు
కొండవలె నెత్తిపైఁ జుట్టుకొన్న జడలు, వెండికట్టులబెత్తఁబు విడెముమీద
వీడియముగల్గుదొర పాతలాఁడెజోగి, బిలికొని వచ్చి పొడఁగనిపించుటయును.
గీ. పతికరముఁజూప రత్నకంబళము మీదఁ, గడవసమునైచి కూర్చుండి బుడుతవీచు
సురటిగాడ్పుల నుడుటి కమ్మరి బొట్టు, రవలు రాలంగ నాతఁడా రాజుఁజూచి-
నీ. ఇది చేత నుండిన నినుమంతవడిలోన నేదేశమునకైన నేగవచ్చు
నిది మోళి పైనున్న నెడుటి చేవెళ్ళివ వైరికైదువజాటి దారితప్ప
నిది దట్టిపాఁ నున్న నెటువంటిరూపైనఁ బ్రాపించి వేడుకఁ జూపవచ్చు

* * * * *
* * * * *
* * * * *

బహుకలాసంగి యొకమాయ పన్నుటయును.

ఉ. కంటఁ దగిల్చినట్టికొన గల్గిన చందురుఁగావి జాళువా
జంట పయంటపై నిగుడి చక్కని జక్కన నిక్కు చొక్కపుం
జంట చెలంగు బంగరువు చాయలు దూచియనంగఁ జాలు నా
ల్లంటి మెఱుంగుఁ జూపులు దళారనవచ్చె మహాద్భుతంబుగఁ- 91

ఉ. చొక్కపుఁ బంజుకమ్మల రుచులైఱుఁ గెక్కిన చెక్కుజాలువా
నక్కలచక్కజక్కిణిగొనం బిగుబ్బలు పిక్కటిల్లఁగాఁ
జుక్కలరాచడాలు తెలిమాపులు త్రొక్కినిచోట్లు దిక్కువా
చక్కెరబొమ్మయమ్మహిపచంద్రుని చక్కటికేగి గ్రక్కునన్- 92

ఉ. రంగు చెలంగ గుబ్బల ధరాస్థలివక్షము మోపలేమిసా
స్ట్రాంగ మొనర్ప సిగ్గువడె నంచు నభంగురపాక భిన్నుణీ
సంగతకంకణారవముచాటఁగఁ బైటచెఱంగు కేలితో
ముంగలఁ గొంకుమం గొలుపుమొక్కుఁగుటించి పిఱింది కేగినన్- 93

నీ. సయిదోడ చూడు నస్నాయ యిల్లజ యిల్లజవోజులపలి యింగిలయ్య

* జగ్గమంటివి వచ్చిశాణ నిద్దాహుంత కారి ముర్రాపుత్త గాలిముక్కు
అట్టెచూస్తుండది యదెనన్నె మోసిలి గలవాఁడ నని యదిగాక గడిని
చిక్కారిసాదన జేసెనదియిన్న దోభాజలల్ల మెలుదిబజారి

* యీపద్యమును బ్రత్యంతరములేకపోవుటచే నిచ్చుచుచ్చినట్లు దిద్దినఁగవిహృద
యము చెడునని భీతిచేనా భారముఁ జదువరులకే వదలి నాము.

- దీనిపైయేడుపై సేసి నానువాని, చిక్కటాదికొలారకచిప్పిగోలి
రాజపాలనవిను యిటురాయటంచు, రాచజేవగ్గు కరలి విరాళిగొనిరి. 94
- గీ. అంత వారెల్లఁ చత్కారణాభిమాత, నాతివాచాటతాజ్ఞప్రభూతతోష
వీరిహోత్రసముజ్జాతధూతికిలి, కాశ్రుతిస్థితామ్రాత్మలగుచు లేచి- 95
- సీ. బిలుతోడుత దట్టిపారల వంకులు డుస్సి తెలిచల్లడములతో నిలుచువారు
నింటి కెప్పుని పిల్లలుంటుచేతికి సొమ్ము లాసగి వీరావేశమొందువారు
జౌనన్నఁ జేవెగ్గు మనిపొచ్చరించుచుఁ జికటారి పొదలికి లేస్తువారు
దీని ముందరనొంచి వానిపైఁ బడువారు * * *
వాలు గొని లేచివచ్చు భూపాలుఁ డ్రోచి
యవ్వలి గుడారమున కేగుఁడనుచుఁ జెనకి
యతనిగద్దింపులకు భయమందువారు
నగుచు సంవటు దొమ్మిగా నరయుటయును. 96
- గీ. అంత నాలాడెతోగి మాయావిధిప్ర, పంచమంతయు నుపసంహరించి నిలిచి
మునుపుఁ గొలువున్న వేళ నేయునికిసుడి, రట్లయుంపఁగఁ గైవార మాచరించి- 97
- క. పాతాళకేతుఁ డంపిన, దూతన్నా సామికెదిరి దురమున నలున
న్నీతరముగాదు వివసీ, వేలెంచి బలంబుతోడ నిటు విడియుటయుక- 98
- మ. తనచారుల్లిని వచ్చి దైవ్యమున నేతద్వార్త వినింపఁగా
విని మీసంబులుదిద్ది దైత్యుఁ డహహ వీరా వడిన్వచ్చిపో
రనునన్నుం గది యించువారు మజీవారా నన్ను మార్కొందురం
చనుమానింపకవచ్చి నిల్వఁగల వీరాగ్రేసరు ల్బాపురే! 99
- క. పెంపు విచారింపక విని, పింపఁగరాదనక వచ్చి ప్రేతకు వీరిం
జెంపలు వేయరె యనుచు ని, లింపారినిజాపులం బిలిచియిట్లనియెక- 100
- ఉ. వింటిరె యొక్కవార్త మనవెట్టులు చెప్పిరి తాముకన్నులం
గంటి మటంచు నీతబిసిగాండ్రు మదీయమహోగమాయకై
డంటితనంబునంజని ఋతధ్వజా పై న్యసమేతుఁ జేర నా
బంటుఁ దనంబుఁ బాపుటకుఁ బన్నినవా డఁట వాఁడు వాడిమిన్- 101
- సీ. గరళకంఠదేవీ కరకకాయలు గొన్న తినియైన నాకలి దెచ్చుకొనుము
దేవేంద్రమదభేది తెలిచాయ గలకొర పంటిమొన ల్సానఁ బట్టుకొమ్ము

ఘోషుర్బరకేశ తుష్పపట్టినఘోరజహ్వా మిక్కిలివాడి చేసికొమ్మ
కుటిలాక్ష మాంసంబు గొంతునఁ బడినోరు శఱవ వీపుడు సిగ్గు దెచ్చుకొమ్మ
తడవులకుఁ గల్గె మనుజయూధప్రచండ, పలలపారణ తద్ర క్రపానకేలి

లాలనామోద మీనుమాళంబు మీఁద, వరుసనంపటు గంతులువై పుఁడింక 102

క. అని నన్నఁ బనుప వచ్చితి, మనుజేశ్వర బాగువెట్టుమా రాజుల ని
వ్వరి తూర్పుదెసకు మాదొర, చనుదెంచు స్వాస్థనహన స్వహనమునన్ - 103

గీ. అనినఁ జిలువవు నవ్వి యజ్జనవరాగ, గణ్యుఁడతనికిఁ గట్టునర్థం బొసంగి
మందిదటులె నే నడిపించు కొండ, మంచువీడ్కొల్పు నానై త్యుడగుగుటయును -

గీ. ఆధిపతియుఁ బల్వలుధరించి యాచరించి, హితబలులు గొల్పఁ వగువారియిండ్ల కెల్ల
శేలిగతి నేగి యిది వేళ కీర్తిమాట, వాసులకటంచు లాలించి వచ్చెనంత - 104

సీ. బొంగులు నిల్పియుబృగఁ బైడివ్రాత బొమ్మలగుడాంబు లమర్చువారుఁ
గొయ్యలు నాటి యాకులతోడిరెమ్మలు వాటంపు గుడిసెలువైచువారుఁ
బొక్కళ్ళనలఁ గుంతములు చేర్చి యామీద గడితంపుఁ బచ్చడాల్సహవారుఁ
బచ్చి కల్పెరుగుపాటలఁ జెక్కి పూబొసరిండ్ల మున్నగాఁ గదియువారు
నచ్చునగ నీటికందువలరయువారు, పురుగుఁబుటలు చెదర మబ్బుచునుక్క
పరిగ నవుమఁ జప్పట్లు చఱచువారు, నై తిచ్చేళఁ బాళెంబువారెల్ల - 105

సీ. రాతిరి పొక్కళ్ళ రౌలుకొల్పిన వహ్నిగలిగినపాగులు చీకట్లు గప్పె
గాడ్పుచే నూడకయ బగ్గమను శిఖు ల్నిగుడువోటులు పట్టపగులుచేసెఁ
దగవార్చి మూకుళ్ళ దిగువాఱువందిన కూటిబల్తావు లాగుబ్బకొనియెఁ
బొరలించి చంద్ర నిష్పలమీదఁ గాల్చిన కఱకుట్లవాసనల్లిమ్మకొనియెఁ
ద్రోవఁ బోసక బల్లెముల్ టువ్విలెప్ప, కడిగి జిగులవ్రేలాడఁ గట్టి తిత్తు
లొలుచు భీభత్సరసము మహాగ్రమయ్యె, భుక్తిగొన్నట్టివారి లేఁపులపాసంగ -

క. చాలఁ గురంగటిసుడు గుల, గాలాపు స్వేదలాడఁగా దొరకినబ
ర్జీలు చవిఁ దేల్చె నపుడా, పాలెంబున డిగిన బక్కబంబ్రోతులకున్ - 106

సీ. వలసినయెడకుఁ గమ్మబుద్రాయు వ్రామసంఘులవారి గంటిల కిలకిలలును
దొరవలంపిన కార్యసరణు లెంచు సమాత్యమంజరంబు బొనర్చు గుసగుసలును
బొందిండి రాయల యలవుల గనినచ్చి సెలుచు వేగులవారి కలకలములు
వరుస కంపఱుటంచు నంతులేర్పడియున్న బలికరంఘులవారి యుబలములు
నెప్పుడు వెసలు నొకోయంచు నెంచి యాపఁ

జూచు సంగీతమేళంబు సాగసుకాండ్రీ
ధివ్యునెడి మద్దెలలమోత గ్రమ్ముకొనియె
రాజు పవళించు తెలిగుడారంబుమోల-

109

చ. నలుగిడి చల్వదాల్చి పయనంపు టలంతల నిద్రఁ జెంచుకో
వేలందులలేవఁ గొంకి పతివితగుడారపు పారివారిగం
టలొంద కుల్కిలేవఁ జిలునవ్వలతోఁ దమవారిఁ గూడి యిం
పులతమి దీటినన్ నిదురవోయిరి నన్నబొజంగు లత్తజ్జ-

110

చ. గుమిగొని తెచ్చికోలుకుసిగుంపులఁ జెట్టులనీవఁ బొట్టిమం
చములపయ న్నయించి పటసారకుటీరము లెత్తి మేలిజా
నమున రమించు పల్లవులనంటున నేరములెన్నుచున్నప
ప్రమదల మోల నీటునెఱపం బనిపూనిరి గుత్తలంజియల్.

111

చ. కనుకని తెల్లవాటుదనుక న్రతిగోరెడు పల్లవాళిమే
ల్లనుఁగొని వీడెముంగలుపులాహిరిమేపుల నిద్రఁబుచ్చి చెం
దివ చిలునవ్వతో నపుడె నిద్దురలాయని వింతపైఁడి ప
ట్టిన వేలముద్దుగుమ్మలు నడిస్వయనించిరి చస్పరంబులన్.

112

క. ఆల పాళెమునకు నిలుపని, బలకరమై పారివారిపరిమై తగును
క్కళమై నిదురించని సరి, నలపుల వేలచేలుల విటుల వతికలు టమరెన్.

113

సీ. ఒక్కండ్రు పట్టుగా నూకొనఁ దబ్బిబ్బబాటు గొల్లసివాలు పాడుకొనుచుఁ
బామునాడించునేర్పాటునఁ దలయూఁచికొంచును జెంగు విన్నించుకొనుచుఁ
దమవారి గుమిగుడి దమ్మరాజులకత లోట్టికడ్డములేక నోడివికొనుచు
లయయొక్కత్రోవతాళంబొకత్రోవఁగా నేమేమొ ధక్కివాయించుకొనుచుఁ
జిటుకుమున్నఁ బరామరిశించుకొనుచు, నంటుకత్తెలు తమపయనంబు సమ్మ
తించకాడిన వగఁ జెప్పకొంచుమించి, రుక్కళపునల్లమందుల యెంటికొండ్రు.

114

సీ. వెలవకుమనివెన్ను చఱచి వేలుపుఁజేడు తెలిపిననింద్రాణి తెలియ దయ్యెఁ
దనుతానె తెలిసి మూసినకంటితోవాణి వీనులపైఁగలు మానదయ్యె
నది పరామరిశింతునని యేగు పతివాఁగి జలధినందనకొంగు విడువదయ్యె
దడదడమన గుండె తాళిబొట్టదర గుల్బలిపట్టి పడుకయిల్యెళిలదయ్యె
బాళెమున నక్కడక్కడఁ బదిలముఁకు, మ్రోయఁజేసినతముసుల మొదలిపోటు
దారమోతల పటహంపుధణధణలకు నొంతిగా నుండెనీటులున్న యంతలోన.

115

- క. అలరాజు విజయం మెరయం, గలడని చంద్రుడును దారకావలతలతో
గలపించి ముడియై చిన, పాలుపలరక్ వేగుజుక్క పొడిచెందెడన్ 116
- క. అంతట దనుజేంగ్రుండొక, దంతపుఁజవికన్బిధానదైత్యులతోడ
న్యంతనమాడుచు నృపుబల, నంతపునైఖరులు వేగువారలు డెల్బన్ 117
- క. పడవాళ్లఁ బిలిచి బలముల, వెడలింపుఁ డటన్న వారు వెనఁ జని నిద్రా
జడులను బలాశి వీరుల, నడిగా మేల్కొల్పి ప్రకృతవార్తలు డెల్బన్ 118
- చ. అదరుచు నచ్చె నొక్కపలలాశి నిజాంగన సిగ్గుతోడి న
వ్వివ్వవెడు చూడ్కిచేతఁ దనయుల్లములోని పువారతక్రియా
భ్యుపయపు వాంఛఁబెల్లఁ గనుబొమ్మ నదల్చుచు మీఁదివేలుపు
న్యూదితల నంటు కానిపయి ముందుగఁ జొక్కుటించెనోయన్ 119
- చ. ఒకదనుజాధినాథుఁడు మదోద్ధతి గండమలందికొంచు గొం
చక చనుడంచె నుగ్గరణసన్నహనంబున రాజమర్గణా
లికి నిక మీఁద డెందము బలి యిరవోనని తొమ్మగోడవైఁ
జికిలియెసంగి పన్నియలఁ జెన్నగు సున్నము వూయకైనడిన్ 120
- గీ. విరులు సిగఁ జూట్టికొని యొక్క వీరకైత్తుఁ, డరిగ నికమీఁదఁ గల్గు కల్పాచనీజ
పుష్పముల సార సౌరభంబునకు వాని, వలపునకుఁ బూని సరిచూడవలయుననన్ 121
- క. ఈ నేలచుట్టుఁ దిగినఁ, బోనీయఁడు రాజు పాటపొరాదనుతీ
రూనఁగ నొకనక్తంచరి , సూనుఁడు చక్రింబు ద్రోపుచుం జనుడెంచెన్ 122
- క. ఆనలోపమన్యచరముల , మొనలంబడి తరణిబింబముం బొచ్చుగతిం
దనుజుండొక్కఁడు గ్రక్కునఁ, గనకరథంబెక్కి యక్కుగ్గిచ్చు వెడలెన్. 123
- సీ. పడవాళ్లగమికిఁ జేపుడికి దబ్బులనొప్పి వైతైరుకొని మూలఁబడినవారు
నిండ్లలోననయుండి యెటువోయిరోకాన మనిపించి కనిపించకడగువారు
నింటికావలికి నన్నచట నిల్వరు గదా యని వేల్పులకు మొక్కికఁ జనెడువారుఁ
దొలునాఁడె నృపువార్తలు విని యొక లేనిపనిఁ బూనియొందెందో చ నెడువారు
గ్రాసములు చెల్లలేదని గానిచేసి, కొలువుజీవితముల కొప్పుకొననివారు,
నగుచుఁ గోఁచుపిశాచము ల్దిగులుపడఁగఁ, దక్కురక్కనిదొరలు ముందటను నిల్వ 124
- సీ. నలుచుండి వీణ చేతులఁబూని తెఱగంటిబయకాఁడు మేల్కొల్పి పదముఁబాడ
నలుకుతో న్నాగ్నిమోములదేవుఁ డొకయొర దిశకుద్ది చెల్పి వేడెనుక కొడుగఁ
దనయూరినుండి తెచ్చెపూలమాల జేజీలరాయఁచు చేసే చేతికొనఁగఁ

- జొరవచేసికొనిశంకరుఁ డిచ్చికాలకు సఖుఁ డొకుబేరుపైఁ బాడిచెప్ప
గడియొక్కడుక మునుంగుటఁ గని గురుండు , తెల్ల వాఁతెడునని పఱతెంచి పలుకఁ
గటికవాఱెల్ల దొరలువచ్చుట వచింప , దనుజపతిలేచి యొకభద్రప్రపంతినెక్కి 125
- గీ. కొటకావలికై యాప్త కొటితోన , నీవు నీవని నియమించి నిలిపి తక్కు
రక్కసులు వారణంబుల రథములందుఁ , దురగములయందుఁ బొడసూపి తోడనడువ
నీ. చెక్కుముకి యగ్గి బానకీత్రాటిమిడుఁగురుల్లాఱులెడునది యెలగోలుమాఁక
వెదురుమల ప్పేష్ట విధమున నీటియద్దొల్నిపొల్నియది దండిబారు
లిరుగోపులను దుమ్ము లెగయించునదిసిలేముస్తీరుగల కాలుమొకరిపాజా
కొమ్ముకన్నుల మెఱంగుల వెల్లపావడ ల్లానునది మస్తేనుగలచియంబు
సురగిరింద్రంబుపిల్లలై చుట్టు నున్న , కనకరథముల నడుమ సింగాణి విల్లు
దొనలు మెఱయంగఁ దేజిపైఁ దోచువాఁడు , భారుణీశ్వరుఁ డని పేగువారు లెలుప
చ. ఆరిగి మహాభయంకరతరాహావదోహాలబాహావస్రతా
పరుచులు వోలు చెందివపుఁ బానడచేఁ బుఱచేయి వీరిసు
నీరవతి సంపపెట్టుకొలఁదిం గజరాజము నిల్పి దానవే
శ్వరుఁ డెలగోలొనర్చఁగ నికాచరుల న్నియమించి నంతటన్. 128
- చ. అలరు మొగంబుతోఁ గుపలయాశ్వము నిల్పి సరేంద్రమాళి తూ
పులపాదివోయి వేఁపుకడఁ బొందుపడం బిగియించి మించురా
చిలుకలవ్రాతగచ్చుపనిసింగిణి కైకొని యెక్కువెట్టి నే
నలు తనసన్న గోరఁగ గుణస్థనిచేయుచుఁ జేయి వీచుమన్. 129
- క. పేరములువాటి యొక్కక, చేరువ గుంపగునుఁ దారసిలి యిరువాగుం
ఘోరపుబాణపుఁ జావ్వలు, బోరనఁ గొనవిటిచి వైనఁ బొసఁగె న్మోచటన్. 130
- క. కొనద్రుంచివైచు బాణపుఁ , బెనుజావ్వలు పాటి నేలపెట్టుగఁబడుతీ
బున సిగిడి కాలుపేతులు, దుసియలుగావించి ముందు దురుసున నడిచెన్. 131
- క. ఉయ్యాలచేరులనఁగా, నయ్యిరువాగులును పటిమ యటు దిరుగుచు
ల్కయ్య మొనరించి యిండుక, డయ్యక యొడ్ల పయిఁ బెట్టుటయు నట్టియెడన్.
- చ. ఒకపరియెడ్లలోని రిపులుగ్రతనైచు తుపాళి మందు గుం
డ్లకు వెనుదీయకాగి యుచటంబడు నాపులఁ గోలుగొట్టినీ
య కనిఁ బెనంగి యంతఁ దరియం బడి యచ్చటివారలం గాకా
పికలుగఁ దోలి యెడ్లు పడిపించిరి చేరువకొండ్రు మెచ్చుఁగన్. 133

గీ. ఆలసినట్టి జనులు లేలి యవలికరుగ, వేటుతుటుములు పెనుబోటు భేరిమోత
లమర నగుజెంచి దొడ్డకయ్యమున నవియు, బడలనంతయుఁగనిచంపిబాగుగదిసె.

క. అంఠమునట్టలు నచ్చిన, యంపము గనుపట్టెఁ దద్రజాంఘోఽధి దాఁ
టం దెప్పు గట్టఁ బూనిన, చందంబున నలుగు లరిదిచాయల నీనన్. 135.

గీ. ఒకఁడు కుంతానఁ బగవాని యురముగ్రుమ్మ
వెంటనేయాతఁ డీటెచే వెళ్ళఁ బాడువ
వెలసె నద్దఱు నిచ్చిన నిలుపు కడన
కాళికి కానిడించిన కానుకనగ. 136

క. పగవాని గ్రుచ్చి యీటిని, నెగనెత్తెనొకండు రణమహింపులమునం
గగనమునండి వ్రాలెడు, ఖగపాశుల కంది యిచ్చు కైవడిమెజయన్. 137

క. జమువాడి నొక్కపీరుఁడు, విమలేంద్రుం బొడిచి వాఁడు వెన నిజభుజసా
రము మెచ్చి చల్లనవకుం, కుమబలెఁ దద్రక్షమున నిగుంభితుఁ డయ్యన్. 138

క. అలుగువగచాపువేళం, చలతలమును సంతసోక్తెన నృగవానిం
గళదాఁకిఁ బెనెగు నొకఁము, క్కలపుదొరకరాని నీటుకత్తియ యగుటన్. 139

చ. నిగళము బూడ్చునెత్తి కరిణీపతిచెరినఁ దేజిపావడన్
మొగమునఁ గప్పినుకి యొక మొక్కిలపు న్నెఱరాతు కంఠము
ల్పగులఁగనేసిన న్నెడలఁ బట్టమువెంటనే మోక్తికావళు
లృగఁటిమి మెచ్చి చేరి జయలక్ష్మీసుహంగులి యిచ్చుకైవడిన్. 140

మ. పలియుం డొక్కపక్షునిరాతు తనబాబానూకుచు న్నెండుపి
ఘులమాస్తీలతల్లకరానిలలికిం జుండించుచుం జుట్టిరా
నలకెం దత్తనువు ల్గరంబగుట భూతాజ్ఞ ప్రిచే వెట్టిమో
పులు నేలం బడవైచి కూలఁబడుకాపుల్వారె నప్పట్టునన్. 141

క. నరపతి యంతట దనుజుల, యురువడిఁ గని చేయివీన నుగ్రాకార
సిరళంగరులకుఁగరులున్, హరులకు హరులదములకు నరదము తెరురన్.

నీ. రాజ నాచెయిచూడు గ్రాసంబు బుణవల్లఁ జేయుదునే యంచుఁ జేరువారు
లలితంపుఁ దులశిప్రాగులుద్రుంచి నోటిలో న్నచికాంచుఁ దురీవచ్చువారుఁ
గలనిలోఁ బొలియుటకంటె భాగ్యములున్న వెయంచుఁ దగి యనికలుమువారు
నేలినవానికట్టెదుటనే పనికవచ్చుటగదామేలని చొచ్చువారుఁ
బూర్వవైదంబు మాని సొంపులు జనింప

నొకని కొకఁ డెచ్చరించుచుఁ జికిలియొలులు

పాఱకైచుచు వడిఁజొరఁబాటువారు

నగుచుఁ గైజీతములవార లనికి నిగిడి.

143

క, దనుజులఁ గదిసిన నత్తఱి, జనితంబగు ధూళిపాలి చదలఁ బోదలఁగా

ననిమిపకొటికిఁ గరములఁ, గనుదోయిం బులుముకొనుచుఁ గనుఁగొనవలసెన్.

సీ. అరదము ల్లరదుర నరునార నరుదేఱ నరదము ల్లరదురనరిగె నెదురు

కరులు ఘీంకార బంధురములై నడతేఱఁ గరులు ఘీంకారబంధురతనెదురు

హరులు హేమాత్మభీకరములై ఁటతేఱ హరులు హేమాత్మభీకరతనెదురు

భటకొటి చటులతోడ్పటములై చనుదేఱ భటకొటిచటులతోడ్పటతమిలు

సారథులు వ్రాలఁగొమ్ములు చదిసికూలఁ, బక్కెఱుప్రీలఁ గరవాలపటలితూలఁ

కేడివారంగ నవి పోరు ఖేచరాళి, హర్షమునఁ జూడఁగా బొమ్మలాడినట్లు. 145

మ చదిసెందెరులు పాఱి వారణము లశ్వమృల్లరం గూలఁ గం

జెదరన్ సైన్యము వ్రాలె బాహువులు ద్రెస్సెన్మాంసము గ్రాలెనం

గదము దీలఁ గిరీటము ల్పొటచె రక్తక్రేణి కయ్యంపుఁ జొ

క్కుచనర్పన్ భుజదర్పమొప్ప నిరువాగుం జేరి పోరాడఁగన్.

146

సీ. ప్రేగులుమీఁదఁ గన్పించి నవ్వెడు తలల్పూఁడులుగల తమ్మితటుముఁ దెగఁడె

గెంపుటుంగరపుడా శ్రీల్కాన్న బాహువు ల్పాణమణు ల్లయహిప్రభులఁ దెగఁడె

బలు జమువాడి పోటులమించువత్తుము ల్నెఱియఁ గానిన భూమినీటుఁ దెగఁడె

ప్రేటులరక్తము లెవ్వడలించుతొడలు కుంకుమనీటి చిమ్మనగ్రోవిఁ దెగఁడె

దనుజమునుజేంప్రసైన్యముల్ సైన్యమెడలి

కయ్యమొనరింప సంగరాంగణము చూచు

దివిజవర్యులు మొగములు ద్రిప్పికొనఁ గ

నప్పు డమ్మక్క యనిపించె నమృతముగను.

147

వ. వెండియు నుడ్డండతరచండధరకొపాటోప విభ్రమభ్రమిత నయనభ్రమాపహస్యంప

నసహస్రసంగతరథాంగనిక రావక్రద్రోభమణ విధూత ధూళిపాలికా ధరాధురాప

హ గిరీశదరీణకరీశ్వరంబును గరీశ్వర ధారాధరక్షతజపూరపారావార దుర్వారత

రంగాయమాన కనకపరికరంబును బోరనెడఁదగాయంబులవారలం గుంతసంఘ

టితద్విషటికాదోలికలం గొనిపోవువారును మున్నుఱకమై నెక్కినకత్తలాణంబు

లం బరులపాలు చేయ నోపక డిగ నుఱికి కటారుల దొక్కలు విదారించి

నడచి పడువారును తుతంబులవెడలు ప్రేవుల నూడనీకయదిమి కదనోన్మాదం
బున దుష్టులు బిగియించి యెదిరించువారును గొంపుగాయంబులఁ బడియు
డియు మండికాలిడుకొని కైపులు జడిపించుకొనుచు రౌద్రాకారంబున ను
న్నవారును గళదెలిసి నలుదిక్కులం బులుకుపులుకునఁ జూచి మానధనంబునం
దొడిగినచల్లడంబు లక్కడక్కడఁ జించుకొనువారును బ్రాణనిర్ఘాతసమయంబు
నందును నిజస్వామివిజయందెవిచారించువారును నడుగకిమున్న యభ్యర్థంపునుడుఁ
గుల జలంబుదెచ్చి దప్పినివారించు బంటుల బుణంబులు దీర్చుకొని వారితోనా
తీర్థయులకు పలయు బుద్ధులపడేశించువారును దెట్టువలుగట్టియున్న క్రొన్నె
త్తురులు గనుంగొని నెత్తుకుళవట్టి తమకుఁదామ వ్రాలువారును దొలఁగక
క్కడక్కడభద్రపఱచిన ముచురుమానిసులకతంబునఁ బోఁగూడక నమోనమో
యనుచున్నవారును గ్రించుదనంబునఁ గొంచెపాటిచెనకులఁ దెచ్చికోలువేసన
లంబడి తన్నుకొనువారును గలిగి సంగ్రామంబు గావున నధికధామంబును జన్యం
బు గావున భౌతక్రియామాన్యంమును సమరతలంబు గావున ధమోజ్వలంబు
ను నై యాసమికంబు సమాకులితనాకలోకం బయ్యె మఱియు. 148

గీ. పోరఁ బెనువానగా రక్తిపూరమొలుకు, కాయములు పూను భౌతవికాయమలకఁ
గేళిగతి నిల్పు రణభద్రకాళిమ్రోల, వరలు పన్నీరుతిత్తులవా రనంగ. 149

సీ గ్రుడ్డులు మిడికిం మిగొని దప్పికిమ్మును దమవారి నొక్క చేతాళమాచి
గ్రొంతుమ్రోచిన దిగుల్కొని నోర వ్రేలిడి క్రక్కునొక్కపిశాచికావిభుండు
అన్నువట్టినను వ్రాగన్నతో బొర్లాడు నేలపైనొక డాకినీవరుండు
కక్కుర్తిమెక్కి యగస్త్యమంత్రమువల్కు బొడ్డు నంటుచు నొక్కభౌతనేత
తనివిఠిఱినత్రేపు విన్ననమిసిక్క, శతపదాల్ నొక్కు నొక్కనిశాచిరుండు
పలలరాసుల బువ్వంపుబంటింబు, మించుబోడులతో నారగించువేళ. 150

గీ. ఒక్కనిక కేరవరమరసియుఁ దగఁదినక, వీనిఁబడవైచె నాతఁ డాపీరుఁ డనుచు
గావనుచుఁ గుమ్మలాడునక్తంచరాలి, యెంతకార్యంబు దమకేమి యెవ్వఁడైక. 151

క. ఒకవీరవరుకబంధము, నకుమాఁగి పిశాచికాగణము భౌతావే
శకమున నది యెగిరినవో, బకపకనవ్విం చె నులికిపడి డాకినులన్. 152

* సీ. శౌనకమాని విశావ్విట్రుతోఁ దెమ్మ పన్నిదం బనుచుఁ జేపట్టి తిగువ

శుకుఁడు

*

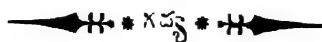
*

*

*

* ఇక్కడఁగొంతగ్రంథభాగము మాప్రతిలోలేదు.

మానిన, భరణిభరణశేషా దర్శకశ్వేషవేషా, శరణధినితకీర్తి సాధయూధాగ్రహన్తీ
 వరగుణమచిజాలా వర్ణితోద్గిష్టదీపా । నిరపతికులహేళీనారసత్కృష్టవహాళీ



ఇది శ్రీమన్మదనగోపాలకీర్తనాపీఠాసమాసాదిత సరసకవితావైభవ సవరమ
 న్యయాభరణ నారాయణగూపాలతనూభవ శరణోపతాపసేంద్రచరణారవింద
 సంచలన్మానసమిళింద సంతతభారతభాగవతాద్విశ్రవణానంద కామినీమనోహర
 యాపరేఖావిజితచైత్రీ కాశ్యపగోత్రపవిత్రీ జాతికార్తాకవిజనామోదసంధా
 యక చిననారాయణనాయకప్రణీతంబైన శువలయాశ్వచరిత్రం బనుమహాప్ర
 బంధంబునంబ్రథమాశ్వాసము.



శ్రీరస్తు.

కు వ ల యా శ్చ చ ర త్ర ము .

తృతీయాశ్వాసము.

- క. శ్రీరఘణీమృదు సవలా , త్కరసకాపారుణప్రసాదితవీత్
దూరితవై రికిలాపా , నారీచవసుమనాసవారసఘోపా ! 1
- గీ. ఆనధరింపుము జైమిని కిలసలింగ , కులపతంగంబు ల్లిని తెలుపఁ గొడంగె
నట్లు పాతాళకేతుఁ డయ్యుతుగాఁ , పటలికన్నను మున్నుగాఁబాటుకెంచి. 2
- క. దశవాయితోడఁ గోటకు , వెలుపటియిల్లునొచ్చివేయించి పిరం
గులు లగ్గంబులమీఁద , నిల్చిమిఁచఁగఁబంచి నిగుడునెవ్వగతోడన్. 3
- చ. ఆరిగిపురంబుసొచ్చి పలలాశనఞ్జాళి కుమారుతోడమే
ల్సరియగు చైత్యులం గననుల న్నిలువ న్నియమించి యాయస
స్ఫురణఁదనిచ్చు కోటతలుపు ల్బిగియించఁగఁబంచి ధీరతా
స్థిరమతిఁ జేరఁగా నగరుఁజేరిహజారము నంగు నిల్చుచున్. 4
- క. మించు తమిఁ గణజము లైతి , పించుమఁ దైశితములకు వేర్వేఱన్త్రాస్త
యిగమచు నెలకొలుపునకుం , బంచయిడుచు మందుగుండుచాణములెల్లన్. 5
- క. ఇటు లంప నచట నృపుఁడు , ధృటిగితి వాఁపుని కూటిపాలెం బెల్లం
దటుకునఁ జూత లొసంగుచు , నటు నిలుచక నేరతోడ నప్పురఁ జాటెన్. 6
- చ. ఆచలితవృత్తి నిట్లు విడియం దశవాయి పలాళి వీధు మె
చ్చుచు నలకొటకేగు జలమాత్రపుఁజోటు లెఱింగి యన్త క
ట్టుచు రసవర్ణ మచ్చుటకడునవ్విడిఁ జేరఁగ నీక శూరతా
రచనలఁ జిల్లరల్పలుపు రక్తిసిపాలియగాండ్రఁ గొట్టుచున్. 7
- క. ముక్తికై వేయించిన రితి , జోత్రముఁ డిందుకయ్య బెదరఁపట్టటధీశో
దాత్రమతి నగరు సారక వి , యత్తటి నటునూను గననియందె వసించెన్. 8
- సీ. తెజగంటివొర నరాధిపు మెచ్చు జనుటకై నలువతో నాలొచనంబు పేయ
నిలనుండి వచ్చు వేగులవారి వెంటనే సురమాని గొణుగుచు సుగ్ధులకుగ
గిరిభేది నగరివాసిటివార్త లడుగంగ దిగధీశులు నియోగి తెగల సంప
ఆడ్డెలు విడి వేల్పు లమరగాండ్రునురేంద్రు కాంక్షకర్తలమంకుగట్టికొనఁగ
భూరిభుజశక్తి మ్రచ్చిమిపోటుగాఁగ , మేదిసీభర్త పాలెంబునొడఁబడిన
దానవులమూఁక దుష్కహాస్కటభటోద్ర , ధాటిఁగోడించ కన్యూల గోటఁజేరు.

- సీ. ఆచ్ఛర చెలువ లుయ్యాలచేరులు నేలవైచితి రని తోడి వారిఁ బదరఁ
జోటించుకయు లేక కోటరంబులలోని యిరవుపాములు పెఱ బోజియఁజొరఁగ
నఖిలపక్షులకులాయములుఁ బోఁ బిల్లల గణచి యస్వలి కోనకడకుఁ బఱవ
ముంచి చీకటులుకల్పించు నీడలు పోనఁ బద్మాకరంబుల పాఁచి విలుగఁ
జేట్టుగులులేని పెనుగారుచిచ్చు నచ్చె , ననుమఁ జెంచెత లేంపిక్తయలనుటింపఁ
బాధివేంగుని భటులు డాబాలు నడుప , నఱకి రయ్యద్రిపై విపిసంబునెల్ల. 10
- క. దనుజుల తుపాకిగుండు , ల్లనబడు డాబాలు పలకలందాకి బీరీ
లునఁ దిరుగుఁ దమనియోగిం , చినవారల నొంచ మగుడు చెలువం బమరన్. 11
- కి. మనుజేంగుఁ డంత సేనలఁ , బనువుచు సురత్నాణి లగ్గబట్టించిన న
ద్దనుజపతి వీరధర్మం , బునఁ దెగువకుఁ జొచ్చి యెదుర ముదిరిన కివకిన్ 12
- మ. ఆరరే వేడి మెఱుంగు తూపుఁ గొనియయ్యా యెంతయోవంత యా
సరనాథాగ్రణి యేయఁగా నది దిశాంతభ్రాంతికోచిర్నిరం
తరమై వాని శిరంబు నైకొని యనంతాకాంతమై దాఁచున
తురసంతోషహృదంతులై ధిగధికాంతులైచింత చింత ల్విడన్. 13
- ఉ. అంతటఁ జేరవచ్చిన వియచ్చురసాధుల దీనశల్కహీ
కాంతుఁడు గాంచి వారి వృగుగౌరవసారసనోవిభూతి న
త్యంతము సంతసం బొదవ నన్న నిజాగచిత్రవైశ్యము న్నహిః
ప్రాంతమునందు నుంచి దరహాసవింసవిభాసమానుడై. 14
- క. నగిరిపురిపునగరుండ , న్నగరీరథయూధసాధనావిధరు
గగధగలు చూచువేడుక , చిగిరింపఁగురింపరాని చిడిముడి వొడమన్. 15
- క. ఒక్కండె పవనోచ్ఛవజన, ధిక్కరణధురీణ మైన తేజిన్వదిగా
నెక్కిప్రకాశాత్యవళద , దిక్కుంబగు పురముసొచ్చి ధృతి నచచ్చటన్. 16
- ఉ. గోడలుగోప్తముల్లిరిడి గుల్లు గృహంగణము ల్లజస్థలు
శ్రేణులు మేలుకట్టులును మిదలు ప్రాకలు మేలుమచ్చులన్
వాడలు వేడులు నిష్పణి వర్గములు న్వనజాకరంబులుం
జూపఁ బదాటువన్నె గల శుద్ధకునర్ణము లొట మెచ్చుచున్. 17
- సీ. పరగఁ బిరంగీల బలుగుండలకై డాఁగఁ బలుక లమ్మన పాఠరలును
వెలుపటి మంగుతితులు గూలిన యరాబు కొఱకనుచ్చిన పచ్చిగోడగుంపు
లెనని మార్తుగు లగ్గకొక్కకుంపంగఁ దాచ్చిన కాంచంపు పంచనపుఁ జేతు

- లెడటి సురంగంబు లెఱిగి యా చాయఁగాఁ గల్పించుప్రతి సురంగముల గములు
ప్రతిబలమువ్రేయు తిరుగుదు తాళ్లకతనఁ గుమ్ము లానిన బంగారు గోడలరలి
పడిన మగరాలు చూర్ణమై పుడమిరాలు, నీలములచాలుఁజూచివర్ణించుకొనుచు, 18
- క. ఘోరదశాధార నిశా, చారికృశాంగులను జూచి జడియఁ డనుచున్
సారతరదాతృమహిమం, బూర ధరాజాని యభయ మొసఁగుచునంతన్ 19
- సీ. కోటవెట్టికి ముద్దుగుమ్మలతో మట్టి తట్టి లందిచ్చు గంధర్వచయముఁ
గనునీళ్లు పులిమికొంచును బానశాలలో మంచు గట్టించు నమర్త్య కులము
మలఁగికొంచును ఫిరంగుల లగ్నములమీది కురువడితోఁ జేర్చు సురగగణము
బలిమికాంచుగు రక్కసులకు సంకెళ్లతో జలకుంభములు మోచుసాధ్యపటలి
విబుధరపు పాటుఁ జెప్పఁకో వెఱచిముత్తి, యపుహజారాన గుసగుసలాడుచున్న
కిన్నరశతంబుఁ గని బుజ్జగించి పనిచి, ననుచు వేడుక తోడుగా నగరు దరిసి. 20
- సీ. నలఁగిన మైలచీరలమ మైఁ బొంగారు నిగ్గులు బంగారు నీరుగాఁగ
ముడివీడు నిడుప్రక్రొమ్ముడుల డాలు శరీర మునకు నల్లని మేలిముసుంగుగాఁగఁ
బనఁగించు కఠినభూభాగమ్ముమీద నిప్పురపుఁ జూపులు కల్వపాన్పుగాఁగ
నాఁకిటి కన్యోన్య మలసతమై నాడు మాటలె యవ్యుతంపు తేటగాఁగ
దనుజు చెఱసాల నన్న గంధర్వకాంత, లవరిపాటుఁగ దనుఁజూచి బెదరలేచి
కొంపసిగ్గులతో మఱుంగులకుఁబోవ, నిలచి వారలఁజేర్చి మన్నించిపనిచి 21
- క. తోవరాచరాతినిద్రపుఁ, జవికెల తెగల న్నగళ్లచా వళ్లను నుం
బవడఁపుఁ గొణిగెల లోగిలి, సవరనికేరులునుదాటి చినఁ జననెదుటన్. 22
- గీ. పచ్చిదేరఁగఁజిలక బాబా వజీరు, జగడమునఁ గుమ్ములాడు నచ్చరమిటారి
కత్తెయల వేల్పు నెఱివీలు కాండ్ర రూప, ముండు బొమ్మలుగల మేడయొకటిగాంచి.
- క. తగురా మగరాసగనిగ, లగురా తొగరాచసాలల స్వన్నమపుం
బిగడాలడా లిడెంతటి, సాగసని తేజీని డిగ్గి చోచ్చంబలరన్. 24
- మ. చినునో నాతని కందుఁ గర్ణపద విశ్రాంతంబు లయ్యెంగడున్
నఁతా యెంతటి బేల వే నెలఁత యైనం జింతనే చింత గుం
దునటే యందని స్రుని పండులకుఁ జేతుల్ చాతురే యైన న
ద్రుమ జోవంత మెఱుంగు నంతకును గాంతా తాళుమ న్నావ్యక్తమల్. 25
- క. అది విని మఱియున్ విఁవిని, యిదియేమో కాని చాతమిపుణనియివని
ధునత బూరికోరిక, నవలికి జని జనిత విస్మయ నిమగ్నుండై. 26

- నీ. పలచనిపానవపై నొంటి కట్టుగాఁ గట్టిన నలిపె చెంగాపకడహ
పాన్నపైఁ బోలె నిచ్చెపు గుప్పల హారపటలి పెట్టిలువఁ జటిలిరాల
కెండు నిట్టూర్పులఁ గెల్పావి, బగులంగ గోరునఁ జిమ్ము కన్నీరునడిన
బంగారు గోడకరంగిపోవఁ దలట బటువులులెటఁ బడఁగి నేమె
పనికిదిగ్గనలేచి పూపాన్పమిఁద వ్రాలి కూర్చుండి ముక్కుపైఁ ప్రేమనిపి
ముక్కుచెలికత్తెయూరార్చిఁదెక్కుతలఁపు, అన్న కొననున్న యొకనెన్నఁగడిఁగాంచి.
మ. భరిరా కన్నలు మీలఁ కీసాగను రూపాచార సేరాసురా
కలిలందిచ్చు మెలుంగు ముద్దుమొగ మింకం జగ్రుఁగఁదీనిముం
గళ నారా బలితంపు గుప్పలివియే కాబోలుఁబూచెండ్ల మిం
డలు మేలే కరు లింద్రనిముల కన్నన్ మిచ్చై నేకకా. 28
- క. నెమ్మిగదానడఁతుమ్మెల్ల, నొమ్మిగదా దెడఁగుగురులు తొలుక కిమిఁచుం
గమ్మి గదా మెయి వరు దో, చమ్మిగదా లెన చూపు తొయ్యలికన్గి. 29
- ఉ. దబ్బర కాను మాట నినితామణి కొను మెలుంగు బాళువా
గుప్పలి కేని కోటపలి గుడ్డెతి చ్చెగ్గన వేర్పూరారా
ప్రబుల పేలితేట యురారజ ముఖేనాణి వేణికారుచుఁ
లిచ్చిపడంతి పట్టి కివలీల జయంబగు దీనిప్రాపురకా. 30
- చ. కలకల నవ్వునట్రువ మొగిండు పరాలను చారజడికి కి
న్నులు పిడికెటిలో మిను మినుక్కును కనును ముద్దుగాని ప
ల్కులుఁ జెవికమ్మచేఁ దళుతిమిక్కును చెక్కులుఁ పల్లెదేసి గు
బ్బులఁ గను చూపు మేఁకు గుధాలను తావుల దీక్షే తగుకా. 31
- ఉ. ఒక్కపపిట్టకున్ గలికి చిన్నులమిట్టకు నేమిపుట్టువో
చిక్కెరదీవికకా నింత సన్నపుమోపికి వేమి వాపియో
నిక్కుపదానికిం జెలున నిర్దంపుమేనికి నేమి నేర్పఁమో
చుక్కలకొటికి స్మృగువసాంపుల గొటికి నేమి కూర్చియో. 32
- క. అనియెంచి యిందువిలువీ, రుని యలుఁగుగుంపుమది చురుక్కుచు నాటన్.
జనియించిన తమకముర, కొన్నిమంచినఁ గెఱగి తేచ్చికొల్ గృహిమించన్. 33
- క. ఎంత కడంగి నులించిన, సంతకుఁ దగు నేకదా మచాలిసచాళీ
కుంతల కాంతననుమన, కుంతలనచపాంగకంది కుండడిదేమా. 34
- చ. కనుగవకెంపు కొప్పువీడి గా ముడిగొల్పెమ బొందివీడి 35

- కళనెఱచూపు నెవ్వరు నగించని నవ్వు బయల్గుటించి ప
లుక్కున గళదేరుమేను గనుంగొన్నను జక్కబొమ్మయొక్క చ
క్కిని మొగవానికి వ్యలచెడ గావలయుం గలయుం బలపంగన్. 36
- క. బలనంతపు వలవంతలెడ, తెలువంతయు నేరసామ్మ, జేసెనొక్కొయీ
వలపునఁ దగిలినవానికి, చలపున లనలేకమైన చయలేదే మో 37
- ఉ. వానిదిగాక జన్మనును వారము న్దనుచీలలాల య
య్యో నగు బాటుగా నతని యొచ్చకు నెచ్చెలిఁ బంది పందివం
నాని టురాక వేటిమియెనగున్ నావలపంచు నించుచి
ల్కానికిలాంగి నెమ్మదిఁదలంచుకొనన్ చలపించె నెవ్వఁడో. 38
- క. ఆనవ్వు నొకినికి మీఁచుగ, జన్వనమిటుగట్టియున్న జుజ్జేక్షణాదో
నెవ్వఁడఁ బాకులు పలికిన, నెవ్వఁగ యేకాని చేర నేరవు కోరుక్కుల్. 39
- గీ. పా. నేమగు దీనిని డైంత పెల్లి, నలియనచ్చుచో యంచుఁ గొలఁగియొక్క.
లోపమఱుగున నిలున నాలోలవయన, జేరి నెచ్చెలిహారాళిఁ జక్కదీర్చి. 40
- మ. తల్లివడ్రాకుల్ మన మీనిశాచరునిచేతం జిక్కజిక్కది యీ
యిలఁ గాసిల్లుట గానలేమయియో వారేమైనఁ గానిమ్మునీ
యెల స్రాయంబు నిరూధి కాసపడి వీఁచేమేమి గావింపన
లిఁబుచున్నాడో యెఱుంగ మిందులక యంతి వంత లేనాయెనే. 41
- క. అక్కఱుతధ్వజభౌవను, దెక్కవ వీ వెక్కడే యిజేమిటికే నీ
చొక్కపుఁ జిక్కి నినెచ్చే, నిక్కాటియి హోవ్వనేరచే వగయేలే. 42
- చ. తెలపున నెంతి మోహ సరితాపము గల్గిన గాచుకొందుకో
యలయకి లేక యొకటి నంగడి వెట్టినుకో నిఘాటునో
పలుకవు నిన్నునంటి కులభామలఁ గానవో నాకికాళ్ళ నా
ఘలపయి బాళితో తమిబుట్టిన పట్టిన మట్టుపెట్టెలో. 43
- క. తగులెఱుంగఁ జేసి కూడఁగ, మగవానికిఁ జెల్లుఁగాని మఱియెంతైన
నుగువకుఁ జెల్లగు మోచట, నగుబాటగుఁ బిన్నపమునన్ రాదుచెల్లీ. 44
- ఉ. నీమది నింతికోరిక జనించినయప్పుడు యెట్లు కూర్చునో
యామరుఁ డొక నిన్ను ననుభాధిసమాళికిఁ గూర్చుండు నే
మీమనమంతగా రిపులమే మఱివానికిఁ గానఁగీతిఁ గా
దేమరియూచ తప్పిసంతివిను మొక్కటి సావధానమై. 45

- క. మనలందెచ్చిన యాదై, త్సునిబాధలఁగలఁగి మునులుతోతెరఁగన
జ్జనపతి యాతనితో నిడ, యసిసేయుచు నున్న వాడటంచును వింటిన్. 46
- క. పురదనుజ కామినులు కా, తరలై తరలై కమృతయతం గుందుచు నా
తురలై గరలై ధిత వా, కృతతంత్రత మాని యునికి గనుఁగొనుమబలా. 47
- క. గావున నృపతిజయించెం, గావలయుంజూడు మెడమ కిన్నద రు ననం
గావిని పలికిన దానవు, నీవాయని చూని కామిని మణి కలఁకన్. 48
- గీ. యేటి పలుకమ్మ యతడు నన్నేల యేలు, తిరిగి సంధించి నన్న బోధించరాకు
మిత యేమిటికింక నాయించు వింటి, వానికెక్కిన ప్రాణమే వామనయన. 49
- చ. అనిపలుకం ధరాధిప సురాధిపుడేసతి నెమ్మనమ్మనన్
ననునెరయం దలంచుట కనంబడె బోటి ఋతధ్వజేశ్వరుం
డని కొనియాడె గాన నలులైనది నిక్కమయ్యెనేని నే
దనువిపుడీ వధూమణి పవంబుల వైవఁగఁ దామసింతునే. 50
- కా. నాభాగ్యంబదిరయ్య యాయతివ యందంబిందు భావించినా
కేధంగింకవయంగఁ గల్గునని యూహింపన్ మచ్చర్లంబుగా
నాభీలాభవ భూరి ఫాలదహనాభానంగ కౌత్యక
క్షోభక్షయ్యతఁ జెంది యున్నయది యిచ్చి మెచ్చ వచ్చుగదా. 51
- చ. ననుఁగొని తెచ్చినట్టి మునినాయక నిన్ను నుతింతు నోబలా
మునిఁ గొని యాడనేల పెను మొక్కలిరక్కసి శ్రేణి కై కదా
యమకల ధావనాపరహయంబుగ వచ్చితి గాన నిక నా
తని యవదానమెంచవలదా జలజాలక నిందుఁ గాంచుటల్. 52
- చ. ఇపుడిటు కానుపించుకొని యేను ఋతధ్వజరాజనంబు
దట్టపు దమిఁ దెల్పి జాణయగుటన్ జెలి యెవ్వలికేఁగ సిగ్గు దో
రపువగకొంకు జారఁగ బరాబరి నేయుచునిండు మారుక
య్యపురుచిఁ జూపి దీనివిరహంబుధికింగడఁ జేరనిట్లునో. 53
- సీ. యీగుబ్బలిఁకమీఁద నాగోటికొనధాటి గదిసిన గజివిజి గాకయున్నె
యీమోవియిఁకమీఁద నామోము మునిపంటి ఘాతచే నలిదిలి గాకయున్నె
యీడేహమిఁకమీద నాదు కౌగిలికింత వగచేత వసివార్లువాడకున్నె
యీకురు లిఁకమీఁద నాకూర్మిపెనఁకువ, పాటుచేవడిఁ జిక్కువడకయున్నె
చిక్కువడుగాక యేమినా చింతదీర, ననుభవింపక పోనేర నకటయిట్లు

- లేల తలనిలిఁ బువువంటిదీలతాంగి, గాననొకయింతయోర్వదోకద యిడేల 54
- క. భలి యేటి కోర్కె లివితో, య్యలిచేఁబేర్కొన్న యట్టి యాతని ననుఁగా
దలచితి వేటొకఁడెమో, యిలలొన బుతధ్వ జేంగ్రులెంపలుగలరో 55
- గీ. ఐన నొకసాధనం బున్నదాబుతధ్వ, జేజ్వరుండీ పలాశిలో కేంఁగుతోడ
నని యొనర్చుచు నున్న వాఁడన వయస్, పలికెఁగావున నతఁడకావలయు నేను. 56
- క. అన్నిటికిని మంచిదియే, సన్నలతాంగులను డాయఁ జని తవ్వదనా
చ్చిన్న మకరంద ధారా, భువ్వునికిం గడ్డపుటము లొగ్గుటయనుచున్. 58
- ఉ. లోన మటుంగువాసి జనలోకరసాకరబాక తాసి మై
తావులకంటె మున్నగుని ధారలు బారులు దీర్పఁగా రలి
స్త్రీవిభు రంభ చుట్టమును జెక్కిలి గొట్టు నోయార మెల్కుఁగా
నావనజాతులున్నయెడ కర్ణరసాటున వచ్చి నిల్చినన్. 57
- చ. కసిహృదయంబు ర్దులుమన ఘుల్లుమనంగఁబదాంగదంబు ది
గ్గన వెస లేచిలేనడ యొయారముతోఁ జెరచాటుఁ జేరెఁగా
మినిచెలికత్తై తత్తరము మెక్కిన గద్దియఁ దెచ్చియుంచ మిం
చిన తమినందు మీఁద నివసించె ధరావరుఁ డాదరాత్మ్యుడై. 58
- ఉ. అంతటలో బుతధ్వజ నరేంగ్రుని మోహనమూర్తి మున్న గ
న్నంతయుఁ గన్నులంబడిన నాతఁడు కాడ యతంఁడె యాగదా
కంతుని దాడికిఁ వెరవగా యని డెంచమునందు నెంతయుం
జింతవహించుచుండె సరసీరుహ లోచన బోటి యచ్చటన్. 59
- చ. ప్రకట గుణాంక యోపురుష సింహమ నీమహానీయమూర్తి మా
మకహృదయాంబుజమునకు మక్కువ నెక్కినఁ జేసె నింకఁగొం
కక కనిపించుమంచు నడుగన్ బనిలేవయినన్ శుభాభిధా
యకమగు నీచరిత్ర ముదయంబులకుం దగు నందమొందఁగన్. 60
- చ. బహుతరదేహధామ ఘనబాహు విహారముఁ జూచినన్ మహా
మహుఁడవు గాక యొక్క నరమాత్రు డవేయనిదానెఱింగియున్
సహజపుష్ప తాగుణమునన్ వినఁగోరితి గాక నీశుభా
వహన ధరీణమైన గుణవారమునే విను నంతదానన్. 61
- గీ. ఓమహాభాగ నీకథాభ్యుదయమెల్లఁ, దగినచందాన వినినయందాక లేదు
పారవిరహిత ఘోరాతిఁ వారిరాశి, మగ్గుచుమకచేతోతి మహిమకతన 62

- క. కతలయ్యా మావితమా, వెతలన్నియుఁ బెలుపకున్న వీడివు వినుమా
జతనమున గుణము లనియెడ, రతనంబుల గని యటంచు రమణీవచించున్. 63
- ప. అనిచెప్పి మఱియు నెచ్చెలి యిట్లనియె. 64
- పీ. ఆనఘ విశ్వాసుండునియెడు గంధర్వరాజు దుగ్ధావృత్తితాత వెలయు
నతని పాణిగృహితి హరిణియును పేరుగారి కాంచినముద్దుగుమ్మమించు
నాయమ్మ సుతులెండ్లతొన గల్గియు కూతు, రొక తేలేమికిఁ జాల నుమ్మళించి
యాత్మ జాత నొసంగుడనుమఁ దేవుండునియె, కంటఁ బడురాతికల్లమొక్క
నట్టిదకదా నధూతులు కల్లుడనుమ, నగవు పగవులటంచు నెయ్యంబులంచు
సంపకములంచు మఱియొన్ని యైనకలవు, కాంక్షలవియుండె విఁదటికతలవినుము
- గీ. అంతనక్కాంత గర్భాసాంగియగుదు, నాకుఁదెలియదుగా యొక నాటిరేయి
నంచును మంచుకుభవేళ యనుమఁబలికి, రప్పజీ యుక్థరించెకు నమ్మఁగనియె. 65
- గీ. పుట్టినప్పుడె జన్మనంబును ననుస్త భామివీకోటిఁ దలపన్ను పాటి వెలువు
గలిగె దీనికి ననియె దుఃఖములక్కల్ల, మూలమైనది యంత నాలోలనయఁ. 67
- క. అసమాన వయోమదమున, అసమాన కలాదులం జెల్లఁగఁ జూచిమదా
అసయనుపేరిడె విశ్వా, వసుంధున్ హరిణియు గాంచుంబునఁ చెనుపన్.
- ఉ. ఆయ్య పరాకు మాస్రియవయస్య యటంచు నచింపలేదు మా
తొయ్యలి వీధిలో నోజపుతో నడయాడఁగఁ జూచెనేని యా
తియ్యని వింటిజోను శరధిం గదియించిన పూవుయూపులే
యెయ్యెడ వైచికించు దమిహెచ్చిన బోఁ బొలలాడకుండున్. 68
- క. ఏటికి మాటలు నాటికి, నెటికి మగవాండు నలచునే కద వినుమా
బోటి తటాలునఁ జూచిన, నాటదివలదు న్మనోంబుబాగ్మునందక.
- పీ. బలవైరి పనిచినఁ బిలువ వచ్చినవానిఁ, గనుసన్నచే నిల్చి కడకుఁ బనిచి
మాపుపైఁ గేలించి ముచ్చటాడుచు వచ్చు నలకూబరుని మన్ననలు పరించి
నెనరుతోఁ గడునాచి కొనిపచ్చు నును గచ్చు టరి గెలవారి నందంచునిల్చి
కడువేగ మడుపులుకైకొని యుడిగంపు రాజీవముభిహారమున నిల్చి
కొలుపునకునేగని రంభ నిచ్చలముగాగ, నగరులోపలఁ జొచ్చి మానాతిఁ గెక్కి
దనము వీక్షించి యామెనిద్దంపుఁ జెక్కి, నొక్కముద్దిడుకొనిపోవునొక్కవేళ. 70
- సీ, శచిచేత జంభశాసనున కొక్కొకవేళ స్వారిసరాగాలు బయగఁ బాసె
రంభచే నల యక్షరాజపుత్రకునకు లలి హుషరుగ పెడలంగఁ బాసె

బాల్వశివే సర్థ పహ్లాది మాళికి నిట్టట్టుఁ బొరంబులెత్తఁ బాసె
కమలచే నీలమేఘశ్యామమూర్తికి గరుడునెక్కి పయఁగినఁగఁ బాసె
నెండుసర్వముపర్వపర్వండు ముఖుల, చేతనిశ్చేషదేవతాశ్రేణికల్ల
సంపద కొట్టులలోఁగట్టుగదలఁబాసె, సనఘ మానాతికాతురో యనుభయమున. 71

ఉ. ఆవేతలెన్నఁదొనఁ గలవయ్య మహాత్మ్య వచింప భారతం
లీవఁబాక్షి మెచ్చఁ జనఁజన్వరినెట్టి మహానుభావుతే
జోవిధనంబు దెల్పినను జాక్కిను నెచ్చరి రూపమెంచినం
నావినపట్ల పోవునొక తస్మపనుల్ గదియించి యవ్వలన్. 72

గీ. అంత నొకనాడు తలితండ్రు, లనుప భూమిఁ గలవిశేషంబు లీక్షింపఁదలఁచియేను
లోనుగాగల నెచ్చలుల వేచేసి, గొలువ నీగ్గజయాన యియ్యలకు డిగ్గి. 73

క. ఇందుఁగల పుణ్యభూముల, సంపదఁజరించి కొకిరియదాళి
కంచలిర కేలిపాఠిన్, సంపదముంగేరు నొక వంబున విడిసెన్. 74

చ. విడిసినయంత నొక్కదొర వేటకు వచ్చెనొ కాని కొంచెపు
న్నవగని నెక్కిచేతను గనంబడు నెట్టెము మీది దేగయున్
బడలినమోము గువ్వగుమి పట్టుల బాటకు చూపు మించఁగా
దొడిదొడినుడిగంపుఁ దగఁతోఁ జనియెన్ మముఁ జూడఁజేమియన్. 75

గీ. అతని గనుగొన్న వేకన్నెదైవ వలచు, నన్యుహారాజులకి వేగాలిశయు
నాది చనలేక యంతెంతెరుగుచారి, నకుగవారు ఋతధ్వజంబునఁ బనిరి. 76

గీ. అతనిఁ జూచినచట యీసుధాంత వివర, యదియనెపముగరతిదేవియాకునుదలి
నోటికందియ్య వగఁకోటి నూటికోటి, ట్టునెన్నే మనోబాతుఁ డింతిమిద. 77

చ. అదిమొపలీపహుటి విరులంటకు కస్తురి గీరుబొట్టు పె
ట్టగు పువుదోట రాయకు పటంబులు వ్రాయచు వీణచెంతఁ జే
రచు నెనర్చిన చిల్కనుకరంబున చాలిని ముద్దటంచుఁ దా
గదియకు కింజకాంష కరకాంక్ష కర్మహతాహతాంగియె. 78

చ. చెలల మొరంగినిల్చి తనసిద్ధేపు గుబ్బులు నారుతీరు ని
గ్గులుగల కేలుఁదమ్మి కనుగొంచు నయోయిటువంటి మేనికెన్
వలదె తదియనారుతిర పక్షమునం బువుసంపద బోలె నీ
యలసత దీర నిద్రఁగననంఁచు చలంచి వితాకురాలగున్. 79

చ. ఎలమినరేంద్రహాళి తనయింటికెనెచ్చిన యట్లు గామడిం

దలఁపుచు సిగ్గుతో మరుగునన్ నిలువంబడి వచ్చినాతఁడా
చెలుపుఁడు చూడరేయనినఁ జెల్వలఁ దెవ్వరిఁగానమేయనం
దలఁకుచుఁజూచి కల్లయె యనంగడు వెల్వలఁ బారు దీనయై.

80

సీ. అధిపప్రతాపాగ్ని నరికట్టుకొన్నట్టి, సాంపునం గనుదోయికంపువనరఁ
బరికిరికఁచంద్రకాపటలిఁ గొగిటఁ జేర్చు మాట్కి మేనున బాండిమంబువెలయ
విభదానధారాంబువితతికిఁ జోటిచ్చు పాలుపున శ్రమజలంబులు చెలంగ
నాయకధోర్యంబు బాయకుండుఁగబట్టు కై వడినైశ్చల్యగరిమ మెరయఁ
గడపట నిజేశు మదిలోనఁ గట్టివైచి, కొన్నగతి సంతతధ్యానగుణమువనర
నమరియునతండు గనిపించిరట్టులైన, నదరిపడి లేచుచేల్లెల నిరురలేక.

81

సీ. తలచూపవెఱచు నీయలివేళి సుమరండుసుమబృందనవకాంచనములుగన్న
పెదవెత్త వెఱచు నీబింబోష్టి తరువార సుసుమార తతధీర శుకముగన్న
బొడఁగట్ట వెఱచు నీపువుఁబోడి యుంకార భారాలిధయడపట్టవముగన్న
నడుగిడ వెరచు నీయబ్జపాదసమీప వికటానుభావహంసికలఁగన్న
వెడవిలుతుచేతనగు నలజడియుఁ దేనె, జడియుగమ్మని దెమ్మెరల్ తొడరుజడియు
నలయునెమ్మెరఁ జలువఁ దాకలపరించు, గలనరించునొకానొక కలవరించు.

82

క. పొన్నలకుం చెలిబాబిలి, మిన్నలకుం దలఁకు చిలుక మేలిమిపలుకుల్
విన్ననగున్ విన్ననగున్, గ్రొన్ననగుంపులకు దిగులుకొని మదిఁ బొగులున్.

83

క. ఘరీలి నారికిరీ, శారీభారీకృతోక్తి చకితాత్మకయై
పారరహితవిరహవశా, పారావారమున మునుఁగఁబడియున్నయెడన్.

84

మ. తనరెన్ మన్మథజెత్రయాన సుముహూతకప్రకమంచేసు పే
యనిశృంగారము భూరుహాళికి రతివ్యాలోల బాలామనో
జ్జనప్రేమలకుబ్బు మందలి వధూజాలంబు పాలింటి పి
ల్వని పేరంటము వాసనాజనకమై వాసంతమాసంబిల్న్.

85

క. బెడగడరెలతా వనితలు, నడతెంచు వసంతరాజునకు నడుగులకున్
మడుగులు వఱచినకైవడి, నడరెడు లెమ్మెరలఁ బండుటాకులు రాలన్.

86

చ. తనరస మెల్లఁ జూపవలదాయనివేళ యెఱింగి యత్తరిన్
గనఁబడు మన్మథాగ్ని మొలకల్ వలె మోసులుగా జనించి యా
మని పధికాంగనాపురుష మండలి డెందములాండఁ బంచితే
సివగతి రెండు గాగ విరిసెంపలిరాకు వనాంగణంబుల్న్.

87

- క. తమ కుపమేయస్థానము, కొమిరెల వృకుపాద మగుటకు నైవసర్వస్య
క్రమ మొదిప సరణి రసా, లములుం గెందలిరుటాకులం బస రెక్కె. 88
- గీ. వజరె వనరాశిలోనఁ బ్రవాళపాణిఁ, గాంచి యీసునఁ బరె బొడకట్టినట్టి
ముత్తియపు గుంపులను దలంపులు జనింప, తారకతమోనివారకకోరకములు. 89
- క. మనలతకూనల మాధవుఁ, డనువుగఁ గూడె నని యున్న రను వనపద్మాం
గనల ముకుళీకృతాస్యము, లనఁగాఁ దరులందు మొగ్గ లరవిరి యయ్యెన్. 90
- క. మనసిజుఁడు రోజుచుం ది, మృను తుమ్మెద నల్ల స్రజలకై నానా పు
ష్పనికరదళనవ్యాజం, మన నత్తటిఁ దేనెకణజము దైవిం చెన్. 91
- గీ. లతలసామ్మెర కుసుమజాలంబు లొరయ, నకరువులవేరి యెమ్మెచ్చు పెకలిరాలఁ
దొడిమలక్కలఁ బచ్చితాతుటుము గాని, పించె ననఁ బసరుఁజాయలపించెలమరె.
- గీ. మన్మథఃప్రహ్మమునకు సమానదేవు, నొకని గల్పించి కై కొనరోయి యునుచు
నలవసాతుఁడు గట్టప్రేలాడు పసుపుఁ, బూఁతజాలెలవరె ఫలంబులు నెలంగె. 93
- క. గ్రాలిన విరిజొంపముపై, రాలినపుష్పాదులు ప్రసవరస మనుమున్
శీలుకొనఁ బొలుచుచిలుకగు, జాలదు నేదారి కొలుచురాసులనంగన్. 94
- సీ. దాఁచఁదెల్పినవా ను ధామాధురీసురీణమరందబృందమానవ్రజములు
కాకాచులా యన్దళపవనీమధిదేవిమహాతపోతావళిఫలములు
సంతరించినవా వికాలమార్దవని ర్దయోల్లాసకరుజాన్తా పల్లవమ్ము
లస్పరించినవా వియద్ధరాపద్ధతిప్రారూఢసంచారిసౌరభములు
దొమ్మిగాఁ దుమ్మెదలుమూఁగి తొక్కులాడు
పొగరుతోఁ గీరములు చేరి జగడమాడు
గొంటుగాఁ గోయిలలు రేగి కమ్ములాడు
మొనసి వలితెమ్మెరలు కెల్లి పెనఁగులాడు. 95
- సీ. చిలుక బాసనకొలంబుల బందుగులకెల్లఁ గలితామ్రఫలకొటిగ్రాసమొసఁగు
నెలదేటి రాచగుంపుల చుట్టముకెల్లఁ బలుకుఁదేనియ పల్లెపట్రలాసఁగుఁ
జలిగాన్ప కోమటి చాలుసజాతీయములకుఁ దావులసంచిమొద లొసంగుఁ
గోయిల నాలవకొలముదాయాదుల కేలుకొఁ జిగురాకు నేలఱుసఁగు
కొమ్ముల నెరుచ్చు సాలజాలమ్ములోనఁ, జిలుకసార్వజాణీశేజీవజీరుఁడనుపఁ
దాణెమున్న వసంతుని రాణువెల్లఁ, గన్నుగుట్టెడు కడుపుంజి గనుటకతన. 96
- మ. ఎకలెం వస్త్రా చిక్కితేజిని జుమాయిచుగఁ బూజు బ

ల్పిడి పంచనసముక్కు లేఁజెఱకుమేల్విల్లెక్క డించంగ న
వెడవిల్కానికి దూరదేశగమిగోవిల్లెప్త మోహవల
జ్జడిమాకపితవైర్యదంపతిహరచ్చైత్రాదియాత్రారతిన్.

97

క. ఆతటిఁ దమివెల్లెలమై, శాశోదరి పొగుల మిగుల జడిసి శరీర

ద్యోతకము లైన చిన్నెల, చేత నిర్వహ మని తెలిసి చెలునలు తరులోన్.

98

సీ. ఆయెనమ్మ యిదేటి యాగడా లిదియేమియెఱుంగు నిన్నటినేటి మెఱుంగు బోడి
యెఱుంగునా యనఁగూడదిప్పు డిప్పుడు కొంత గడిచేఁజెలె వలకారివగుల
గడిచేఱ కింక నెన్నఁగు మంచినుగవానిఁ గోరొను జన్వనం బూరఁజేయ
జన్వనం బొనెకా చురువుకొన్నది గాన మరసు నిల్వఁగలేక మరులుకొనియెఁ
జెలున యీబాము లనుభవించినను గాని, తెలియదే క్రకలలోపలి తీట వంటి
వలపుక సికోత లిదివగవారి కైన, వలదుగా దీని కిప్పుడెల వచ్చెనమ్మ.

99

చ. తడఁబడు మాట గల్గనిక దార్కొను నిల్చినదోట నిల్వరా

దడుగులఁ దొట్రుపాటు గదియంబగుఁ గంపము చెందు నిద్ర రా

దడవని కోర్కి హెచ్చు మదిసేమె వితావిత జాలిజాలి యా

నడిగినఁ జెప్పఁగూడ దకటా మరులెత్తిన యాటదానికిన్.

100

క. ఇవి యన్నియుఁ జెలులారా, చివురాకుం బోడియండఁ జెలువొండెడు ని

క్కున మింతకు విరహముహా, వన మేకాల్గనము మీఁదఁ దగ వెయ్యదియో!

101

మ అతివా యింతకుమున్న నన్బీచె డాయంబోయితిం బోయివ

చ్చితివా యంచనె నేడ కంటి నడరాజీవాక్షి యే రెప్ప వేఁ

డిలిఁగా నిన్ననె నేటికే చెలున యంటి న్నా వెతల్లీకు న

మృతమా యన్న విభాకురాలయితి నమ్మా కొమ్మ యన్మాటకున్.

102

క. అని రట్టుసేయు బోటులఁ గనునన్నలఁ గడకుఁ బోవఁగాఁ బనిచి ననుం

జనవిచ్చి మనుపుఁ గావున, నెనసినతిమి ననితఁ జేరి యే నెయ్యమునన్.

103

గీ. వచ్చి తడవాయెఁ గద మహీనలయమహీమఁ

జూచిన క్లియెఁ గద యింక శోభ నాంగి

పోవలనదె మనపురంబునకు మగిడి

తల్లిపండ్లు కడుఁ దల్లడిల్లకుండ.

104

క. తెలిసె నిఁకఁ గొన్నినాళ్ళి, యిలఁగల చెలునములు చూడ నిదటనె నిలునం

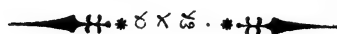
దలఁచినకైనడి నున్నది, చెలువా యది రెప్ప యట్ల నేయుప మేమి?

105

- క. అననముఁ జూచి తలవాం, చిన దగ్గఁజేతీ యేమొ చింతాసంతా
పనిరూఢిఁ జెందునందము, గనఁబడియెడు నిట్టు లెనొకాదొయెఱుంగన్. 106
- చ. సరసిజగంధి నీమది విచారము దోఁపఁగ వేటొకండు లే
దరయఁగఁ గారణంబు నవయోపనరూపకలావిలాసభా
స్వరూఢగునట్టి యొక్కమగవాసిపయఁ గనువైచి తేమొదు
ఘృతరచితచే నదియె కావలయుం దలపోసి చూచినన్. 107
- మ. బలభిన్నీలకచామణీ యిదియుఁ దప్పా కాంతులంగోరి కాం
తలు చింతింపఁగో కంతుకుంతముల పంతల్నింపఁగో లేక నీ
తలనే పుట్టెనె యైన నేరమొకఁ డేతత్కార్య మాద్యంతమం
దలియం బల్కకయుంట నీవలన నింతి యంతనే వింతెట్టి. 108
- క. వానింటి బోఁటి గలుగం, గాంగవఁగ నేల యెంతకాన్యం బైన
న్నీచే కావలె నన్నగ, దైవకటాక్షిమునఁ గరగతము నేయ నటే. 109
- చ. అనవిని యాలతాంగి నగవామతిలన్ననుఁ జూచి భావవే
దినివి గదమ్మ నీకు నికఁ దెల్పకయుండఁగ నేర్తుకమ్మ నీ
యచవు మనీయఘోరవిపదల్కిఁ నోడ గదమ్మ వాఁడిమై
నొనరినకంతుతూపులకు నోడఁగదమ్మ యిఁకన్ పథామణీ. 110
- గీ. వాతి యెఱుంగుదువా యల్లనాఁడు డేగఁ, జేత విహించి చిన్న తేజీదువారిఁ
గాఁగఁదోలుచు నీత్రోవగానె చనియె, నామనసు వానిమీఁదనె నాటెనమ్మ. 111
- చ. కలకల నవ్వుమోము పురిగల్గిన నెమ్మొయి నూగునూగు మీ .
సలు నపరంజిడా లెగుబుజంబులు చిక్కినిముక్కు తేటక
న్నలు నిడుసోగకన్బొమలు నెక్కిన గ్రక్కునఁ బాలుగాఱు చె
క్కులు ససునుంతకొను తరుకుందొడ లాన్వపమాళికే తగున్. 112
- క. కనమో వినమో ఘనమో, ఘనమోహనమోదకారిక చ మగవానిం
దినముం భువనంబుల నా, మనము స్వరియించువాని మఱిగంటి మఱే. 113
- గీ. పనజలోచన నేనుగావలసినట్టి, దాననైతేని నెటులైన మానవేంగ్రుఁ
గూర్చి నాప్రాణి మెపుడెత్తుకొమ్మ లేని, పక్షమైనను నామీఁదిబాళివిడుము 114
- క. అని పలికె సొమ్మసిల్లిరఁ, గని దీని మనంబు తెలిసెఁ గద యిఁకమీఁదన్
మనసిజాఁ దదయఁడు శరమే, నిన నేమగునో పరాకు పేయుదమనుభున్. 115
- గీ. ఎంతలే దింతి యిఁకలెమ్ము నంతయేల, యిందులకు నట్ల యొడఁగూర్చికొంద మబల

- యపుడు నీచిత్తమే వచ్చు నిపుడు వట్టి, మాటలాడిరఁ గలవమ్మ మానుషమ్ము. 116
- క. కొమ్మలకుఁ బురుషులకుం, గమ్మని విలుకాఁడె వేల్పు గావున నతని
న్నెమ్మదిరాఁ బూజితము, రమ్మి యలకేలివనికి రాజీనముఖి. 117
- క. అని పలికి యేను నెచ్చెలు, లును మచ్చిక హెచ్చనీవిలోలేళ్లు ణఁ దో
డ్కిని వచ్చి కుసుమవిస్మయర, వనిజొచ్చి రసార్ద్రవచనవైఖరి బెరయన్. 118
- చ. అలవడఁ జంచలాలియుతమై సుమనోహరచాపహార్యన
ర్లగతిమించి పాదపవిత్రస్వరవైభవహరియైన యీ
యలఘువనోల్లసద్ధనమహత్వము నేమని చెప్పరచ్చునో
లలితలతాంగి కామితఫలంబు లాసంగుచుఁ బ్రోమనంహజన్. 119
- మ. పాలఁతీ యాపాన గున్నపాన్నవిరికిం బూఁదేనె బల్కల్వగా
యలరన్ సారెకు నెక్కుచుం దిగుచు చాలై దుమ్మెద ల్మించె ని
చ్చలపుం బాయలతావిజాజివిరి నేజాజోడు నైకొన్నక్రొం
దలుకుం బచ్చలమేడఁ దాచ్చు జలయంత్రంబోయనంగంటివే. 120
- మ. సరసాళు ల్నిజగంధమానుచుఁ జరించంగుంభినీజాతము
ల్వరుసం జట్టుఁ జెలంగుచుండఁగ మహావాలంబుకుంజాప్తిచే
గర మొప్పార సుధాస్రభావమధువుల్లాలి న్విదాహతివి
స్ఫురితంబై విలసిల్లె నోయబల యీపున్నాగముం జూచితే. 121
- చ. అరవిరివెండిచెంబుల నయంబునఁ దేనియపానకంబు లేఁ
బరువుగు గుజ్జామావి చలిపందిరుల న్లతకూన లియ్యఁగా
నరుదుగఁ గ్రోలియు స్సరసిజాస్త్రగుణస్థితఁ గండుదేటి ని
బ్బరమగు బాళిమై నధరపల్లవమంటుటఁ గంటివే చెలి. 122
- చ. హితగతినిందు బింబరుచు లింపుఘటింప మనోజకాండం
గతిఁదగు కైరవారముల గర్వము మించె వధూటి కంటివే
హితగతి నించుబింబరుచు లింపుఘటింప మనోజకాండం
గతిఁదగు కైరవారముల గర్వము మించుట చోద్యమే చెలి. 123
- చ. తనతను వెల్లనాఁచికొని దక్షిణమారుతచోరకుండు నే
ర్పురఁ జనుదెంచి తావిఁగొనిపో వనదేవత హెచ్చరిన్నికా
యని పెనుఁబోటుఁగూత లిడునట్టిగతి న్వివనయ్యె వింటివే
యనుపమగాత్రి కోకిలకులాకులకేళి కుహూకుహూధ్వనల్. 124

- గీ. మేలితేనియనిండిన మెట్టతమ్మి, జేరి కొలనాడి పుష్పాశిమేరక్ష
పాసంగ నవ్వలిక్రొవ్విరిపురుటియిల్లు, వింతగాఁ జెండఁ దేటి బాలెంత కంటె. 125
- క. ఆనియాలివితతకేరీ, వనపాళీగరిమమాలి నన్దింమమఁ గ్రా
న్ననగుంపుఁ జిమమువేడుక, జనియింపఁ గడంగి సరసస్థానములన్. 126



- ఆతినరొ చూనితె యలరెడి మావులు—జతగూడిన వివే చల్లనితావులు
ఏలఁపాపలివె యిటురారాదటె—యేలపోయె దన నింతనె వాదటె
గాలుచాలు నీసంపెగ మొల్లము—బాలకంటివే పాదోమొల్లము
నెలత రాఁగదే నిమ్మల నీడుకు—నలుక నేలనే యంతటిప్రోడకు
ఎగిరి పడకులే యీకంకేలికి—జిగురుచాలదే చెలి నీకేలికి
నాసలేటికే యంపని పొగడకు—వేసటలే కీవిగులనె పొగడకు
పడతి రాకు నాపాలిటి పొన్నకు—ముడివిడెరోసము మొన్నటిదన్నకు
వాసంతిక్త వచ్చెకు చివ్వకు—రోసమెటుంగని లోయ్యులి నవ్వకు.
యీవిరవాదుల కేటికి ముచ్చట—తావులవిరికే తలుపుకు మిచ్చట
నెఱసిన వివికంటివె వాసంతులు—యెఱుకలేద నీకేటికి రంతులు
పొదలినవచ్చటిపుష్పాశితిన్నెలు—అదిగైకొనిరే యప్పుడె కన్నెలు
తెఱన దాటితే తేనియకాల్వలు—వెఱచిరి నేఁడీవిద్యకుఁ జెల్వలు
సరసను మొలచెను జాలుగమొల్లలు—దొరనెడు నచ్చటఁ దుమ్మెవపిల్లలు
బొందుమల్లలివెపాలఁతిరోమెచ్చితే—పంపలు కడువంతలుగా గ్రుచ్చితే
పలుకకుకోయిలపడువులుమాగెడు—బొలఁతివెఱచితే పూఁబొద లోఁగెడు
వెలఁది చూడు కురువిందలయంపము—కలఁకులఁ గడుఁ దొఱంగించె మరందము
సురపొన్నల కీసుర వెన్నాడకు—తరుణివెఱకు నిత్తఱి నన్నాడకు
కోవిదారములకును వాడేటికి—నేరఁ గయ్యముల కేగెడు మాటికి
వనితలు బడలిన వగకనిపించెను—గొనకొని తుమ్మెకొదమబు ముంచెను. 127
- ప. ఆని పుష్పాపచయంబు గావించి చాలించినంత. 128
- క. మధుమధురీణసవిధవి, విగమాధవికాప్రమానవిస్మయరమారం
దధునీవిధోవిహృతిమ, నృధుపపథాళింపమందమారత మొందెన్. 129
- జీ. మానవతు ల్లనుంగొని రమందమరందనవారవిందబృం
దానుసరస్వతీనిక రాంధుకచంధురగంధసాంద్రమం

దానిలమత్త సింధు విహారవిలోలతరంగజాలడో

లానిశఘోనాక లితహంసము నొక్కసరోవతంసమున్.

180

ప. ఇత్యేతంగునం గనుంగుని జలమానవకుమాను లెమ్మైకై చిమ్మై కొమ్మైఁబుంగుజము
దాడులఁబెక్కునం దశుక్కున నెగురునిడువారువారుగుప్పిల్లలకై నికటతటతరు
పటలశాఖాశిఖానికరంబులనుండి రుముకు లకుముకులగురుత్తులు బెరుగు ము
త్తూం దోఁడగు సరాగంబులగుపరాగంబులందగిలియరవింపమందరకుం దార్చినగం
దవోడియఱపెట్టెలచందంబున నీమకుచ్చలిరేరథాంగంబు లగులేరగంబులసంకున న
ద్రవ్రవిభ్రమంబునం దిరుగుజలభ్రమంబులం దగిలి నిగనిగనికంపురాలు నింపిన గో
ముగను వామగనుటలం దలపించుటకు శిరఃకంపంబు నేయుచు జలబిందుసందో
హకందలితచిత్రశతపత్రపత్రసమావేలితం బగుహల్లకంబు వారిదేవత కత్తుమరకత
పాత్ర మాక్తికారాత్రికంబుల శంబువిశంబింప నందులకు సోబలువాఁడు ముత్తై
చువులచెలువున మ్రోయులేటినీటుకత్తియల లేటపాటలకుం జొక్కనో
యన నాయకులతోడిపాలయలుకలం దొలంగి చని ననజకుడుంగంబులం గపటని
ద్రాముద్రితై చలితజాంబులికలు సోకిన నులికిపడి యమనయింపం బతు లేతెం
చి రని బయలుజంకించు నీటుకత్తియల లేటపాటలకుం జొక్కనోయన నాయకు
లతోడి పాలయలుకలం దొలంగిచని ననజకుడుంగంబులం గపటనిద్రాముద్రితై చి
లితజాంబులికలుసోకిన నులికిపడియనుయింపం బతు లేతెంచిన బయలు జంకిం
చు జక్కవమించుబోడుల యలక్ష్యబహుతరాత్మేసంబుల పెల్లునమం గొల్లన నవ్వ
చుఁ బుట్టెటిసాది మన్వంపుననిగేగు మాసుతమానవునకుం దీరసంచారిశిఖావళకుమా
రికాకేకారాపంబు లను గద్దింపులం జరుకు వొడమించి నడిదిద్దునెనం బర్విన రజం
బువిధంబున దుమారంబుగా నుప్పరం బెగయు పుప్పడిపేరింట నుల్లస్పిల్లు నుల్లడ
నీవలవీడుజోడాడు వేడుకలఁ గమలినీకమలబం గుపాణిగ్రహణంబునకుఁ గులనేవతల
నెదురుకొనుచురునలజ్జించుచు పుటసమంచితసకోరక బిసాగపాలిక లగుచు నచ్చు
మరాలికాబాలికలకలకలంబులనుగ్రమ్మికొని తమ్మిమేడలెక్కి పెక్కువగలఁజేతువి
క్కిమ్మలసందునం దొంగిచూచు మఘపానరోధ వధూమణుల మిధస్సచ్చుగ్ధకల
కోలాహలబాహుశృంబులకుం దగవు లూహించుచు నాలికముకుళంబులను కలశకు
లంబులం బ్రీతిపొంది నిష్టాసంపదం గలహంసపతితులు ప్రభ్రమసమాగమంబునంబు
జ్యాహం బాచరించి యెదురు నూడం బోడసూపిన యజ్ఞాతప్రభాతం బగు నిశాస
మయంబు విధంబుం దనరు పరివరతశుచ్ఛానూమాయాంధ కారంబునకుం దిగులుచు

డి యప్పటప్పటికి వికసితాంబుజంబుల గనుంగొని యవియు ముకులింగమి బొంగు రథాంగకామినుల వికోదంబులకు భేదమోదంబు లనుభవించుచు జెగట జెలగు చెంగలుచూలెపై నంకించిపాడుటెక్కుల తేటిజక్కులవారియాటాపంబుల లపిం బరిపుల్లరతోజం బనుకామిని చేయవల బరెగు విగళితప్రసవపరాగపరంపర యనుసరికప్రుగుల దగ్గల నంపం బగుమందమగుదాండోళితేందీరముపైనుండి శివమాడు సారసవరాకోపాలకు సమీపంబున శైవాలకలాపంబు లనుధూపంబులర్పించుచు మూగికోప యాగామికార్యంబు లడుగునమ్మకకలచంపంబున బొసంగు నానావిధజలవిహంగమాంగనావ్యాహంబున కుత్సాహంబు బొందుచు గమలాకరాభిధానంబుగానంగంకిణవిరాజమానందై పుష్కరిప్యరూపంబు గావున రాజహంసకలాపందై శోభితరంగవిశాలంబు గావున శైవాంశముఖానుకూలందై సారంగవీలసిరంబు గావున బద్ధకరేణుసూషితందై యెనంగుటకు నంతరంగంబున నానంద మంచుచుం జేరి.

131

సీ. వాను మీనను నొక్కవయసువారలు గాన నువ్వ వారికి మీకు నుద్ది యనుచు నోడించానిపై నొడిసిన నేలికి సానిపాదములపై నాన యనుచు నాజతతోడ నేకారలమాడితివి మాగుంపులో నీవుండ గూడ వనుచు నంటిమి గాక మర్యాదతో నిచ్చినే యప్పటికైనయట్లగు నటించు బాలయలనాడు నామీద నోలవెట్టి, తిచ్చినికమీదం జరియింపుమి యటంచు నంచు కేమయె గాని లేవమ్మ యనామె, బలికొంచును దెగలుగా బంచిననుచు.

మ. మెలరెల్ తుమ్మెదకంటుకమ్మవిరిరుమ్మి పాపసామామమా
టలతిచ్చి కల్కికీలుడవ గొట్టం బూను జేజేలయె
జ్జలయిల్లాలనిగ్రాసినట్టి పలువల్పాలిచి యచ్చంపు ని
చ్చుపుంజండురుకావి పాపవలు మింపన్ భేలనాలోలై

133

గీ. డాసి దరి నిల్వ వారిసేవలు పొసంగె, నీటిలో దమ్మిమేవల నీటు రోసి
తన్నుఖాంభోజముల నిల్వ దలచి పెద్దు, పన్ను తాల్చిన వికృతాపములనంగ, 134

చ. సుదతులు బంతిగా గొలను జొచ్చిననంగ గ్రమక్రమంబునం
బదములు ముంచి పెంకొడల దైకొని పొట్ట నాగి చక్రిసం
పదుల సహింసలేని కుచభారము లోగొని కంఠదమ్ముమై

తుడి నటు మించవయ్యె నలతోయము కంబులు నాంగమిరుచికో.

135

మ. కొల నయ్యుతులు సాచ్చినరంజనస్తోతుల్ హెచ్చిన స్వేగుల వ

మృత్యువై డేటులు వేటుతామరలపై మాఁగం దదీయాళిలే
ఖలు వాటింగదుమంగఁ దధ్వనికి రేఁగం జక్కవ డ్దాటు తె
క్కలరేదెమైరపుప్పొడుల్ చదలనాఁగం జిత్రమయ్యె న్నడిన్. 136

చ. చెలువ యొకర్తు క్రొంచుకుఁజెందొవ బిట్టెగరంగవైవ న
య్యలరు తదాజలిం బడుట యచ్చిత మయ్యె మదీయపద్ధతే
ఖలఁ జెలరే గి గాసిమువఁగాఁ దగునే యని యేగుదెంచి చే
తులపయి వ్రాలి వేడికొను తోయజబాంధుబింబమోయనన్. 137

గీ. సారసుచిత్రైమమథితకాసారజలధి, నప్పుడప్పుకు వొడము నజ్జాకరణి
నొకశుకాలాపమించి వెల్లకిల నీడ, నమరె ముద్దులుగాలు చిన్నారిమోము, 138

చ. ఎలమినొకర్తు వెల్లకిల నీడఁగఁ జాట్టును గల్పమొగ్గల
గ్గలముగ మించె జన్మఁగవకాంతులు గన్గొనవచ్చుంబురా
జ్జలరుహగంధి పంపఁ బరిచారిక లచ్చట ముద్దుగాఁగ సొం
దులుగని వైచు గూటములతోడి కడానిగుడారము ల్బలెన్. 139

గీ. మొగము మాత్రంబు కానరా ముద్దుగల్గు
యొకతె నిలు వీత యీడఁ జెన్నించె గురులు
నీరజాకరమనెడు మున్నీటిలోఁ గృ
పీటములు గ్రోలు మేఘులు పిల్లయనఁగ. 140

క. బోరగిల నీడ నొక్కమి, టారి విశంకటకటీతటంబొప్పారె
సారతరాపరపారా, వారావృత మైవభూమివలయం బనఁగన్. 141

గీ. బాలికలు మేలి జీరుకురాలనూడి, నీటికై జారు సారు నన్దింపఁదగియె
నలమదాలసపై నదరంట నేయు, నలరువిలుకాని నుచుదోనియమ్ములనఁగ. 142

సీ. చనుఁగవమీఁది చంచనము చెందినచోటు విలివమ్మిపుప్పొడు ల్లిలసికొనఁగ
మెడల కుంకుమదర్శ మించి ముందినచోటు చెంగల్వవిరిగుంపు చేరికొనఁగ
సారహనుదుటి కస్తూరి మీఠినచోటు తేటిలేజవరాండ్రు మాటికొనఁగఁ
నెమ్మినిఁబసుపువన్నియలు పన్నినచోటు నవకంపుటకరులు నాచికొనఁగఁ
జెలువ లీతి నీరాడి కొలను విహలి, తమముఖాంభోజముల నిండు తావిగ్రోలఁ
దేనియలు గ్రాయు కక్కలిక తేటులనఁగ, జలజకణములఁ గీలుగంటలుసెలంగ.

భ. తటమహిఁ జేరి యంతట మదాలసకుం గయిసేసి తాము ను
త్కటమణి భ్రష్టజావళులు దాలిచి యేటిపరామలస్థయి

క్కుటిలికచా శిఖామశికః గోరుకులిద్దు రమాకుమారు నె
క్కుటిభజియింపకున్న నిది కార్యముగా దని యోగి యవ్వలన్.

144

చ. చెలువగు పూజాద న్వలపు చల్లెడు కస్తురి తిన్నె యందుఁ గం
దలిరుపంగిషీట పయి దామరతేకునఁ జెంతనున్న నె
చ్చెలి మొగ మోరసేయ రతి చెక్కులు నొక్కుచు మోవియానుదున్
గలరవ మిచ్చు పచ్చవిలుకాని లిఖించి సఖీశిఖామణుల్.

145

చ. అలిగిన మ్రొక్కి చుక్కజనరా లదలించుచుఁ గాలఁ దన్నినం
బులకలు దాల్చు చందురుని పొంకమువ్రాసి వసంతు మత్తకో
కిలములఁ దేటులం జీలుక గేస్తులఁ దెమ్మెరయాకతాయలన్
నిలిపి యుచుర్చి తెచ్చిన వసీకుసుముంబులు కుప్పవోయుచున్.

146

క. పూజించి చిలుక ముష్కి, తేజీదొరఁ గూర్చి వికచదీప్యన్దం గా
రాజీవ నవమధుద్రవ, రాజీనర నైఖరీపరంపరదొరయన్.

147

మ. హిమరుగ్బాంధవ మంత్రహీనము క్రియాహీనంబు సద్భక్తిహీ
నము మత్కల్పితమైన యీనిఖిలనానానూనపూజావిధా
నము సంపూర్ణముగాఁ దలంచి దయనానందింపు నీనంటి నై
నము చిత్తంబున మెచ్చినం గలుగ లేవా మన్మనోభీష్టముల్.

148

గీ. అరయ హరుసంతవాఁడు త్వస్తురుశరాగ్ర, దళితపురదర్పఁడై మహావరముతోడ
నబ్జశరపాలిఁ గని మోళి నావహించు, ననిన నీశౌర్యసార మేమనఁగవచ్చు.

149

క. దైవం బనిన న్నీ నే, దైవము గాకింక నొకఁడు ధవళాక్షుల నా
శీవివశిఖ శిఖార్తులఁ, గావింప న్వరులఁ గూర్చఁగా నెన్వఁడికన్.

150

సీ. వేడి యోగదవయ్య విహితైత్యాంధమంధరగంధవాహస్తనంధయంబు
వాడి యోగదవయ్య వనజాతిసహజాతి మార్దవనవకౌసుమన్రజంబు
వేడుచూపుఁ గదయ్య జితసుధామాధురీసారకీరావగౌరవంబు
వింతసేయుఁ గదయ్య సంతతాత్మ్యంతపోషితహంసకాంతానిషేవణంబు
కామినీకాముకులను యోగప్రసక్తి, దక్షుకుసుమకటాక్షము దప్పేనేని
గాన నిను గొల్చువారిచే కోశలంబు, భవజయోన్నిద్రతారీణ పంచబాణ.

151

సీ. వీటింబుచ్చునె దాసవిభుకన్యఁగను బరాశరమానివరుసదాచారగరిమ
దైటవై నవె బృహస్పతిభార్యఁ గనుఁగొన్న తారకాకామినీధవునిగుట్టు
నగడుసేయ నె యహల్యాకాంతం జూచిన యుమరలోకాగిన యమని నడత

కొద వొనర్పవె కూర్మికూతు నీక్షించి యుబ్బినపద్మసంభవు పెద్దతనము
భావభవ యమ్మచెల్లగా నీవుచేత, నేజఁ బట్టిన నెవ్వారు నిలుచువారు
మారమణి నింతయేచిని యాబుతధ్వ, జేంగుఁ జెనకంగఁ జాల వదేమొకాని. 152

క. మారామపట్ల నీసుష, మారాజచ్చరము దాపుమా రాజ యిదే
మారాటమునకు నోర్వగు, మారాజముభీమణీకుమారా మారా. 153

క. అని మగువ యపును మగువం, బనివడి పొగడి నృగాంధపాంధబీషా
తనుతత్తరంగహేషా, ఘనతరఘోషాప్తియొదవఁగాఁ గలఁగుటయున్. 154

కా. చీనాచక్రైర భాణపుంబులుఁగుఁ దేజీతోడుకేదంగి బ
ల్సానాకత్తికిఁ దత్తరిల్లి నలూ సాయంసమారంభవే
లానాల్కిని లీల సామ్యసిల బాలాపాలికల్ చంద్రకాం
తానర్థాంతికవేది జేర్చి బహునింతాకంపిత స్వాంతులై. 155

సీ. మదనుగుణవృక్షిఁ బొవలెడు తేటులే మంచకింకను ర్ముంకరించ దొడఁగె
మానసప్రేమ యేమఱిని రాయంచలే మించికొంకక హూకరించ దొడఁగె
సహకారవృత్తిచే జరగు రాచిల్కలే కొంచకిక్కడ వెక్కిరించ దొడఁగె
ఘనమైత్రిచే నెమ్మిగును నెమ్మిగుంపులే ధృతియింకఁగా హంకరించ దొడఁగె
నేమిచేయుదుమే బోటి యింక నేటి, మాటలే పోటుమరునకు మగువమీఁద
నితిపగయేల బాలవాఁడేమి చేయు, మనలపాపంబు పొలియింప ననుదు మతీయు.

ఉ. కొమ్మ చిగుళ్లు దెమ్మ లతకూన విరు ల్లానిరమ్మ పద్మినీ
తమ్మలు గొంచురమ్మ ననితామణికి న్నచకీతలోపచా
రమ్మొనరించకున్న వలరాయని రాయడి నేమి పుట్టునో
యమ్మక చెల్ల యింకఁ దడయం బనిలే దని సంభ్రమంబున్. 157

సీ. అడుగునఁ బడవైచి రని దళం బెత్తునో నెత్తమ్మి పవముల నిలుపనేల
యంకంబునకుఁ దార్చి రని పొరవిచ్చునో యనఁటు లూరులచెంత నునుపనేల
యధరభూమిని నిల్పిరని మొనమాపునో చిగురాకు కమ్మొవిఁ జేర్ప నేల
యంబకమ్ముల నుంచి రని యెఱ్ఱవాటునో హల్లకంబత్తుల నలమనేల
యిచట సమస్తమై సందోగమేల యమ్మ, యిదియుఁ బగవూనె నేనినీయగురుఁబోడి
తాళలే దమ్మ మీ నేర్పు చాలునమ్మ, తరుణియివియెల్ల మదనసాధనములమ్మ. 156

క. అనుమఁ బెనఁగొన్నతత్తర, మునఁ దగు శిఖిరోపచారుములు చేయుటయుకా.
మనసిజిభి బద్ధురుచు, నెనరునఁ దత్పక్షులగుఁడె నెద్దగుమఁగన్. 158

సీ. తనలతమీద జిప్సననింకి మిహికాంబుకాండ మొంతయు నిరాకార మయ్యె
ననుచేతపైఁ జుటుముట స్రుక్కియంపందఁ గెందమ్మి పుష్కరాకృతి వహించె
గలికి కిన్నులమీదఁ గమలిన పరుసంపు ననగుత్తు లరయ నూనంబు లయ్యె
మినుకుఁ జందోయిపైఁ చునిసి చూర్తికరాశి తిలకింప ముత్తైంపు తెరలుపూనె
బళిర యివియెల్లఁ దమపాటు దలఁప కిప్పు, డంగజాగ్నికి సాహాయ్య మాచరించి
కొమ్మపై వేడి చూపె నాకమ్మవింటి, యెమ్మెకానికి విజయకాలము సుమ్ము. 158

గీ. ఆదియఁ గాకిందుఁ జనుదెంచునపుడు తమ్మి, విరులదగుకమ్మదెమ్మెరల్ వీచెనమ్మ
నైకొనక వచ్చినంతయుఁ గంటిమమ్మ, యెబలనిండుండనీయరా వమ్మయనుచు. 160
క. ఇందీవరలోచన లిం, దిందిరకచ సేదజేర్చి తెచ్చిరి సుషమా

కందలితైదవరుచిగరి, మందిరమగుధవళీనసనమగిరయునమన్. 161

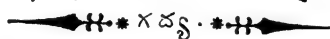
గీ. ఇట్లు చెలువలుదోడ్కొని యేగుదేర, నంబుజాననతనగుడారంబుఁ జేరె
ననిన శైమినిముని యావిహంగమలన, నంతర కథావిధం బెట్టివని యడిగిన. 162

శా. లక్ష్మీశోపమ వీరవేంకటస్వపాలశ్రీమహారాయ ద
త్తత్కృమండల మండనాయిత యశోదామాభిరామాః శునీ
రత్నావతలాన కార్తికీశముదీనీప్రాణేశ చారుప్రకా
శక్మీలత్పతిపక్ష భూమిపతియోషాలోచనాంఘోరుహా. 163

క. గాతీఘోషీఖరఖుర, కోటిపాటితవిరోధిమతలపతిశిరః
కోటిరహారశకలవ, ధూటీనవమదన విభవధూర్వహాసదనా. 164

పంచచామరము.

పదాపదాహిభోగిరత్న వర్ణనర్ణితక్షమాం, గిగాగదాసిమద్విరోధిఖండనాత్తలోకస
మ్మదా మదావళారివిక్రమస్ఫురవ్యశఃకలా, పదాపదానవద్రులోకపారిజాతవైభవా.



ఇది శీమన్మదనగోపాలకటాక్షవీక్షణాసమాసాదిత సరసకవితానైభవ సవరమన్వయా
భరణ నారాయణభూపాలతనూభవ శతగోపతాపసేంద్రచరణారవింప సంచలన్యా
నసమిలించ సంతతభారతభౌగవతాదిశ్రవణానంద కామినీమనోహర రూపరేఖావిజి
తచైత్రకాశ్యపగోత్రపవిత్ర జాతివార్తాకవిజనామోదసంధాయక చిననారాయణనా
యకప్రణీతంబైన కువలయాశ్వచరిత్రంబనుమహాప్రబంధంబునందుఁ దృతీయాశ్వాసము



శ్రీరస్తు.

కు వలయాశ్వచరిత్రము.

చతుర్థాశ్వాసము.

- క. శ్రీరాజద్వేంకటగిరి, శౌరిపదాంభోజభజనజనితోజ్జ్వలతో
దారవిధవేంద్ర సవరము, నారాయణభూపచంద్రనయగుణసాంద్రదా. 1
- గీ. అవధరింపుము జైమిని కలపతంగ, కులపతంగంబు లిట్లుని తెలుపఁ దొడఁగె
నమ్మదాలన పటుటీరంబుదారి, కమ్మతావులతెమ్మెరల్లమ్ముదారి. 2
- క. పనిసొచ్చుట మరునకున, ర్చన లిచ్చుట సొమ్మసిల్లి సఖియలనలనం
గనువిచ్చుట వారచటికిఁ, జనుదెందుట యెఱుంగలేక తన్నయదశచేన్. 3
- సీ. మనవులు విన్నవించిన వినునోయంచుఁ జేరుకన్నయమిన్న చిన్నఁబోవ
ననబంతి కానుకిచ్చినఁ జూచునోయంచు పచ్చునెచ్చెలి తలవంచుకొనఁగఁ
నెనరుతో హెచ్చరించిన బల్కునోయంచుఁ గదియు మైవలి సిగ్గుగాంచి యొడుగ
గపించి బాతిచెప్పిన నవ్వనోయంచు నరుదెంచుహరిణాక్షి యవలి కరుక
వినక చూడక పలుకక వేదనాప్తి, నవ్యకాపద్దనయన కాంతవశరాగ్ని
తప్తకిసలయము క్రనూతనపునఃప్ర, వాళకృతశయ్యఁ బొరలాడువేళయందు. 4
- ఉ. ఈవనజాయతాక్షిఁ దరుణేక్షుధనుష్కతురుష్కమాలి యా
హావెతవెట్టెనంచు హృదయాద్గ్రహయాభ్యుదయాప్తి చేత రా
జీవశరప్రహరగతిఁ జెందుట తెల్పఁగ నేగ నాఁగ గం
గావిభుఁ జేరె గింకుకనఖమృతిఁ జొత్తిలి మిత్రుఁ డయ్యెడన్. 5
- శా. ఛాయాప్రాగవకర్షణంబు సరసీజాతాంతభోగంబు కా
లాయానీకపరింగపాకపితృబాలప్రాప్తిపాంథప్రజా
సేయస్థానగతిప్రబోధకము దూతీప్రార్థ నారూఢజా
రాయత్నంబు జరన్తహాతప ముదార్థబుద్ధ్యై సంతంతప్రన్. 6
- చ. వడి నవర్పాదెఁ జెంద నని వాసిగఁ బద్మిని నెత్తిఘోషఁడఁ జే
యిడి కరసంగతి న్నమయమేగఁ దదాశఁ గుఱించి రాగమే
ర్పవఁగఁ జనంగఁ దేజమేవఁ బాయఁడె యియినుఁ డంచుమోత పె
ల్లడఁగఁ జాటుచూటి సరసాలితతు ల్కొఱసెం గొలంకుల్. 7

- చ. అవిరళనిర్దేశస్మరసాగ్రనిబద్ధ నిజానుబింబకై
తనమున హేళి కాలనశత నిజపద్యగృహంబుఁ జేర మా
ధనపద మాటచే రమ మచభ్రమరాళితమంబు వాని వెం
దవులకయుండఁగాఁ దలుపుదార్చె ననన్యసరించె బద్ధముల్. 8
- ఉ. ఏకరథాంగభావము వహించిర నన్నిట డించి పోవుట
ల్పీకునితంబుగా దయిన నీవలె నేనును నీరధిప్రవే
శాకలనంబుగాంతు ననునాకృతి భానుని దేవీచూచుచుం
గోకము బాష్పవార్ధి సమకొల్పె భవిష్యవయోగభిన్నమై. 9
- ఉ. ఎంతయు బాడబంబు తనయొటికడం జెలువొందు జీవనం
బంతయుఁ గొల్లలాడ భువనావనశాలివి నీవువేక్ష గ
న్పింతువె యంచు బాళి మొఱ వెట్టిగఁ జక్రము దానిపై రమా
కాంతుఁడు వైచెనో యన వికరతుఁ డయ్యెడఁ గ్రుంక వార్ధిలోన్. 10
- చ. కరముల బల్కిచే మెలయు కంజహితుం డను మేటిజెల్లితో
నరుచుగఁ బోరిపోరి సమయప్రతిమల్లకులెంగుఁ డాత్మకై
హరువుగఁ ద్రోచి మేనిచెనుటారఁగఁదాల్చిన యెఱుఱుట్టినాఁ
గరముచురెం బ్రవాళిరుచిగంధపురంధరసాన్యరాగముల్. 11
- నీ. రవిగ్రుంక ముసుళించు రాజీవములఁ బాసి గమిచూచు తుమ్మెకదుపనంగ
విభునిఁగానక భూమి వెనుక నేలేంచి నొప్పును చాయ విశ్వరూపం బనంగఁ
దొగనంటు సోమాఖ్య నెగడి రాఁగలఁడంచు గుమిగొన్న తామసగుణ మనంగ
రేకొమ్మ పతిరాక కైకొప్పు ఘటియింపఁ గొనవిష్టు కురులఁడొలం పనంగ
కాయ కాగమనప్రతిక్షాసరాయ, జోత్పూక్షీజనాంజనవృద్ధవిస్మయ
రాయతాక్షీణనవపీతజోహుననఁగఁ, దండిచీఁకటిరండుంబు మెండుకొనియె. 12
- నీ. నటచుగ్రథకాక్కినినావభిన్నాంతరిక్షమునఁ దాల్చిన వెండి కట్టనంగ
జవమందమందగంధవహాప్తి మింటిపై రాయి వేలుపురూని పూలరంగ
యామినీవిధవివాహమున కంబరవేది వరలు మూతైపురంగవల్లు లనఁగఁ
దమపుష్కరాభిఖ్యతథ్యబకా వియత్నధము చెందిన వెల్లడమ్ములనఁగ
సమయమనుయాత్ర నాళికసార్వభౌముఁ, డంబుజంబులఁ జెందురోలంపజ్జి
యనుకుపాకేని గగనలక్ష్యంబు నై వఁ, దగులు నీసంపుగుండ్లునాఁ దార లమరె. 13
- క. అలపొనుపుగట్టు నగర, న్నెలునడురాజునకు మ్రొవి వేశాసతి మె

- చుచుకుచ్చు బట్టివైచిన, వెలిపానడ యనఁగఁ దూర్పు వెలుకగ బాటెన్. 15
- సీ. తనభానుసంతతి ధరమీంద జెలయింప భువిగాధిపతి గురసున్నరణఁ బెంప
రహిఁ బావమహిమచే తాతినాని నొసర్ప నభవోగ్రధర్మ మొప్పారఁ జేయ
మానిత ధరణిజాతానందమొనరింపఁ బాంథరామాత్మదర్పణు లడఁప
వనగౌరికమలవర్ణమ్మాగ్నిసూయంపఁ దారేశరూఢివర్ధన మొసర్పఁ
దేనె గాయనిగర్వణు గాయపింప, సమధిక పలాశపరచక్రసమితి నొంచ
నమితకువలయపరిపాలనము మొంగఁ, దూర్పు దేస రామచంద్రుఁడుతోఁచెనపుడు.
- ప్రాగ్ది కాంగన కంఠేల బట్టివట్టి, పురుతకాల్పల్లుగివిసెన పొరువు వలన
నందమొందిన నిద్దపుటద్దమఁగఁ, బొడుపుఁగెంపున జావిల్లి పొడిచె నపుడు. 17
- చ. ఆమలిన శుక్లపక్ష మెవయందగు తద్విజరాజు మించిభే
దము సవరించి తేర్పు తెలితల్కులపాలనఁ బాంథదేహపాం
డిమబలఁ జంద్రిక ల్నిగిడె డించిన నీరనఁ గాముకాత్తమో
హమువలె నంధకారనినహం బది యొక్కడనో యవంగఁగన్. 18
- క. ఆకరణిఁ బొలుచు హృదయ, వ్యాకులతాతాపకాని యగు కోకారిం
జేహరిన వగ వేసుపు, రాహరిమిపట్టి యున్నరంబుగఁ బలికన్. 19
- మ. నెరవొందం ద్విజరాజుగా యితఁడు పోసి యంచు నే నూరకుం
డిన నీవెంచక యేతువే యిటులఁ గానీ మంచితే చంద్ర నా
నుచుబాలుంజడ చిల్వరాయనికి నిన్ను స్మేతగావించురా
విసురా యేటిపరామరా కుసుమధన్వం గూడి వే రాకురా. 20
- గీ. ఆమృతరామకమండలు హరిణకృత్తి, కాసమన్వితు నుద్దండ కరుని నిన్నుఁ
గన్న సన్నాన్విసిగతి దోచుచున్నదరయ, గగనమగ్నాభియుక్తి నీకగు నె చంద్ర.
- గీ. శరధిదోచుట నాళికపరవిధంబు, గోరికాంచుటయును మ్రోయుగుణముగల్గు
వింటనంటుట మమ్మేఁచుమింట తెలిసె, నేయువారలఁ గానమాతోయజాని 22
- క. నలినాస్తువలన మండల, కలితుండవై జలయుటెల్లఁ గలిగిన కరణిం
దలఁతువె శంబరహారికిఁ, గల్గి యుపకారమొందుఁగమలకులార్చి. 23
- సీ. నినుఁ గడుపారఁ గాంచినవారిరాశికిఁ గడలేనిపాటులు గాంచవలసె
నిను నారికోరి కైకొను కల్వఁడెల్వకు విషములోబ్రతుకుఁ గావించవలసె
నినుఁ దలమీందఁ దాల్చిన కూలపాణికి నవిభవోపేతుఁడై యమరవలసె
నిను నమ్మి కొల్చి నిల్చిన భారకాళికిఁ జింతింప దుఃఖంబు చెంచవలసె

- సెవ్వరికి మంచివాడ విట్లెంచి చూడ, నించువిలుకానీ కొక్కనికేమొకాని
వానిప్రథమాస్త్ర విభనంబువారి కొనవె, రాదు నీచెల్వి చేయఁ దారాసహాయ. 24
- గీ. పాంథమదఖండనోద్దండప ద్ధకాండ, గర్వసాహాయ్యకలయొండు గన్న నీకు
నమరభోజ్యకశ్యలండ్లులోకు, లొకటికిఁ బదాఱు గల్పించి యుత్పలాస్త 25
- గీ. అనుచురామాలలము పాంథాలిభీమ, ధామచయసీమ యగుచందమామఁ గినిసీ
వినిశితాంభోజనారాచమెనసి యేఁదు, మనసిజగుతించికొనుచు నిట్లనుచుఁబలిక.
- గీ. అజ్ఞప్తనై నీతండ్రి యైనగరుడ, గమనకేళికిఁగఁ ఁడెలోగాల మంత
కొదవలే నీదుతల్లికిఁ గొంప చెఱుపు, వీఁతోఁగూడి యేఁచకు విషమబాణ. 27
- చ. కమలశరా నినుం జెఱపఁగా నియమించినఁ జేరిమూఁడుగా
శృముసులి కావునం పయలలాట విలోచనకీలి నిన్ను ని
క్కముగఁ గరంచకుండె ననికాదె గిండ్రికుమారికానరం
డమలినమంత్రదక్షునవనావని నాతనిఁ బాఱఁ ద్రోలుటల్. 28
- సీ. భామానిరూఢి గన్నడ మండలాగ్రంబు మెఱయించు మొదట నీమేనమామ
కొమ్మలపైఁ బండ్లుకొటికి లావులనల్లఁగాటి కన్నించు నీఘోటకంబు
కాంతాళిపైఁ పరాగస్ఫూర్తి గల్పించి చెనకింగఁ జూచు నీచికిలితూపు
నారులమ్రాత నానందించి నిలువెల్లఁ గన్నలు దాల్చు నీకార్డుకుంబు
బలిబలీనీకు బాకైన తలిరుటాకు, లడవి లతకూనలన్నఁ బైనంటి నిలుచు
నీవు మామీద శౌర్యంబు నెఱపుటరుడ, మానినీప్రాణివోర రమాకుమార. 29
- చ. వనజకృపాణ చల్లనయినర్తిలఁగాఁ దడిపాతఁగొంతు గో
సినగతిఁ దప్తువాలు గొని చిమ్మెదు పాంథులమీదఁ దేనెఁబూ
సిన పెనుగడ్డి కానలయుఁ జేతి? నీకద విప్రయోగమొ
దినయల ముద్దియం దగిలి నెయ్యముఁ జూపఁగ నెట్లు లోర్చితో. 30
- గీ. అనుచుఁ జెల్వపుఁజెంగల్వయిరిదికిరుసు, దురుసుమాట్టిని బరది యియ్య రుసుపట్టి
గురుసుమద్యోతసునిదూటిగరుసుమీఱి, పేరెములువారెడు మరుత్కుమారు ననియె.
- సీ. మెడలపై నిడలేక పడగలు చిదిసిపో మేదిని భారమై మెఱయుఁ గాత
గట్టిగా నూపిరికుట్టు పట్టాగ నాళికనాభుఁడు పవ్వళించుఁ గాత
నాభిలపాతాలమైనను జొరఁబాటి పిల్చి తార్జ్యుండు నొప్పించుఁ గాతఁ
గృతియైన భాష్యఘ్రికయందు నొకమాట తగుచుట్టుఁబ్రోవయై తాఁకుఁగాత
బ్రబలపన్నగరులబాజ్యపట్టభద్రుఁ, డెన్నపసవీడ నొకప్రక్క నిన్ను మెసవి

- లేడు పామ్మని యనకున్నవాడు గాన, జలితపాంథవిహార శీతలసమీర. 32
- క. కడుఁ దాత్పర్యము నామై నిడుతామరసాస్మిహోడి యీశైయ్యంబు
నిద్దు కాంపకు మదిఁ, జెందెడుతాలిమి నొక్కవిడుత తెప్పైరుదుతా. 33
- గీ. ఆనుచు నిక్కంత వలంతఁ జెంచివేడి, దొరలఁజెందిన కమ్మదెప్పెరల దూటి
మువ్వరమ్మగు తాపమ్మ గ్రమ్మడమ్మి, పానుపున సొమ్మసిల్లుచు మేనునేర్ప. 34
- ఉ. ఏను మనంబులోనఁ జెలు లింద జలంతలఁ జెందించు
నప్పానుపునందు నిక్కలిక్కిపక్కనె యిరుకుపవ్వలిండు న.
చ్చోనిక నేమి తెల్పుదు యశోధన కోలలఁ గొట్టి లేపిన
శ్రే నెఱుంగఁగవీ కొదవె నిద్దుర యిద్దురవస్థకై వెసన్. 35
- ఉ. అంతట మేలుకాంచి నయనాబ్జము లూయ్యన విచ్చిచూడ ని
క్కంతయు నేను నిక్కుధరగహ్వరపట్టనరాజగేహసౌ
ధాంతమునందు నుటిమి మహాత్మక యిష్ట డిడేమె యంచు మే
మెంతయుఁ జింత వంత గుఱియీస భయంపడి యున్నగ్రక్కునక. 36
- క. పాతాళకేతుఁ డెట్లు యొక, దైతేయుఁడు చేరనచ్చివంభోహిహిటా
త్పాతాద్రిభీతహరిణీ, రీతిందగు మమ్ముఁ జూచి కృతహాసముతో. 37
- క. లోకములన్నియు నన్నుం, నైకొనిపూజించు మీరుగామీరానా
శీకాంబకుఁ బూజించితి, రాకామినులార నాకరం బెఱుంగరొకో. 38
- గీ. ఇప్పు డేమయ్యె నింక నాయించువింటి, వాడనుఁగునేడు గూర్చి మీవాంఛదీర్చ
నేర్చుకో నేరడో చూచి నెఱతెలార, యింపుపసలార నన్నుఁ బూజింపుఁడనుచు. 39
- క. ఒకపొగ్గడి దానననా, యశతో నేమేమె తెలిపి యాతఁడు వికట
భుక్కుటీపటుతరనిటల, ప్రకటికృతరోషుడై సభాస్థలికరుగన్. 40
- క. ఆచచ్చిన చెలి నాతో, నేనగల ఋతధ్వజ్జేంద్రుఁ డితనిం జంపం
గావిడిసి నాఁడు బ్రదికితి, రీవేళకుఁ దాఁకుఁ డనుచు నేగెన్నేగన్. 41
- గీ. నాటసుండియు వలవంత నాట నీన, ధూటి పడుపాటు కనుచు దోఁఱాయమాన
మానసాం భోజనై యున్నదాననయ్య, యశునాపేరు కుండల యంగ్రు సురలు. 42
- ప. మహాత్మా! యిది మదీయనృత్తాంతంబు జరంతసంతాపవంతాపరాయంత్రం బగు
చిత్రంబు వినరింప భవత్కథాకథనంబున కడ్డంబుగా నింతయు విన్నవించితి నీయప
రాధంబునకుం బ్రార్థనారంజకంబగు నంజలిరచియించె నాఁడు ఋతధ్వజవసుంధ
రాపురందరు దారుణం జూచుటంజేసి నిధాకారణాసామర్థ్యంబులేమిఁజేసి డోలా

యమానమానస్తనై యున్నవానఁగాని నీయంవలి సాంపర్యగాంభీర్యాదిగుణములు
సోయంప్రత్యభిజ్ఞావిధాయకంబులై యున్నయవి. అయినను మద్విలోచనచకోరికా
చంద్రబింబంబగు నీయూతికాయం బోలె యున్నవ్యవృత్తాంతంబుఁ గూడ మన్తక
కమలంబునకు మార్తాండమండలంబుగా నానతీయ నవధరింపుము.

చ. అవ విని యాజనాననగుణావని యాననితాశిరోమణిం

గనుఁగొని యింత నేర్పరివి గాకియ యుండిన నీవధూటి కిం

పెనయ నయస్య పౌగువె భలీయిటువచ్చెను రాక్షసాధముం

రునుమ బుతధ్వజుం డెనవుడున్ భవదూహతుఁ దప్పు గల్గునే.

44

క. నాకోరికతో నీక, న్యాకాంక్షిత మెల్ల సఫల మయ్యెం దివిష

స్థికరుఁ డీచనుజుఁడు ఘో, రాకారతఁ గూలె మచ్చరావళిచేతన్.

45

గీ. అదియు నెఱుఁగుదు వింక నేణాంకవదన, మంజువాణియు నేను నీమాటలోని

వారమైతిమి మాకు నేదారి నడున, నలయునో యిట్లు నడిపింపు పలుకులేల.

46

చ. అనవుడు నన్మరాలస ముఖాబ్జమునం జిఱునవ్వసెన్నెలల్

సునుఁ జనుఁదోయిపైఁ బులకలున్ నిటలంబున ఘర్మబింబువుల్

మమున సిగ్గుఁ గన్నుఁగొనలం బ్రచపించు మువత్రుపూఁచుల్

కనఁబడ నున్నఁ జూచి చెలికత్తియ యత్తటి రాజచంద్రతోన్.

47

చ. ఇపుడు గదా మదాలి పయి నెత్తిన వింటిపయిం జెలంగు నం

దపువిరివఘ్నితేకు దెసనా దొరకేలేరతి నిబ్బరంపు సి

బ్బపు నలిగబ్బిగుబ్బకవనై జెరలాడిఁ దొడంగె నేడుమా

తపముఘలిం దె సింక నసుధావర లామన మేటికియ్యెడన్.

48

సీ. వేడిసెగల్గొనవేల్పు సాకిరిమైన యప్పుడు గాని కేలంటరాదు

ప్రామిన్ముగ్ధుడల గన్పడఁ గంటెకట్టునప్పుడుగాని గళయుక్తిఁబొందరాదు

పాలుపుగా వ్రేలిమి బొట్టమరించునప్పుడుగాని ముంగురుల్ పొదువరాదు

మొకమోరసేయ సన్నికలు మెట్టిచు నప్పుడుగాని పొదాప్తిఁబోరయరాదు

వృద్ధదంపతులకు విడెమిచ్చుమోద, మెనయునప్పుడుగాని పాన్వెక్కరాదు

నీ వెఱుంగవె శాస్త్రాక్షి నిగ్గుచున్, చారము లుదారకుంభినిజంభ వైరి.

49

ఉ. ఏను నచింప నీవు వినుటిప్పుడకా యింకమీఁద నీసరో

జానన యొక్కజేళఁ బొలయల్కుఁ బరాకున నున్న చుప్పుజే

మోననుఁ బిల్లు పెద్దతనముం నినిస్పృహన నీనుపా

దానతీ నాకుఁ బోఁటియయి యప్పుడె యప్పనిసేర్పకుండునే.

50

సీ. రాచిల్ల రాయబారమున దారికిరాక చడ్డింపు కోరమీసములు దువ్వి
యదిగా దనుచు నింతటంతటఁ జేరరాఁ గేడింపబట్టుగాఁ గేక నైచి
నీ బంట నన్న మన్నించవేమన విని వినమి నేయుచు దుంటసిల్లువంచి
దుడుకుగాఁ జెఱగంట ముఖిగొన్న బొమ్మలానించిచూచిన తెగనిండఁ దీసి
యతనుఁ డీయింతికలుక చల్లార్ప నీవు, పాదముల గ్రాల దీనబాష్పములు చూచి
యస్త్రి సన్నాస్య మొనరించు నట్లుగాఁగ, నింపు సొంపారఁగా విహరింపుఁడిగ.
గీ. ఆనిన ముదమంది యమ్మందరాద్రి ధీరుఁ, డావఘాటులఁ దోడ్కొని యాత్మపురికి
నరుగుటయ కాని లేదు కార్యం బటంచు, నగవుదైవాటఁ గుండలమొగము చూచి.

క. మంచిది మనపురిఁ జేరుడ, ముగు న్లేచుటయు నవ్వయస్వయుఁ గన్మల్
మించుగ నసీయాడఁగ బరుఁ, డంచుం జేఁజూపి మంచహాసముతోడన్.

53

చ. చెలువుని వెంటఁబోఁ దరువునేయు మనోజ్ఞులు మాట చెల్లనీ
కలమెడు లజ్జకన్న ఘనమైన కటీతటి వ్రేఁగున న్నడ
ద్వేళకఁగ నంచబిత్తరినలె న్మరిసంబున నమృదాలసా
జలరుహగంధి రా నృపతిచంద్రుని వెంబడి మేడ డిగ్గినన్.

54

మ. అతఁ డహో! దురగంబు నెక్కి హృదయాబ్జాపూర్ణమోగార్ణవం
చితుఁడై వారల వెన్క నుంచుకొని యక్షిణైకమాణిక్య దీ
ధిజాతావృతదిగ్వితాన మగు దైతేయాధినాథాయతా
యతనం బల్లన నిర్గమించి పురశాహ్వాతోడి కేతెంచుచున్.

55

ఉ. అచ్చట నున్న సైన్యము బలాధిపతు ల్వెనువెంటరా సము
ద్యచ్చటలార్భటిం గువలయాశ్వము ధేయని చౌఘచేసినన్
బ్రోచ్చులితావనీరజము లొక్క మొగంబుగఁ బిక్కట్లిగ్గి వై
యచ్చరవీధిఁ గప్పు నదియాత్మపురాంగణసీమఁ జేరినన్.

56

గీ. అచటి కదురుగవచ్చి ధంధిపతులు, కామినీయున్తుండై చేరక్రమ మెఱింగి
దవ్వులనె నిల్వ నిజమణిఘామ మొంది, రమణులును దాను సంతఃపురమున కిరిగె.

ఉ. అంతట నాసురాంతకుని యర్మిలితమ్ముఁడు తాళకేతుఁ డ
త్యంతమహాగుహాముఖకహాకహ నాదమహాట్టహాసవి
భ్రాంతసమీకశోక పరిపాకభియాకరణైకలోకదు
ర్ధాంతవిరక్తనోదరగదాక్రితకేళుఁ డొక్కయమ్మునన్.

58

- చ. కొలువుననుండి యింగుకడకు న్మన మంపినవాడువచ్చెనా
పిలుపు మటన్న వేత్రధర్బంధము తోకొనితెచ్చి మంగల
న్నిలిపిన వాడు భీతియు వినీతియుఁదోప దురాపకోపవా
పలమున హుంకరించు నిజభర్తకుఁ గేను మొగిడ్చి యిట్లనుకొన్. 59
- క. దేవరస్రతాపగరిమకు, నేవెఱతుం గాని నిర్జరేంద్రుఁడు వెఱసం
డావంతయైన నిపు డే, మోవితలుపుటై దనుజమూర్ఛనమణి. 60
- సీ. దొర కాపులై కార్యసరణిఁ దెల్పెడి కపీశ్వరులకు లంచపంచంబు లొసఁగి
సమ్మృఖముననుండి చనుదెంచు నల్లవ్రాయసమువారి కాశపాశలు ఘటించి
బోనవెచ్చుము గొందుఁబోవు శచీదేవిదాదులకును బరిఘాన మిచ్చి
పిలువ నేతెంచు వేగులవారి వెంటనే యరుగు నియోగుల ననుసరించి
కినిసి వాకిటివా రడ్డగించుకతన, నేనువచ్చినమాట దేవేంద్రుతోడఁ
దొలపు మని యొంతవేడినఁ దెలుపరైరి, వినివినమిచేసెనోకాని వేల్పుతేఱుడు. 61
- క. మనగురు వఁట నేవచ్చుట, విసెనేమో గ్రుడ్డికంటి వేలుపుదొరతో
వినిపించి యతనియనుమతి, ననుఁ గొని చని సమ్మృఖమున న్నిలుపుటయ్యున్. 62
- సీ. ననుఁ గని పాట నిల్పింతుంబురుని జూచి యాతాన విాసారి యనుమటంచుఁ
గమలజ్యోత్స్న సుమాళము చెందినాడవు వింతవార్తలు గలవే యటంచు
నీతని సంపరాదే యంచు సన్నగాఁ దప్పువారలను గద్దించుకొనుచుఁ
గ్రేఁగంటఁ బల్కుచుంకించు నన్గని పట్టుగద్దిగ లెస్సాయె గా యటంచు
సడ్డ సేయక నిసుపమై స్వర్గగర్వ, పటిమపడఁతులు జలకంబు పట్టియున్న
దనఁగఁ గట్టిక వారిండ్లకనిపింపఁడ, యందలు నటంచుమ్రోయ నయ్యవసరమున.
- గీ. మనగురుఁడు చేరి ననుఁ జూపి మనవి గాఁగ
నితని వీడ్కొల్పుఁ డన్నదేవేంద్రుఁ డొద్ద
నున్న గీష్వతిఁ గని కనుసన్న సేయ
నతఁడు నాదిక్కుఁ జూచి యనాదరచున. 64
- క. ఏమోయి తాళకేతుం, దేమని పంపించె నిర్జరేంద్రుని కడకు
ద్దామక్షేమాహతసాం, గ్రామికుఁ డాతనికి శుభమె కదయనిపలుకన్. 65
- గీ. చుఱచుటను జూచి దొరనిన్నుఁ జూచువాఁడు, నంతలోన నె నీవు నన్నడుగువాఁడ
వాబలా పొట్టక్రొవ్వుగాకంచు నేను, గోత్రపరిపంధితోఁ గొంతుకొనరు లేక. 66
- క. తారారంభలు చక్క, వారనఁగా మెచ్చి దనుజపల్లభుఁడు నినుం

- చేయకొని జేడుమన్నాఁ, డారమణుల నొప్పగింపు మటుగాకున్నన్. 67
- సీ. అలవాటు చేసికొమ్మభిలమనుత్పాలకులఁ గూడికొని నిల్వొకొల్వొఁకును
నభ్యసింపఁగఁ జేయు మలజయంతునకు వేళ్ల యెటింగి వెండికాలాచి దాల్చి
దారికిఁ దెచ్చుకొమ్మరూఢిఁ బొలోమి నైరంధ్రికాసదాచారమునకు
నలవడఁగా నేర్ప మచ్చరలకు మాటునలుకరి బానిసపాటులకును
దలఁపకమ్మతంబు నైజయంతంబు మఱవు, వినువు నజ్రాయుధముతోడిగొడవ యింక
నిచటనుండుక వెడలి ర మ్మిపుడు దేవ, పట్టనా చేయ దోరణకట్టి నాడ. 68
- క. అని నీల్లు నన్నుఁదప్పఁగ, గనుఁగొనలం గొప్పొప్పుకలు కుప్పలుగాఁ
గనుఁగొనుప్రథమక క్షుప్తి, గని దేవగురుండు రోహితుమేక్షణుఁడై 69
- క. ఓరీ మీదొర గోరిన, తారారంధ్రలవహితంసులచేత
మీరజన్మచరుఁ డగ్రజుఁ, జేరంజనుఁగాక యని పచించుచు నలుకన్. 70
- గీ. వీనివెడలఁగఁ ద్రోయుఁ డివ్వీటితోట, దాటునందాఁక ననుమాట నోటనుండు
నీటు వోమీటి గరువంబు మాటి యిటకుఁ, బెద్దపర్వన నస్మి బెడరువుట్టి. 71
- క. ధారాధరవాహను గ, ర్వాహియ గురునికాప మటులుండెఁ గదా
మీరజన్మచరుఁ డగ్రజుఁ, జేరం జనుగాక యనుటఁ జెందితి వగలన్. 72
- క. పాతాళకేతుఁ డాదృశ, దైతేయుండు వీరు డమ్మదాలసకొఱకై
యేతెఱుగున నేమయ్యెను, కో తెలియ దటంచుఁ దెలిసికొను నట్టియెడన్. 73
- గీ. ఆరితిఘటిల్లఁ గొందఱు చారవరులు, వచ్చినతిసల్పి కునలయూశ్వక్షీతీంద్రు
చేతనైసట్టి పాతాళకేతు పాటు, తోఁపఁదెల్పినఁ దాళకేతుండు కనలి. 74
- చ. ఒదవినకోక మచికొని యుగ్రతరాగ్రహకేళికావళం
వదుడయి యింద్రు గెల్పుటను వచ్చిననే మటుమీఁదఁగాఁజె నేఁ
డదయత నన్నరేంద్రుండు మదాలసకై కద భాసమానదో,
గృధుని మదగ్రజం బిలుకుమార్చెను దాని హరింతు నిత్తఁజిన్. 75
- గీ. కపటమునఁ దెత్తునాహంసగమన నదియె, టింగి మార్కొన్న నాతని భంగపఱతుఁ
బగయడంపకయున్న నీపగిది నెగులు, నైచవచ్చునె యిదియ నిశ్చయ మటంచు.
- సీ. ఎదురిండ్లు పలుసాల లెననీవర్ధింపఁజాలిన మేలిపల్లకాలికలు కొన్ని
యాగమాతంబుల యందలి యగ్ధము ల్బ్రకటింపు కీరకారికలు కొన్ని
హవిరన్నసంభ్రమద్దివిజకోలాహలాంకములైన యాగమాతంబులకొన్ని
దున్ని విత్తకపుట్టి యెన్నులవ్రేఁగున వ్రాలు నివ్వరిపాలవేలు కొన్ని

తోపు లొకకొన్ని తెలిసీటిదొనలు కొన్ని, కొలఁతు లొకకొన్ని పెంపుడుపులులొన్ని మొదలు లొకకొన్ని చేమంటి పొదలుకొన్ని, బెరయఁగఁ దపోవనంబుఁ గల్పించి యపుడు గీ. తోడ్పైత్యులు శిష్యులై కూడి నడువఁ, చేరు ముండపుఁ డనుచుఁ గల్పించుకొనుచు గొన్నిమాయలు మదిలోన నెన్నికొనుచు, గువలయాశ్వని పట్టన ఊఁడిఁజేరె. 78

ఉ. అంతట పారపారసదశాత్తు లుదారవిహారసౌధముః

ధారతము లెక్కి కంటి రటవచ్చు మునీశ్వరుఁ డొక్కఁ డిమ్మహీ
కాంతునిఁ జేరి రాక్షసనికాయము చేత మనీయయజ్ఞమా
ద్యంతముఁ గోలు పోయితి నయా యని శోకొనిపోవుచందముల్.

79

ఉ. నిన్నగదమ్మగాలవమునిప్రభు వెంబడి నేగి రక్కసు

స్వన్నియమార్చి రాచిలకవంటి మదాలసఁ డెచ్చి యుద్వహః
భుక్తులఁ గోరి నేటికి మహూర్త మటంచును నిశ్చయించె నీ
యెన్నిక చిన్నవోవఁగ ఋషీశ్వరుఁ డెక్కడవచ్చె నక్కటా.

80

నీ. తలవాంచి బెళుకుఁ జూపులు శ్రేణుత్తుల్లంగఁ దెగ మొఱంగుననిల్పు నెరపుఁజూచి
చెలికడై చేయెచ్చవలెనన్న సిగ్గుతోఁ దలఁబ్రాలువోయు విత్తరముఁ జూచి
వ్రేలిమిఁ జెమరించు కీలనంబెడు లాజ లగిదిచ్చునట్టి సోయగముఁ జూచి
కులదేవతకు మ్రొక్కు కొనువేళఁ దనమేరు వలుకఁ గొంకెడు ముద్దుబాగుఁ జూచి
ముచ్చటలు దీర్చుపూనిక వచ్చియితనిఁ, దోడుకొనిపోవుచున్నాఁడు దుడుకుచుపని
యతని మాటను మారాడఁ డయ్యె యీతఁ, డిందుముఖి రాజులను సౌఖ్యమేడదన్న

క. దొర నయ్యెద నని కోరును, రరయగ జను లెవ్వనైన నాపెటబెడ ద
ల్పరికింపరు దొరతనపు, స్మరపు ల్పతికన్తిమిఁది సాములు సుమ్మి.

82

నీ. మగత్రువు మర్కకర్తము లెఱింగెడు దారి కోటలు కాపాడుకొనెడు నేర్పు
తటికాపు చెడకుండ సరిగోరుకొనుకీతి యీతిబాధలు చెందనీసంపు
పరులయూలోచన ల్పరికించు గరిమంబు నభాజనముమీఁది యావంఘ్రి
వేటతోఁటలమీఁద విలసిల్లు నాశక్తి యొడ్డోలగం బుండు నొప్పిదంబు
తగిలిపిరుమీకునీయ నుద్దంఢవృత్తిఁ, జెలఁగుటయొ కాని మనసు వచ్చినమటారిఁ
గూడితమిమిఱ సయ్యాట లాడికొనుచు, నడువఁ గూడునె మేదినివాయవలను. 83

క. అని యాడికొనఁగ మాయా, మునివెంబడిఁ గువలయాశ్వమున్ను కిరయం
బునఁ జని యారాకొమరుఁడు, గనియెం దత్పర్ణశాలికాప్రాంగణమున్.

84

గీ. అంత నమ్మాయితపసి యయ్యాధిపవర్యుఁ, గమ్మనమ్మలఁ దుమ్మెదదిమ్మఁదోలి

- మన్వరపుఁ బుష్పాదుల్ నెమ్మిగుమ్మరించు, తెమ్మెరలుగ్రమ్ము కమలాకరమ్ముఁజేర్చి
గీ. అధిప నీవించు విచ్చిన యపుడుతోలఁగె, రక్కసులమాయ పద్మాకరంబునందు
వరుణజపమొనరించి యేనమ్మవనుక, నిచట నుండంగవలయు నీవేమి యనక. 85
- గీ. అయ్య నినునమ్మఁ గూడ దేనరుగుదేరఁ, దామసంబైన జరగెవవేమొ నీవు
కాకయుండిన నిమ్మ నీకంతహార, మిప్పుడన చిన్నినవ్వుతోనిచ్చుటయును. 86
- క. జలదేవతకుం బ్రాజలి, సలుపుచు నక్కొలవ మునిగి జనపతినగర
స్థమున నంతిపురంబున, నలరుం బొడచెంత డిగ్గియందేలుటయున్. 87
- గీ. కుండలియుఁ దానువత్సవఁ గూడియున్న, యమ్మకాలసఁ గని మంత్రియందమొంది
యమ్మమనరాజు మాని మాగమ్ముగాచె, రక్కసులఁ దోలి భుజబల్లప్రాభవమున. 88
- ఉ. ఆమ్మని యంత సంతసము నంది యనిందితకార్యధ్వర్య రూ
ధమ్మగ నీవివాహమచటం జరగింపఁగఁ గోర్కెవేష్య యీ
యిమ్మనఁ బట్టనంబు రచియించెనాడు తపోబలంబునం
గొమ్మను బిల్వ బుపు మిటకు న్నలుమాటలు పల్క కేమీయున్. 89
- గీ. అనిన మాతాడ వెఱచి యమ్మనుజనాథుఁ, దానవాలుగ నీకంతహార మిచ్చి
నిమ్మవేషగఁ దోడి తెమ్మన్న నచ్చి, నాడ రావమ్మ కుండలతోడఁ గూడి. 90
- మ. అనియామాత్రికహార మిచ్చుటయు సాంద్రానందముం బొంది మా
నని మేకోలునఁ గుండలావనము స్వీక్షింప నయ్యంబుజా
నన కానిమ్మని పల్కఁ గృత్రిమవిమానం బెక్కఁగాఁ జేసి య
ద్దనుజాహీశుఁడు తానవృశ్యఃడయి చెంతంబోయె సంతృప్తుఁడై 91
- ప. అత్తఁటిం దటిత్తరుణభానువిరాజమానం బగు నమ్మయావిమానంబు జలయంత్రంబును
పమఁ బ్రవేశంబునకుం గమకించునందకంబురకంబునఁ బోవవుగా నెగిరి యొక్క
పరిరథంబువిధంబున మందగతిం జనుచు నొక్కసారి లకోరిదారి రివున నిగుడు
చు నొక్కతేప బొంగరంబు రంగున బిఱబిఱం దిరుగుచు నొక్కమాటు గాలిప
టంబునీటను నెనియాడుచు నొక్కయెడఁ జొక్కతెగిపడ్డ విధంబున డిగ్గచు నొ
క్కచోటం బుట్టచెంతు పడువున నుస్పరంబునకుం బోవుచు నొక్కచంక జీనుది
గవైచిన కప్పలి చొప్పునఁ గదలక నిల్చుచు నొక్కపరిబైరిడేగ యొయారంబునం ది
ర్యక్రవ్చారంబుఁ జూపుచుఁ బోయి మేరుధారుణీధరంబున నిబిడాంశకారబంధు
రం బగునొక్కబిలంబున దమాలతాలతిక్కోలరసాలసాల ముఖసాలవిశాలం బగు
పనంబునం బునాపునర్వర్ధమాన గిరిఘటివితానంబులకు నుబ్బగన్వించు పన్నీటిపిల్ల

కాలునలకుం బ్రోది నీయు జాదివిరిదేనియనాక వెంబడిం బారుకొని పోకట్రూకు
ల కట్టకడపట స్పృహ కొనిన యిందుకాంతేదీకాబృంహంబులతోడి గురివింపపండ్చి
నొరసికొనియున్నతిన్నని మగతూలివన్నియలఁ జెన్నగు చవికల సముడుకొన్న క
న్నెనుకపొన్నగున్నలఁ బెంగొన్న నతిబియసజాతికి నాధారంబగు గొప్పకంపులు
బృ చస్పరంబులం గప్పికొన గుజ్జుమాపులక్రేవలఁ దమ్మితావులకుం దావులైన తెలి
నీటి కేశాకూళినంటికొనిన యనంటులలనం దొంగు కస్పరంపు రసలుం బాటు
కొలుపుకూటంబు డిగ్గి చనుమెట్లకగ్గఱ నగ్గలంబగు నీలంబు నిగ్గులు గగ్గోలువడుకొ
నపాదిరింగొగ్గిలించిన పొగడగుంపుల నట్టనడుమఁ బట్టుగఁ పొదరిండ్లఁ జాట్టఁబ
డియున్న బిత్తరం బగుక్రొత్తముత్తియంపుఁబడుకటింట నపరంజిగొలుసులం జెలం
గు తూఁగుటుయ్యెలచేరుకుం జని యప్తనుజవీరుండు నిజాకారంబుతో నయ్యిద్ద
ఱుం దన్యపూబున నునియతిఘోరాకారలగు దైతేయభూమలం గాపువెట్టి కృత
కృత్యునిగాఁ దలంచుకొని యాక్షణంబున.

92

చ. మునుపటిపారికాంక్షి విధముం భజియిఁచుచునంబుబాకర
బునఁ బడి తేలి యోగ్యపతిపుంగవ నీభుజసారగౌరవం
బున జపమెల్లఁ దీతొ బొలివోనక నీవింకఁ బట్టకస్థల
బునకయి పొచ్చురాజునకుఁ బోలునె యాశ్రమవాసభిన్నతలో.

93

చ. అని యనుపన్ హసాదని నృసాగ్రణి యమ్మునిలోకచంగ్రు వీ
డ్కొని తనతేజి నెక్కి గిరికోటులఁ గాననవాటులు స్వహా
జనపదము ల్నదంబులును జయ్యగదాటి పురంబుఁ జేరి కా
చనసముదార మై తగుహజారమునం దమవారు చేరంగన్.

94

క. తురగంబుడిగ్గి యచ్చటి, పరిజనుల స్వీడుకొల్పి పాళికానచంగ్రుం
డరిగి గృహంతరమునఁ ద, త్తరుణీమణి లేమి నగభ్రతసుగ్మనై.

95

ఉ. అక్కటయెందువోయెనొ న్నియారపు సంచలముద్దుగు వ్వుయే
చక్కిని దాఁగెనో కలికి చక్కనలెక్కునగుబ్బలాడి యే
దిక్కుననున్నదోసాలపుడేతెడిచూపుల హొంతకారి యే
యిక్కనిలెన్నో యొరపు నీనెడు చిల్కలకొల్పిదైమా.

96

ఉ. ఆనడ లామెఱుంగుదొడ లొకడగంటన మాచుపోయగం
బానెరు లామిటారిరెరు లామరిసంబునఁ బల్కుపాటనం
బానొస లామెగంబున లాతెలిపయ్యెఁబక్కఁ జేర్చుసాం

పేసలివాష్టికైగఁ గలదే కలరే యిటువంటి కామినుల్.

97

సీ. గిలుకుబంగరున్నట్టియలు జాఱఁగాఁ జక్కనలవరించె నంచునిలిచినిలిచి
బయట నున్నది చిల్కచేరమున నుంచి మఱివచ్చెన నటంచు మరలిమరలి
యతిన యల్లపుడేమి యంటివే యేచిరాకయియుంటిఁ దొప్పుచు చడిగి యడిగి
చెమటవేఁ దిలకంబు చెవరెనో యని వింతసాలపుతో నద్దంబు చూచి చూచి
ప్రొద్దు గడపుట కని తోడి పూవుఁబోఁడు, లవరశైవంగఁ దనమాదయానగరిమ
యనుమడింప మనీయమోహనగృహంబు, జీరు టెన్నఁదొ యానీలదిగుర నికర 98

కా. కైజాచేసినబొండుమల్లె విరిబిట్టాడాజగాజోదు తే

జీజాపం దలవాంచి బోఁటిచెఱఁగుం జేఁగట్టిగాఁ జట్టిను
నాజాం గంబము చాటున న్నిలిచి క్రేఁగంట న్ననుంజూచు నం
భోజాతాక్షిని నెజ్జకుం దిగుచునేర్పు ల్లాననే మీఁదలకొ.

99

క. ఎక్కడి యాలొచన యిది, యక్కట యక్కలికి యున్నయప్పటికిఁ గదా
యిక్కొరికియని ననవి, ల్లాక్కలిదొరవిరిలకోరి మొనకుం దలఁకున్.

100

సీ. పొడఁగననచ్చు నాపులనేరేఁ గాపంచు నపసరంబులవార లడ్డగింపఁ
బనిగల్గియుండినఁ దనకు మంత్రులకు లేజగురుఁ బోడులచేతఁ జీట్లు నడువ
నిదియేమొ కడువంత గదయంచు ననరోధ బిసరుహోక్షులు గుసుగుసలవోపఁ
గొలుపుకూటమునందుఁ జెలఁగెడు సింగంపుగద్దియగవిసెన కైకొనంగ
బొక్కసూబులు పెనునీఁములు భజింప, నుడిగములవారలకు నాటవిడుపు గాఁగ
నోలమును మాని మేదినియుపతిజాని, యింతి భావించు నంతఃపురాంతరమున. 101

క. ఈకరణి నన్నపాగ్రణి, యేకరణియములు మాని హిమకరవిలస

ద్రాకలకు న్వలిదెమైర, రాకలకుం జాలిగొని విరాళిఁ బడంగన్.

102

ఉ. ఆతినినేస్తగాండ్రు భుజగాత్తజు లవ్వగల్గెఁ గాంచి య
యో తమవంటివార లిటు లుండియు నీదొర నీ దురంతదిం
తాతనుతానితాంతహృదయస్వధఁ గూఱఁగ నూరకున్న సుం
గాతులమోదుమే యిపుడుగాక మఱిప్పటికీ వయస్యతల్.

103

క. అనియన్నిద్రలుఁ జని తమ, జనకుం దెగువశ్వతరుని సముఖమున న
జ్జనపాలువీరహవేదన, వినిపించి తదాతికమాన్వవే యనివేడన్.

104

చ. తనయులన్నీ హబాంధపవిధానము లెంచి నరేంద్రఁ డంటిమా

ఘనుఁ డటువంటివాని కుపకార మెన్నైనఁ గీడికాచెందదే

యని రజతాద్రికిం జని నగాత్మజతోఁ జవరంగ మాడు రు

ద్రుని గని మ్రొక్కి కుండలివరుం డటు నిల్చిన నావరంబునన్. 105

గీ. అంబికయును నితం డెన్నఁ డనుచు నడిగి, యధిపుఁ డశ్వత్థరుండు గాడా యటన్పు
నీతఁడా యశ్వత్థరుండు సంగీతివివృ, దొడ్డవాడఁట యనిన రుద్రుండు చెలఁగి.

క. వెనుకం బురుహూకు డెసం, దనతంబురవలన గెలిచె నానాగతుల
న్మృతతుంబురు నీవెన్నడు, వినవంబురుహాక్షి నేఁడు విను మనిపలుకన్. 107

గీ. మంచిది సగటుపై నిదె మంత్రికావ, లున్నదీచదరంగ మిట్లుండనిమ్ము
వెనుక నాడువమని సతి వనజనయన, యభిముఖుబుగఁ గూర్చున్న యవసరమున. 108

గీ. డౌ నారాక ఫలియించె నెంచునెంచి, యచటఁ కూర్చుండి యయ్యురగాధినేత
గవిసెన సుబల్పి తంబుర కలికిపైఁడి, బిరడలు బిగించి శ్రుతులెల్ల సరిగఁ గూర్చి. 109

క. రాకాశశాంకవచన ప, రాకా యిటు నీగు మ్రొలెహి గనిపింపన్
నాకుఁ దరమానె మ్రొసంగ, గానుండిన నీకు ముద్దు గద యని యంశన్. 110

సీ శ్రుతి తోడఁగూడి మెచ్చులు రాసజంబుగ సంచురంపగ నాపించుసాంపు
గడియమైనను గుక్కువిడువక హోయలుగా నవగడంబుగఁ దానచునెకు నేర్పు
పరరాగముల వింత సారసీక వ్యాప్తి మై మించుగారాగంబుఁ బెంచు వింత
తాళంబు లెప్పుక తనువు గదల్చక బాగువీర పదంబు బాడుదారి
ఎడనెడఁ బరాకు వినుడను హెచ్చరింపు, మీరు మెచ్చిన యీవిద్య మీరొసంగు
నట్టిదని గర్వపరిహార ముల నతఁడు, గాణ వవుదనశు ధర్మార్థము నటింపి. 111

గీ. గోటి వాద్యంబు కిన్నరమీటు బడ్డి, వాద్యము రబాబు వగలుసర్వంబు మెరయ
దురుసుగతి జూపఁ బాల్వతీతరుణి మెచ్చి, జారు సరిగంచు పయ్యంటఁజుక్కఁజేర్చి

ఉ. ఎక్కడిసారదుండు మఱి యొక్కడి తుంబురుఁ జోగిరికె యే
దిక్కుననైన నీవిధము లేటపడం గనుఁగొంటలెవ యే
పెక్కున తన్నవండు గనిపెట్టుక యుండితి మెందుఁ గానను
మృక్కశబాసు మేలు హవుండు పుణిష్టరుఁ జూచి యింపునన్. 113

క. వరమడుగునునిన గంగా, సరసిజముఖి యీసుతోడి జంకెనచూపున్
బొరసిన మొగంబుఁ ద్రిప్పె, గిరిజకుండెండున వింత కినుకజంపన్. 114

ఉ. అమృత చెల్ల యెన్ని వగ లద్దిరనాయకుఁ డొద్ద నుండఁగా
నెమ్మెలు గాక యేను వరమిచ్చెననంటి విడటిమాట దో
సమ్ముసుమీ నధుంటులకు జన్మని నాధు ననుజ్ఞలేక యే

- కొమ్మని యీగఁజెల్లునె యకుంత చాతురి గల్గియుండినన్. 115
- గీ. అనిపలుక నెంత లేదామృగాక్షిమాట, వినకు మడుగుము వరమిత్తు విభుఁడుతనకు
నంతచనువిచ్చినాడన నవ్వసూటిఁ, జులుకు చులుకునఁ బావ్యశిఁజూచెనపుడు. 116
- చ. ఉరగవిభుండు లేచి కుధరోద్భవఁ గన్గొని యమ్మ మేదిని
వరుఁడు ఋతధ్వజుండు భుజకై భవశాలి మదాలసాసంతిం
బరిణయమాదునంచు నిజచుందిరమం దిరవొందఁ జేసి త
త్తరుణి వయస్యఁ గుండల వితావితఁ గావక వంతఁగుండెడున్. 117
- గీ. వారి నిష్ఠరి రప్పింపవలయు ననిన, గిరిజ, కానిమ్మనంగఁ దత్సరసిజాక్షి
కాని కుండల రాచంచు గంగ పలుక, నభవుడిద్దరియంచు మధ్యస్థుఁడగుచు. 118
- గీ. మంచిదహిరాజ రెండునాల్పించుమించు, గాగఁ గుండల చనుదెంచు గాకయిష్ట
డమ్మదాలస వచ్చు నీవలుగునునిన, నదియపదివేలుగా నెంచి యాతఁడటఁగ. 119
- ఉ. అంతటి లోననే యలమదాలస నిద్దురవోవ నయ్యుమా
కాంతుఁడు మాయచే సురగ కత్కౌశ్యహంబున నల్పనాతఁ డ
తృంతముసంతసింది తనయాత్మజగా సురరీకరించి యు
య్యింతిని గొల్వ వెవురు మృగేక్షణల న్నియమించి యత్తరిన్. 120
- చ. తనయులఁ బిల్చి మీరు వనితామణి వచ్చిన మాటఁ జెల్వక
జ్జనపతిఁ దోడితెండనఁ బ్రసాదమటంచును వారలేగిగ్ర
క్కున నుడిగంపుఁ జేడియలు కొందలు గొల్వఁగ నున్న భూవరుం
గనిన నతండు నిండు కుతుకంబునఁ జేరున నుంచి యిట్లనున్. 121
- ఉ. ఇన్న దినంబు లంబుజవనీశుఁడు చెందొనయిండ్లలోనర
కొన్న మదాలిఁ బర్యగృహకొటికిఁ బొమ్మని తీవరించు నం
తన్ననుఁ జేరవత్తుగదా యొక యామము బోవుదాక రా
కున్న తెలుగు మామ విన యోగ్యులు యేని వచింపుఁ డింపుగన్. 122
- క. పరబల ఖండవ మంత్రా, చరణమొ గృహకృత్యగత విచారమొ కాకొ
దరపుత్రులార మీ, రిటు కరుదేరక యుండ నాఁగినది యెయ్యదియో. 123
- చ. అనుడు భుజంగరాజ సుతు లట్టివి యేవియులేవు రెండు మా
జనకుఁడు మీగుణంబువిని సంతసమగది మిమం గనుంగొనన్
మనమునఁ గోరి తాన పయనంబయినన్ నలదా యిలాబలా
రి దొడిఁ జెక్కుమంచు వివరించుటకై తడవుంటి మిత్తరిన్. 124

- క. ఆతీరునఁ బలుకఁగరా, దోతెలియదు గాని శౌర్యధూర్వహస్సం
గాతముచే నీమన్ననఁ చేతందొడితేరఁ బ్రతినఁ జేసితిమనుఁడున్. 125
- క. మాయురె తా రావలెనా, యాయెడకే నరుగుదెంతు నాయిల్లఁగా
నీ యిల్లనగా వేతా, వోయఁగ రా విట్టులైన భువి సఖ్యంబుల్. 126
- మ. అనుచుం గట్టికయిలి దేవర పరాకయ్యా పరాకంచు బో
రనమ్రోయన్ వలెవాటుచుప్పటి చెరం గల్లాడఁగాఁ జేఁగటా
రిని లోభాగము నూది నిల్పఁదగు వారి న్నిల్పుచున్ మేలికుం
దనపుం గడ్డియ డిగ్గి నిల్చె నురగేంద్రత్మా దివృత్తరతిన్. 127
- చ. నిలచి పరావనీప రధి నీరధి మంధనమందరాద్రి య
బ్బలి యుఁడొకండ పాప దొరపట్టులు తెన్నెటింగిండుమండఁగా
నలరుచుఁ నేగి కాంచె సికతాంచితతీరసమేతకేతకీ
లిలకగ నంచరీక సుదతీ కృత గీతిక గోమతీనదిన్. 128
- చ. కనుఁ గొని చిల్వరాచకవ గ్రమ్మన నన్నదిఁ గ్రుంకఁ జేసి తో
డ్కొని చనఁ నేగి చూచె ఫణికోటి మణిఘ్రిణి వేణి కోధ్వ దీ
పనికర భూత్రపాచరిత పౌషకేలి విధూత రత్నరు
గ్జనిత నవస్మితానన భుజంగిక మొక్కపురంబు ముందరన్. 129
- చ. అచటి వియోగిభోగి జలజాతులు మారునివాసి కోల్చునో
నచలితభక్తిఁ జందురిని యందమెఱుంగమి మన్ నమూధరా
రుచి గరునావలోతులు నిరుల్ చెలి నీ మొక మజ్జనంటిదన్
వచనము లంతలోఁ దలఁచి న్రాయును రున్ముకురాగ్ర వీక్షతై. 130
- క. ఈకరణిఁ జూచి డిగు నా, భూకాంతున కొక్కయింపుఁ బొడమించెను ద
ర్వీకర నైకాకర రు, చ్యాకర ముక్తానుషక్తహర్యుతలముల్. 131
- సీ. తీవయుయ్యెలలూఁగు పూవు బోఁడులవీఁగు కొప్పచీకఁటిఁదాఁగు కొర్కియొకటి
నును పుట్ట చెండాడు ననితల యరవీడు జిలుగుపయ్యెదఁ గూడు చెలెవ మొకటి
యలయంచ నదలించు చెలుల జంకెనమించు బెళుకుచూపులముంచుబెరికి యొకటి
పూవుబండ్లులు రువ్వు పొలతుల తెలిసవ్వు కలికి వెన్నెలక్రొవ్వుగనుటయొకటి
గాని మఱియేమి వలదని కంకణంబు, గట్టుకొని నల్పురతి దృష్టిగ్రమ్మరించి
చలిది గట్టించి త్రిప్పె నిస్తుల సువస్తు, నవ్యసంతోషకరమగు నాగపురము, 132
- చ. ఇటువలెఁ జూచుచుంజను నరేశకు శేషయబాణు చూడ్కి న

న్నిటమగుడించెభోగి పరిణీ తరుణీ ఫణ ధోరణీ నవా
ఘటిత మణిగణీభవదకంప ఘృణీత వియస్పికంగ మో
త్కట రుహిణీ. సరోజ మతికారి నమేరు వశిర మారుతుల్.

133

క. అన్వనముఁ జేరి మన్వవు, జన్వనవున్ రాచకొనుగఁ జల్ల నిమంచుం
రువ్వలల నివ్వటిల్లెడ, పువ్వంబొవరింట నునుచి భుజగ కుమారుల్.

134

క. ఇట నుండు మేము నీవ, చ్చట యురగేంద్రునకుఁ జెల్పి శోభనలీలా.

ఘటనాపూర్వంబుగ ని, చ్చటి కేతంచెవ మటంచుఁ జనుటయు నతఁడన్.

135

మ. వెలుగు గ్లాఁదగు మిన్నతీవయల తీవిన్ రాయు పన్నీటికా

ల్వల తుంపుల్ల మారు గాఁబలెఁ జలద్వాసంతికా నూన ని

ర్మల మారందకజాళి జారి తనపై వ్రాలంగ రాయంచ తె

క్కిలు రూడించినఁ గ్రమ్ము తెమ్మెరల రాకన్ హాయి మంచున్నెడన్.

136

చ. హడపము వీణ కిన్నెర హిమాంబువు నిందిన గిండి చల్వపా

వడలుఁ గురంగ నాభియు జవాదియుఁ దట్టుపునుగు వీవనల్

ముడి విరు లద్దముల్ సురటులుం దెలివంతపు దువ్వెల్ ముసం

బడర ధరించి యూడిగపు టబ్బరపున్ వలిగుచ్చెతల్ దగన్.

137

నీ. జగిచాలు దగుకీలు చిగురాకునను వ్రాఁతు కలికోయిలలకుఁ కాలు పనుప

నెలగోవగలమోము తెలివమ్మింగల తుమ్మెదలకు నమ్మిక కమ్మలలనరింప

నెఱకప్పుంగను కొప్పుఁ నెరిమబ్బనకు నుబ్బ నెమలికిఁ ద్రోవబత్తములననుప

నునుమోవిపైతీవి నును బింబ నికురుబములకేఁగు రాచిల్కొకోవులియ్య

తెనగవు డాలు కైదండ పూనుచూపు, తళుకుచే మ్రొక్కుఁగొనెడు ముత్యాలరెట్ట

పేట పాపటబొట్టు తుంపిళ్ళు గుఱియ, నచితీకేతంచె నొకచకోరాయతాక్షి.

138

నీ. కావలిఁగనునింతి కానుకిచ్చినబంతిఁ గనుసన్న నొకకన్నె నైకొనంగ

దెలిచూపు గమి తొరసిలుచు నిల్చిన యంతఁ బడతులిద్దరు బరాబరులు నేను

నగుమోము జిగితమ్మి నిగుడు ఘర్మముగ్రమ్మి వంతుకై చెలువపావడలుదుడువ

తొలఁగు బంగరురంగు జలుగు పయ్యెదకొంగు సకియ యొక్కతె చిక్కసవవరింప

కట్టిక మిటారిమొకరిచెల్కైగములఁ బొడఁగనఁగఁజేయ బంగారుభొంతి మొలుంగు

టరిగ గుంపులనీడ నొయ్యార మొసఁగ, వచ్చి పుష్పపచయకేళిహంఘదేలి.

139

క. మడమబుడు నిడువవాలిక, జడ నడుమున జుట్టిపైట సరిగ చెరంగుల్

బెడఁగుఁజనుదోయి పొడ లే, ర్పడ బిగియింపుదు ననుంగుఁ పడతులుగల్పన్.

140

- చ. చిలుకలతోన చిక్కులయి చెల్వపుటంచల లోననంచలై
తెలివిపొసంగు తీవీయలఁ దీవీయలై సరసంపుఁ బల్కులకొ
గులుకునడల్ పసిండి తలుకుల్ గలమేనులు గానపింపఁ జే
తుల కసివోనఁ దేనియలతో ననతోయములెల్ల గిల్లుచుకొ. 141
- సీ. కలిగొట్టుఁ జేరజో కలి గొట్టు నేయునీ బీరమేమిటికి జంబీరమదిగో
సిందువారము తెనె సిందు వారములేని పైరుగాఁదేటి కింపై రుచింపుఁ
జూతము పదరమ్మ మాతము మదవతీగానంబు లచ్చోట గావరావె
రమ్మ మారుని గుడారమ్మ మారు నిజమ్మ గుంపువోటుల గుజిగుంపులేల
యారమా యారమానీతి యీప్రమాన, వాసనల్ వాసనల్ వంకనందికొనఁగ
పాటలాపాటలాళిచేపడియె ననుచు మాటకే మాటకేమిలేమావివిరులు. 142
- క. అని జన్మవు లవ్వనిఁ గ్రొ, వున్నఁ బువ్వులు గోసి కడు దవుల్కొను నవ్వనల్
నన రువ్వులు కొందరు మె చ్చనిచివ్వులు నివ్వటిల్లఁ జని యవ్వలనన్. 143
- సీ. కంబముల్ గాన నిల్కడఁ గన్న పోఁక బొదియలపై నడిగాగ దీటుకొన్న
యలనీవ చాలు వాకిలి సొచ్చి లేమావి గుమరుల క్రీనీవఁగొప్పకెంపు
లిలితంపు మెట్లఁ గేళామాళికవ్వల జలయంత్రములవీఁగుచలువగాడ్పు
గదియంగఁ గలువ మేల్కొట్టు పూవుల గప్పు సాంబాణి దూపంపుజలపాళి
సరసిఁబురివిప్పఁజను నెమ్మి నాస గలుగు, దాని గాఁజేసికొనెడి చిత్తరువుబొమ్మ
చిలువచెలువంపు జడ గుంపు సొలపు నింప, నీఁడుగాననియొకచిన్ని మేడమీఁద. 144
- క. చెలువైన పసిడిగద్దయఁ, గొలువై నలువంకఁ జెలువ గుంపులుగొలువన్.
బలువైఖరి పావడ నెల, తలు వైవఁగఁ గన్నెయున్నతజనటమున్నన్. 145
- శా. ఆజన్మస్థిర ధర్మకర్మ నిపుణుం, డౌరాజు రాచిల్క మే
తైజీ బోలేదొక పొంతకాడయి తనుం ద్రిష్టుంగ నయ్యొతి య
య్యోజన్ వచ్చుట గోలెఁ బూపొదలలో నున్నట్లువీక్షించి యా
రాజీవేక్షణవెంటనంటఁ జని గారామార సాధస్థలిన్. 146
- క. వలభిస్మణిగణగుంభిత, వలభిం దగ్రుచి తమంబు వలఁగొని పాడువన్
జలదాచ్చాదితుండగుత, మ్ములదాయ యనంగ నిలిచి ముదితం జూడన్. 147
- శా. ఏకైకాంగవిలోకనాకల నతుష్టై కాంతసామంత భా
వామాతంబులు తద్విభాత్యరచనా త్యాచ్ఛర్య గాఢాప్త మూ
గ్గాకంపంబులుఁ దత్సమానకృత మానాధీన నానావది

- శ్రీకంబుల్ మహిపావలోకములు నారీహాలిపై వ్రాలుచున్. 148
- చ. అలికచ కావిమోవి బెడఁగానెడు తేనియ సోనివానలన్
నిలిచి శరీరకాంతి ఝరిణీ పరిణీ తమలై కుచాచలం
బులఁదప మాచరించుచును మున్ను వరోయవిలాసిరంభతో
గలసిన కొంఠపో విభుముఖంబుఁ గనున్ నృపవీక్షణాపలుల్. 149
- క. మినుకు చను గుబ్బగుబ్బలి, కొననుండియు గాఢనాభిశాపంబునఁ గ్ర
క్కున దుమికి నెలవుమఱిఁగనుఁ, గొనమి న్నృపుచూపులుడ్డుకుడుదుదువెడలెన్.
- గీ. కలికిలేగొను నిలువెల్ల కల్లయగుటః
వెన నదృశ్యాంజనంబు నెవించెనేమొ
నెగడదటులయ్యఁ బరిదృష్టి నెరుకఁ దొడఁగె
వెలుచువారలఁ గనుఁగొన్నవెంటఁ బడరె. 151
- క. ఈనటరఁ జూచి నివ్వెర, గారఁ బడన్ రాజహంస గమనాదృశిచే
మానసము మానసమఁగా, నానరపతి యతిశయప్రియంబు దగంగన్. 152
- సీ. శాబాసు ననచెందు జిగిఁ జెండుచనులొందు గబ్బిగుబ్బలిచాలుగొల్బఁజాలు
హయిసరే నెఱిమించు నదలింపుకనుమిందు కమ్మప్రమ్మలమేలు గ్రుమ్మఁజాలు
చాగురే విరిపువ్వు సరిరవ్వు చిరినవ్వు తొగరాచ జిగిజాలుఁ ద్రోవఁజాలు
మాయురే యభిషేపు మరపింపు నెరిగుంపు మేలిసీలపుడాలు నేలజాలు
మెలుసంపంగి దండలు డీలుపఱచు, కలుసునుపూలతీగల వ్రీలజాలు
వాలుగల డాలు దొరచేతి వాలుకలున, వాలుగాబొలుఁ దలఁప వీవాలుగంటి. 153
- చ. అనికొని యాడి చేడియ నొయారపు రాశిని జేసినట్టి య
వ్వనజజాచేతికిం బిరుదు వైవఁగవచ్చుఁ గదయ్య దీనిప్రా
పున ముదమొందు కందలిరు బొందశివుందొరచూచు వారలన్.
వెనుకొని పూవుటంపరలఁ బెంపరలాడకు మన్నమానునే. 154
- కా. ఔనేకా మునుపెన్నఁడో చెలియ చాయంజూచి నట్టయ్యెడున్
గాన న్వచ్చె మదాలసావయవ రేఖావైభవం బింత యే
లా! హామన స మీలతాంగి పయి లీలాడోలికాకేలికా
శ్రీనైపుణ్యముఁ జూపఁగా హావలుఁగాంచె దద్దుజాలంబుమై. 155
- మ. వరభామాంగము మించుఁగా నితరముం బాటించి కేమన్యనః
నిరహంసం బది మానసంబుగను రీతిన్ నాలి నీక్షింపుచోఁ
ధ

- గరముత్సాహముఁ జెందిపొంగడు నదేకాదా మహాచిత్రమై
యిరవొండెక్ మదినాకు నాకెవరగయ్యెంగంటివే యిచ్చటన్. 156
- క. విసప్పడే మదాలస, గానోపుఁజూమి లతాంగి కాసుండినచోఁ
గానీ కాసుండు బలా, యానిగనిగజగులు గందుమే యెన్నెనన్. 157
- సీ. మోముచాయయెకాదు ముద్దుపల్కులలోని తటితీపుమెడగుల్కు దానివగయె
మోవి కావియకాదు మఱిపెంపు పెంపుతో నాను జంకన మాపు దానివగయె
పలుసోయగమే కాదు పచ్చిదేరఁగనాడు తరుణిపైబొనుముడి దానివగయె
మోముచాయయెకాదు ముద్దుమాటకుఁ జెక్కులోనిండులేనవ్వ దానివగయె
అన్నియును నాయెఁగా యీమృగాయతాక్షి, యదిగొగుర్చున్నయ్యుర్రొంబుజంబు
వలని యెల్లని మూర్కొన్న చెలువుదాని, వగయె కావలె బాపురే వనజజన్మా.
- క. అని ససువస్తు నిరీక్షణ, మునసరిసేయంగ బుది పొడమితలచి యా
జనపతి రతివిపరీచ్ఛత. మనమతిచంచలముగాఁగ మఱియుందనరాఁక. 159
- గీ. ఇది మదాలస యగు నేనియచటకెట్లు, లఱుగుడంచెనీ దీనిప్రాణంబులైన
యల్లకుండల యిప్పుడే మయ్యెనొక్కొక్క, వీరికడఁబాయనలనెనో విధిక్రమన 160
- సీ. అలనాడు మందరాహార్యకందరభాగమునఁ గుండఁగాఁ బలాశనకులార్గ
బాతుమామూరి విఖ్యాతు భీతామరవ్రాతుని బాతాళకేతుఁ గూల్చి
ప్రమదంబుతోఁ దేజిపైకిరమ్మన నాలుగడుగులు పిలుదన నలుగుడంచి
యటునిల్చి మురిపెంపు టల్లికసిగ్గుతో గొరలు కొంకునఁ బైట కొంగునేల
నలమి యీకాంత వింతదైన్యంబు నెట్టి, కొనఁగ ననుఁజూచినానిఁ జూచిననెటింగి
వనితతోఁ గూడ దానినామెనుకనుంచి, తోడితెచ్చిరిఁగాదె మత్పరమునకును. 161
- ఉ. అంబరవీధిపైఁ గువలయాశ్వము మీరి లకొరి కొలవే
గంబునఁ బొవ వెన్ను వెనుకందగుదాని వశంబుగాక రాఁగ
గంబునదాని మోవిపలుగంటొనరింపక దానిపాలభా
గంబునఁ జిందులాడు నలకంబులు దీర్చక మోసపోదు నే. 162
- చ. విడివడిరువ్వనన్ గగనవీధికిగుఱ్ఱము చొకలిగినన్
వడకుచు గబ్బిగుప్పల మొనల్ వెనవెన్నుననాటి రొమ్మునన్
వెడలఁగ గోలతుంగ భయవిహ్వలమై ననుఁ గాగలిగె న
ప్పడతి మనీయ వేగ రసభంగ మొనర్చె భయాఱుఁ డెల్పుమన్. 163
- సీ. ఎదురుకొనలెనందు నేతఁచు మన్నెవారలఁ జూచి దవ్వనవ్వలనెతిరుగ

- ద్వారలు వచ్చిరటించు తిరుగు త్రొక్కల్ నియోగు లొక్కొకచోట నొదిగినిల్వ
 నలయమాత్ములనిల్పుటరసి పాటలను గంచకిముక్కు మొకముఁజూడకయెత్తును
 గట్టికవాని యాగ్రహస్పత్తిఁగని పొరు లంతంత సన్నఁగ నలుఁగుడేర
 నశ్రయానంబు వీడి హయంబు పురముఁ, జేర నీనారి తిరిగి యాచెలువ నడుగ
 యదియు నానల్లఁ దెలిసి యియ్యధిపవర్య, కటకమని తొప్ప నటిగితిగాఁడుమున్న.
- క. అటుచంటి కూర్చికత్తియ, కుటిలాలక నెడనె నేమొకొ యదివిధి సం
 ఘటనము గావలె నీవలఁ, గటకట యీకార్యమెట్లు గావినఁ బడెనో. 165
- క. ఆరిపతితలపోయఁగ సం, పున వీణియలందు గీతముల్ వడిఁబలికిం
 చినగతి వినఁబడె నిద్దల, పనితల యనోన్యకలహ వాచాప్రాధుల్. 166
- సీ. చనచరినలె నెందుఁజనెను నిడ్డములేక మాకును నొకయడ్డమా మృగాక్షి
 యంతటి దొరసాని వగును వెన్నతెవీవు, తెలియదే యింద్రుగొలుపుదాన
 నతనిఁ గొల్చిన వారలరయ నెంచరులేరు వారిలో నెంచఁగ తారగా నె
 యిటు నిల్వ మెప్పుతె నైన జేమిభయంబు నిలువదీరదు పోవవలయుమాకు
 యెంతజేగిర కత్తివే యింతికాన, మామగువగొల్వ వచ్చితి మెమిటారి
 యేరిఁ బోలుదు కొలిచినవారిలోన, సుదతి యాకారగరిమంబు చూచిపల్కు. 167
- క. అనుకలకలంబు చెవిఁబడఁ, గనుసన్ననె యవనంపుఁ గల్గిమిటారిన్
 వినిరమ్మని చెలిపంపినఁ, బనివిని యదినచ్చి వినయపరనశయగుచున్. 168
- చ. సముఖమువారిఁ ద్రోచి బురుసాపని చీరజరీచెరంగు వ
 క్త్రమునకు మాటుసేయుచుఁ బరాకు లతాంగి సురేంద్రు కొల్వబో
 గమువఁటఁజేరుతార యనఁగా నుతిఁగన్న మిటారి యెంతగ
 ర్వమె యిటుచొచ్చి రానవటి వాకిటి కావలి చెల్వ నిల్వినన్. 169
- క. వారల జగడపుమాటల, తీరిది వేటమిలేదు దేవి యనఁగఁగ
 న్యారత్నంబును విస్మయ, మారంగను గొమ్మనిక్కమంతయు వినుచున్, 170
- గీ. ఎడరుగానేగి యానెకా యచట నిలిచి యెంతవిత్తనటించితి విందువదన
 చాలురావక్కయనుచుఁ గెంగేలు వట్టి, తోడుగొని పోయిబంగారు మేడమీఁద.
- చ. కలప మలందుచో నొలుకు కమ్మరి చిందులచేత ఘమ్మనన్.
 వలపునెటుంగు బంగరు తివాసిపయిన్ దగునొక్క రంగుకే
 తులులువు పరంగిలాగి జిగిచొక్కపుఁగద్దిగఁమీఁద నిద్దరుల్
 దలగడఁ జేతుబాఁడి చిటఁనవులతో నెసియిందు యన్నెన్. 172

గీ. రాజఘృణి కొంతవడికి దారావధూటి, సొగసునెమ్మాయుఁ దప్పక చూచివేర్చి
నువిన నీవెంత కొంచకలైవె జయంతు, గావుఁ జేసిన గరితపు కావె నీవు. 178

క. అనిసల్క నందులకుఁ బ, క్కునఁ దారయు నవ్వ నచట హరజూటవనీ
వనితామర లోకధునీ, వినుత ఘనీభూత రుచుల వెన్నెల గుఱిసెన్. 174

ఉ. ఆనఁజాక్షి యంత దివిజాంగన కేలుడెమల్చియో నేకా
యావిధమేము లెస్స విననైతి పరాకున మున్ను నీకథ
నీవె నచింపఁగా వినవలెన్ వివరింపుమటన్న నేమిలే
దే; వివవే యటంచు నది తెల్పఁదొడంగ నుదంతమంతయున్. 175

చ. కమలవలేక్షణా యమరకాంత్తు జయంతుఁడు నేను గూడియుం
టి మి కద నాఁడు వాని నెఱిగిటులవెక్కడ వాని వింతయుం
దములకు వాని యిచ్చకపుఁ దల్కులకున్ మఱి వానిమేనిదాల్
కొమరున కేనుమేలువడి గుత్తకు నిచ్చితి నేమిచెప్పుదున్. 176

సీ. ఇంద్రకటైదుట నే నృత్య మాడెడు వేళ బుడుతలచే నాకు మడుపులంపు
అమ్మతోనొకటేని నలుక గడింపుచు నెటులనోనాయెంట నేవనించు
తోడితిలొత్త మాదులు వచ్చిపొడఁగన్న ననుజూచి కనుగీటి నవ్వజూడు
నెవ్వరు వినిపించి రేనియు వినఁటి మనవి నే తెల్పినంతనె ఘటించు
ప్రొద్దుపోకకుఁ గన్తూరి బొట్టుఁ బెట్టి, కీలుజడయల్లి మరతావిపూలు జుట్టి
సొగసుఁజేసి యొగాదిగఁజూచి సిగ్గు, మురిపెమును బొంచు ననుఁజేరిమధువెట్టి. 177

చ. సనసర గానెఱింగి తనుబాతుఁడు నేనును నుండఁ గొల్వల్
దివిజవిభుండు లెగవుఁ దెచ్చికొనున్ శచియల్కఁ జూడఁ గై
తవమునఁ బ్రియనంపి నను దప్పకజూచుచు సొమ్ములెల్ల మ
క్కువనొసంగుం చురుక్కురని కొడలింజుంకెనచే నదల్పుచున్. 178

క. ఈకరణి న్నాతోడిఁ, లోకంబైయుండ నేను లోనగుచుఁ బురీ
రాకేగు పదనలాకన, నీకడ ననుకొనఁగ నరఁడె నేనైయుంటిన్. 189

సీ. పనియుండి యెడఁబాసి యని రాకయున్న నే బిలువ నంపింతు నెచ్చెలులచేత
పసిత యొక్కతె హత్తు కొనుసె పీని నటంచు వెంటనే బుడుతల వేగఁబనుతు
నతనినెవ్వరు దూరవాడిన వారితోఁ జలపట్టి వట్టివాడులకుఁ బోదు
రతిపారవశ్యత నరఁడొనిర్చిన మోవిగంటి పిమ్ముట నొప్పఁగా నదల్తు
చాను నవ్వచు నిటికి వచ్చెనేని ప్రేమకాఠింస, నే డొరేగి యుండు

- రిచ్చనదుమోముతోఁ జేర వచ్చెనేని, గుండెనగ్గన నేమనుకొందు నబల. 180
- చ. వలమట జాతిలోనఁ దలవంపగునే కద యింకఁ దాచఁగా
గలిగెడి దేమి నాననుపుకాండ్రను దొల్లిటి వారి వీధిలో
వలఁ గనినంత వెచ్చనగుబాటున కోరిచి యన్నదమ్ములకొ
బిలిచివీరిఁ బిల్వ వలపించెఁ జూచి యతఁడంబుబాసనా. 181
- గీ. అట్లు వలపించి లోనయ్యె నంచుఁడెలసి, తరుచు కానళ్లు పెట్టి మాయరుగుపొగుగు
చెలులతోనైన ముచ్చటఁ పలుక నీక, త్రాడు గట్టిన వాని చూదాననేలె. 182
- సీ. పురుక నియ్యడు కమ్మవలపు హెచ్చన నానవములు దెచ్చిన యింద్రవనితతోడ
జూడ నీడొక వేళ జోగునకై వచ్చి మేలు దెల్పెడు జోగురాలి నైన
గూడఁగానీడు కొఱొక్కంబు చదువుకోఁ జేరు వేలుపు రాచ చిన్నపడుచు
సరసమాడఁగనీడు వరుసఁదప్పక తెచ్చి విరులిచ్చు పుష్పాలికలతోడ
అకట యేమందు తల్లి యిల్లాలిక్తనఁ నెడగలదు గాని వానిలోనడచుగాని
కుటుసు పోకకు నేని వేటొక్కదారి, మినుక కూడదు మేరకు మేరగాక. 183
- సీ. తారానధూటి బందాకోరుగాఁ జేసె మనజయంతుఁడె బాణయనెడు వారు
నదిగాక మోహింపఁ డతని బాటుగ నేలుకొనుటకై యట్లున్నచ నెడువారు
దీనికేమాయెనే వానిఁగాక మతివ్వరిని బిల్వవలఁట చూడు మనెడువారు
నది బుంతవాని మాయలకు లోగునె యెందరిని జక్కఁ బెట్టునో యనెడువారు
ననుచు నచ్చర నెచ్చెలు లాడుకొంగు, నిగళముల తోడ ముఁహస్తి నిగుచు పగిది
వెంటఁ గావలి మాట్టిలు వేగిరింప, భూధంరాతి నగరికిఁ బోవువేళ. 184
- కం. అతఁడెంత యెంచినను సం, మరేమై మదిఁ దోచుఁగాని మఱి యితరవిటా
యతనానావిధలోక, స్థితి గొందల మొంద వుపు చెడ్డది సుమ్మా. 185
- చ. అడకువగాని పేరిమి జయంతుని పట్టున నొక్కతీరుగా
నడతునెకాని మున్న నెర నమ్మిన నెచ్చెలి కాండ్రువచ్చినా
కడపయ మెట్టిలేనిఁ జరకావడ నిత్తు విరుల్చుకులముల్
విడెములునాదిఁ గాగ ననువేడక మున్న ప్రియంబుఁ జెప్పచుకొ. 186
- క. మిన్నకతదీయసఖులే, కన్నియగావలెనటన్నఁ గానీదానికొ
చిన్నారి నగవు చూపు, సన్ననె రప్పించి కూర్చు సమ్మదమొదవకొ. 187
- సీ. ఒరపుగా విరులతో నెకొప్పు ఖటుయింతు నదిమానగీల్లజయలిగొంగు
గీ యచ గుమ్మడి గాజినామము గిత్తు నదిమాని డిల్లి బొట్టనగ్గరితు

నలిచిన్నదోయి గొప్పగుండగీలింతు నదిమాని ముత్యాల హారముంతు
మినుకు వైకపు వ్రాతపని చీరఁ గటిదాల్తు నదిమాని తెలిచల్వ యలనగింతు
రవిక బిగియింతు నదియును నవలవైచి, కుంకుమపుంజూత చిను చినుగొనెడుచిన్ని
పచ్చికొనగోటితాఁడులు రచ్చసేయ, గుప్పయరగానరాఁ బైటకొంగువైతు. 188

చ. వినుమిటులుండఁగాఁ దిమిరవేణి కుబేరుఁడు కమ్మపంపఁగా
దివ చిరి చీటులందు గడిదేను జయంతుని వర్త మానముల్
విగనలకూబరుం డదిర వేలుపు తేని కుమారునిన్ ముదం
బెనయఁ గనింత పేసెనిది యెంతటిదో యని విస్మయంబునన్. 189

సీ. తిరుగఁడే కొన్నాళ్లు సరసితిలోత్తిమా పుంభావ సంభోగమలకుఁజొచ్చి
చెలగఁడే కొన్నాళ్లు చిత్రసేనాకంతు పారావతారావ పటి మండగిలి
నడవఁడే కొన్నాళ్లు నవ మేనకాధరాధర సుఖాపాన విస్ఫురణకలరి
మెలగఁడే కొన్నాళ్లు కలితోర్వశీశశీ కరుణాకళోక్తి వైఖికిమెచ్చి
కెరలి డరగంటి దొరనూతి కేళులందుఁ, జొచ్చిమాడక మానినవోటుగలదె
నన్నులులె యొర్తుపైఁబడియున్నవాడె, సుకరముగమేలునడెన వాడికతెకేని.

గీ. చదివి కొన్నాడు మదనశాస్త్రీబుల్లెల, తెలిసికొన్నాడు వెలమిటారుల బెడంగు
కొనరు వగల్గె నటువంటి కోడెకాని, వలచి వలపించు కొనియె నే వనరుహాక్షి.

సీ. అతఁడింటి కల్లంత నరుడేరఁ దావచ్చి మించుమాపులనె లేలించునేమొ
యతఁడు కీల్టడకేల నదిమిన మే నోసరించి కోపముగ గద్దించునేమొ
యతఁడించుక పెనంగి యలయఁ దానదలించి మించి పైకొని పచారించునేమొ
యతఁడు చక్కెర మోవి యానఁ దా గుల్కుటెల్లించి బిగిలఁ గొగలించునేమొ
బెడంగు మొనపంట సగమాకు మడుపులిచ్చి, కొనరుమాటలమతీయును గూడనెచ్చి
రించి యాతని కానపుట్టించునేమొ, బాల సురతాంతమందుబాగాలాసంగి 192

క. ఇదింటివి యీవరకున్, మదనక్రిదారహాస్య మతకోవిదయై
ముదమునఁ దేలింపుమనసు, చదురాలై యిపుడుచాల ఔక యొనర్చెన్. 193

సీ. నేవచ్చువేళఁ దానింట నుండకపోయి పారుగింట నిరుంటఁ బ్రోద్దు గడపు
నలవాడు నీమట్ట మరుజుంచె ననిన నేమాయెలే వచ్చు గాకంచు బిగియు
నిలలేక స్వయముగాఁ బిలువబోయినఁగాని బెడరించు నిదిగో వచ్చెనటంచు
వలసినప్పుడువచ్చి యలిగియున్నట్టి నే పలికించుచాక వత్సలనెనెల్లు
నంతటను నేనే పైటకొంగలమి బలిమి, పెజ్జపైసార్చి యలకలచిక్కుచీర్చి

- ప్రమోక్కుచు నవల్పు ననుపోకముడివల్పు, కరగఁ జేసిన యటుమీదఁ గొగఁగిండు.
- చ. పరిఫరికులంబ్రసవ బాఁబునికేలి యొనర్చు తొంటిన్
ఖరి నెర పారుతంపుఁగొవగానఁబడం దలయెత్తి నామనో
హర డవునీవ యంటి నపురాయను నంతటి పారవశ్యముం
బొరయుదు నున్నఁఁచుఁ గను మోడ్చుట లేదిపు డిదిమకేనియున్. 196
- క. నెనరైన దాఁకిటువలె, గనరై నను వీడ చూచెఁ గడుమాలిమిచే
దనరంగ స్త్రుతులు నెయ్యెడ, పనవవెయతి పంచయాచవజ్ఞాయనఁగన్. 196
- గీ. దీనిపొగరార్పనెరనేర్చు దిట్టతనము, ముగువు హరువును గల జగన్మోహనాంగి
లేమగా యందు దివిని గాలింతునేడు, కలిగెఁ గాతార నవక్తాంతి దలితతార. 197
- చ. అని చెలికాండ్రతోడ నతఁడాడిన ముచ్చటలెల్ల వారునన్
గనుఁగొనివచ్చి యిచ్చకముగా వినిపించిన నెంత మాట చ
క్కని జనరాలు రంభ యదిగాక జయంతుఁడు తామునుండు ప
తఁన కిదిమెరె తామెరుగరాయని చీటిని బుచ్చింపుదున్. 198
- ఉ. అంతట నెక్కనాడల ధవాధిపుఁ డశ్వము వాగె వెక్కిరిన్
రంతులు మీర నెక్కి పెనురొతన జోడన చెల్వఁ జూపుదుం
బంతము మీర వీధుల దుమారమురేఁగ సవారిఁ జేసి ప్రా
ద్దైతయునెక్కఁగా నడుమ యింఁచుక మేళశ్రమంబుపూసఁగన్. 199
- చ. హరిగలనీడ వేత్రధరు లయ్యెడ నామములుగ్గడించి హె
చ్చరికె యొనర్చు ప్రమోక్కు భటజాలము వీడ్కొని యాస్యపద్మముం
బరిజనులంపపుంజలువ బావడలందుడునంగ నాత్మముం
దిరమున కేగి యందు నొక తిన్నని కంపుల తిన్నెనిల్చుదున్. 200
- ఉ. జెట్టులు చేరిలేరే విడి చెందొనవ్రాతరుమూలువున్ సిగం
జాట్టి యలందుకుంకుమపుసోకుల బంగరుతీగరంగుని
ట్టటన నీని జంఁదెము భుజాగ్రమునం బడనైచి నీత్రుతుల్
వట్టముగాఁగ వింతవగలన్ మెయిమర్దన నేయునత్తరిన్. 201
- చ. చెలవపు వెన్నతోఁ జలిదిచిక్కములున్ మెడత్రాఁడు చీఁకటుల్
గుల్లికడు నీలిడట్టెపొరలోపల కమ్మచెరంగు వెన్నునం
దొలకడు నెత్తిజాట్టు తెలిదుప్పటి వీనుల మానికంపు నా
గుల పడగల్ రహిత దగనొకొండగు యోంటరి బోయఁడుదతిన్. 202

- గీ. వచ్చి యనఁగాను కువలయాశ్వక్షితీంగుఁ, డల్లసాతాశ కేతుఁ గీటడచె ననుచు
నచటికరుగుచునుండి సురాధినేత, మిమ్మురమ్మనియెడ యెత్తరమ్మనిచె. 203
- క. అని వినిపించు కుచేరుని, కని చెందెడి మీఁదవ్రాసె యందు శిఖానే
సిన కమ్మగడ్డ చేరువ, నునిచిర జామకొని చుట్టి యొమ్మఱుఁడగుచున్. 204
- సీ. హరినీలములమేడ యవలకంపుల సజ్జ కడమకట్టంగ నుడుగర యొసంగి
పెరనోట వడిదాచిపెట్టిన నవనిధానములుదేవాప్త సంఘములఁ బనిచి
కారుకు లెత్తి చక్కఁగఁ జేయుఁడలచైత్ర రథమని తగు భటప్రతిఁబనిచి
యరయమచే డొక్కలంటి పెట్టుకయున్న యిభకోటులకుమేపులిడ ఘటించి
పువమిఁ బాతాళకేతుండు గడసినపుడె, నిత్యయుగ నిర్వ సలకాధిపత్యమనుమా
ననిమిషాధిశ్వరుని చెంతకనుపఁదలఁచి1 పుత్రుఁ బిలుచున్న నూడిగరపుభటులపుడు.
- గీ. తోడి యక్షకుమారుల తోడఁ గోడి, పడవగొడవలఁ బడి యర్చపతిగుతుండు
గొడమైల శలాయగ్గు కాకివన్నె, మొవలుగాఁగల కుక్కుటంబులను దెచ్చి 206
- ఉ. పట్టెపు జాట్టునిక్కుమేడ బొగునఁ జివ్వివయారె పొంకమున్
రెట్టల బల్లి నెమ్మిఁ బురణించిన యాకల జోకులన్ దగల్
గొట్టక యుండ మేపు పలు కోయపుమందులు గల్గు పుంజఁ జే
పట్టి గ్రహంబు వెన్నెఁగనుపట్టంగ నల్లలు దీసి యంతటకొ. 207
- గీ. ఎదుటిదానిని విడుమరచు హెచ్చరించి. యతఁడు తను జేగిరింప ముఱిడికొనుచుఁ
గినిసి యొండొంటిఁబిట్టువాకించి యీను, బొడమ రెంటినిగదయించిడుచుటయును.
- ప. అప్పుడనిర్వార గర్వధామంబులగు నత్రామ్రచూడ సార్వభౌమంబు లతి రూక్ష వీ
త్త పరంపరలఁ జారం జారంజూచి పవరంజుకొని జంజరించినమేడలు విగుడించు
కొని సాటిలేని యీనునం గాటియ్యక తిరుపులుగట్టిన యొరపునదిరుగుచు నిరపు
సొంపుల గుంపులు గొని నిజవిజయపరాజయంబుల గోరుచు నొకళ్ళొకళ్ళతోక్కు
ళ్ళఁ బొడము జగడంబుల జరాలుమనంగటాకులు దున్నుకొని పెద్దలు వాకెంపెం దే
రి యచ్చటికింజేరి ముందుకొనుకొంచెపుగాండ్రు పెడమాయ వెట్టినటింక వెంటను
ట్టినడువ గోడి నెట్టికొను పొవుచు నెట్టినిదగలు తొట్టినం బట్టి యాకలరాచె
ముడ పెడలింది పన్నీటితేటల రెట్టలకుం జలువ పుట్టించిన కట్టలుకలబట్టి తప్పించు
కొని యొండొంటి నంటి నొప్పించుచు నేవమారి గౌరవముశివుంకాంక్షానామా
న భంగకరణాది కారణారవ నిర్మిత చరణాయుధలొకపట్టభేద గలిచితివనుచు
నుతిండుచుఁ బంపె నన్నె పావడలునై చుచు మచ్చరంబున నిరుచాగును నెచ్చరించి

న నిలిచి తన్నుఁ బోయెనెఁగు భేరనుమారుని కుక్కుట కంటిరవంబు వెనుక నడచి
కేడించి చుట్టుకొని చురుక్కునం జుట్టు నొక్కినఁ గ్రక్కున నది లేవనిపించి యె
దిరి చరణాయుధంబునకు నడ్డంబుగా నడచి యారె విరుగంపన్నిన నంజక యక్షుడు
జనుని పుంజు బిరబిరంబుట్టి ఇట్టలోపలందలసొనిపి గిలిగింతులుగొనినం బ్రతిపక్షియు
నెగిరి తప్పించుకొని గుప్పన నవ్వలం గుప్పించి యెదురై యులికి కరము వంగురిన
నలకూబరుని కోడియు సమంపరయంబునం గ్రిందికిఁ నగ్గి నెత్తురు జొత్తిల్లఁ గుత్తుక
కలుచి వెనుకకు మ్రొగ్గి యిడిగిలంబడిననరాతియు మెడ ముడివిడిపించుకొని త
రిమిన గ్రమ్మికొను చెక్కుటనవయ మున్నెయోడెనుదు నెల్లవారలు గొల్లుగొల్లున
నవ్వుచు నెన్నుకొనంగిన్నరరాజకుమారుని చరణాయుధంబు సేవదేరి యడియాస
లంపన్నికొని వచ్చు నభియాచివలయించి కలువంబడునెడం జేరి పారిపో
వంపన్నిన.

209

గీ. కేరితోడఁ దట్టికొని బిట్టుకేకవైచి, మీసములు దీటి యెదిరికికొన మొవన
డవిణ వాయంపఁ జేయుచు దాని పుంజు, నట్టెమాచుచు నున్నట్టి యతనిఁగాంచి.

చ. ఉడిగపువారు చేరి సమయోచిత మేతగఁ దెల్పుదురై
నుడువుచు నొగదా యని కనుంగొన జేసర సంతరించు; నె
క్కుడువగపుంబుతోడ నొకకోడి యెదుగ్గునె యంచుఁ జెంతకుం
వడిఁజని యయ్యగారుపిలువంబనుసం బని వింటి మంచనన్.

211

సీ. ఒక్కఁడు చెంపకై యొరఁగుపువ్వులతోడి దసిలీరుమాలు వందముగఁ జుట్ట
జేరి యొక్కండయ్యగారిచ్చుకట్టు వర్గములకు ముల్లెలు గైకొనంగ
నొక్కఁడు దరహస మొదవంగ నేటికొక్కటము కేడించిన గొడవఁదెల్పు
నొక్కఁడురంభాపయోజాక్షి పడవగెల్చినమాట వినిసంతసించుననఁగ
నణిగి తండ్రికిఁ బ్రణమిల్లి యతఁడుకమ్మనచ్చుటలు దెల్పి లేజీదు వాలి నోలి
నలసియున్నాడ నీవేగు మనుచు ననుచు, నగు మొగంబున వీయని నగరువెడలి. 212

సీ. సానిపటాణి లేజిని ముందరనిల్చి సామి యటంచు సలాముసేయ
మావటిఁడు గజోత్తమముఁ దెచ్చి యంతులంబు దనర్చుకేలితో మ్రొక్కువేయ
సారథి రథముకన్ చాయనుఁ బోనిచ్చి యటునిల్చిచ్చి బోహరుపేయ
దాకాధినాడు దండళము మూడరనిల్చి తమిసపాత్తులతోడ దండ మొసఁగ
పావలటు మీటి కొల్లారు బండ్రియొక్కి, దురదురన రంభ యింటికినరిగితనను
పయన మెఱింగి సమ్మవసడనిదాని, గుస్తరించుచు ననిపించుకొని యాతండు. 213

చ. స్ఫురితవిభాసమానమగు పుష్పకనామ విమానమెక్కి ని
 జ్వర తతి తోడ నేగి దితిజక్షణ శిక్షణ దక్షరూక్షభా
 స్వరశర సాంగ్రహానృపతి చంగ్రనుతింతు కుర్రెండ్రుమెంబడిం
 దిరిగి కుభాకరంబగు తనీయపురంబును జేరి యందులకొ. 214

క. అల యదితి విప్రపూజలు, సలుపంగనుఁ గొనఁగఁ బాకకాసనుఁడుతమన్
 నిలుపఁగ నులుపానించిన, చెలువొండడు విడిఁడలో వసిం చెనతండున్. 215

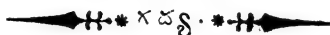
గీ. అనమదాలస తారామృగాంకవదన, తెల్లముగమీఁది కతలెల్లఁదలుపు మనియె
 ననినజైమిని ముని యావిహంగములన, నంతరకధావిధం బెట్టిదని యడిగిన. 216

అశ్వాశాంతసప్తములు

కా. సుధ్యాతాంజన చండ భూషపరశుస్సాయ జ్వలీ మంజరీ
 సుధ్యాపిండితగాంగ భంగజ మిధన్సృఘ్నై పుంజీకృతా
 పంధ్యారావ ఘమం ఘమోన్నతి సప్తగ్వజ్జాల పుణ్యాకృతీ
 వింధ్యత్కృధర కూట కోటి విచరద్విజ్వేషి యోషితృతీ. 217

క. అమిత ప్రతాప తాపని. సమదాన విభావభావ జన్మాకారా
 నుతగోత్ర గోత్రభిష్టుత, హిమకరనిధకీకాండ హిమకరగండా. 218

మాలిని. ధరణిపకులసోమా, దర్పితారాతిభీమా పరిహృతకవిసోమా భానుసంకాశ భామా
 సరసకవన భోజా సాధు సంతానభూజా, మురరిపునుత తేజా మూర్తి మంబాతనూజా.



ఇది శ్రీమన్మదనగోపాలకటాక్షపీఠానాసమాసాదిత సరసకవితానై భవ సవరమన్వయా
 భరణ నారాయణభూపాలతమభవ శతగోపతాపసేంద్రగరణారవింద సంచలన్యా
 ననమిలించ సంతతభారతభాగవతాదిక్రసణానంద కామినీమనోహర రూపరేఖావిజి
 తచైత్రకాశ్యపగోత్రపవిత్ర జాతివారాఙ్గి విజనామోదసంభాషక చిననారాయణనా
 యకక్రణితంబైన కవలయాశ్వచరిత్రంబను మహాప్రబంధంబునందు చతుర్థాశ్వా
 శ్వాసము.

సమాప్తము.



శ్రీరస్తు.

కు వ ల యా శ్చ చ రి త్ర ము .

ప ణ చ మ శ్వా స ము.

- క. శ్రీకర సవరము తిమ్మగఁ, రాకామకగర్భజలధిరాకాచగ్రా-
 లోకనుత దానగుణ సం, ధాకర్ణసమాన నారణ నరేంద్రమణి. 1
- గీ. అనధరింపుము జైమిని కలపతంగ, కులపతంగంబు ల్లిని తెలుపఁ దాడఁగ
 నమ్మదాలసతో మనోహర కుధా, విధానధాన వనోరీతిఁ దారపలికె. 2
- ప. అవ్విధంబున నమరావతీపురంబుఁ జేరి నలకూబరుండు. 3
- మ. తననీటుల్ మోయించు జేన పాడవు దాల్చింటి యందంపుఁ గుం
 దనపుండల్కుల్లుగ్రుమ్మరించు చిరుసానాకట్టి చిమ్మం గళం
 బున గోరొత్తుల పేరి యారజపు సొమ్మల్ మోవిపైఁ గెంపు ని
 గ్గును మీసంబులు దిద్ది నాడికొను జగ్గుల్ మీర నావీధులన్. 4
- నీ, చూచి దిగ్గున లేచు కువతిఁ గూర్చుండవే యనువోట మొగమున నలరుకులుకు
 రంభ నేమము వేడు రమణీమణి మొగంబుఁ జూచుచో నవ్వులో సోలయు హోయలు
 నెదురుగాఁ జనుదెంచు నింతి మొక్కులనందికొను వోటఁ జూపులోఁగులుకు సోగను
 కనయందలము డిగ్గు పనిఁ తోడ్చి బరిహాస మాడుచో మాటలో నందగింపు
 బుడత లందిచ్చు తెలనాకు మడపుపంట, నందికొనునీటు నుడువులో నారజంపు
 చిత్తరపుపాట రొమ్ములో బిగువు నెగడ, నేఁగునాకారి వెంటనయ్యె మ్రోకాడు. 5
- ఁ. చక్కదనాలకేమి నెఱజాణవునే కవ తప్పగాదు లే
 తెక్కుల రంభభాగ్యము కడింది కుమీ యిటువంటి నాయకున్
 దక్కఁ దెనంగఁ జూడు మనినం బిగువెడైదు నీకురోసమా
 యొక్కడిదో యటంచుఁ గలహింతురు నాధులతోడ నచ్చరల్. 6
- చ. అలిగెడుతీరు వేడికొను నందముఁ బొందికలోని పారువా
 పలుకుల భేదముల్ సురతబంధములుంగళలంటు వైఖరుల్
 వలపులు లేచు నేర్పు నెరవాడులతో వివదించు కట్టుఁగొంగు
 లముడిపీడ నచ్చరలు గుంపయి పొంచు విసన్ ముదాబున్. 7
- చ. నెలుసలిరచ్చ సుక్కయెడ నేలుపుసానికి పన్నె కానికి

గలహము కల్గెనేని జతనంబునఁ జేరఁగవచ్చి రోసపుం
బలుకుల వాచు రేపి శిగపట్టు దగ్గరఁ జేసి క్రొవ్వునం
గలకల నవ్వువాఁడు చవుకట్లసియాడ రుమాలు వీడఁగన్.

8

సీ. సంగీత మేళముప్పొంగఁ దేజీనెక్కి కంప మంటుచు రవగాలు చూపు
పగటుపావలు మెట్టి బట్లు కైవారముల్ జోడింప హరిగల నీడకేగు
విచ్చుకత్తులవారు వెంటరా నంపలంబును నిర్బరంబుగాఁ బోవనిచ్చు
డేగను బూని మాప్తేని సుద్దులుచెప్పి కొనుచు నెచ్చెలికాండ్రఁ గూడి యరుగు
పికిలిపిట్టల కోట్లాటఁ బెట్టి చూచు, దిట్టతనమునఁ జెఱుగు పందెంబు లాడు
డికొనఁగఁజేసి యనికఁ బొట్టేళ్ళవిడుచు, రంభచుట్టంబు వైభవప్రాభవమున.

9

సీ. అమృతచెల్ల చోద్యముగాక నామిఁద మఁసు పుట్టునె వానికను మృగాక్షి
యెన్ని మామలు గుత్తుకున్న దానిదొరంగి యశల మాటాడునే యనులతాంగి
కాక మరేమి రంభాకాంతతోడి కియాన కంపితె యొర్చు ననువహుటి
అనువుకాడయి తన యక్కరదీసిన నదికికే చనుగదా యను మిటారి
యైరి గుజగుఱలాడుచు నాత్మవిటులు, కొనరుఁబంజులతోఁ గ్రుచ్చిగ్రుచ్చియడుగ
నెమిలేదని మాటి సారేందువదన, లాతఁడడిగింప నిజగృహభ్యంతరముల.

10

ఉ. నంటున సెక్కువేళ సురనాథకుమారునిఁ దోడికొంచు మా
యింటికి వచ్చి సిగ్గునడి యేఁ జన నానలువెట్టి పిల్చి క్రేఁ
గంటనె నన్నుఁజూచి యరుగుంగద యేమిటికో యతుడు చొ
క్కుంటఁగ మోవి నొక్కికొని యకాపల యూచు నొయార మేష్పసన్.

11

ఉ. అంతట మేళవించిన యెయారపుత్రంబుర చేతికిచ్చి యే
వంత పదంబుఁ బాడఁ బదివేల విధంబుల మెచ్చికొంచు మే
మింతటఁ బోయి రా నలనడే యని గుప్పటిఁ తెచ్చి కప్పవోఁ
గొంత కర్రుమగీరుఁ గొనగోర ననున్ నును మేను జన్మవన్.

12

క. అది మొదలుగ నితరచధూ, శృంగయంబులఁ దన్నునిలుచు నీయనికతనన్
మనసుఁడు నామదిబోపల, సువతీమణి తనబలంబుఁ జూపంగొడఁగెన్.

13

క. నానాటఁ బొటలాధగ, యేనాటలు పాట లుడిగి యినుమడికోర్కూల్
లో నాటఁగఁ ద్రూగ, ధృవాట మనోంబు జాతనై వర్తిలుదున్.

14

చ. కలికితనంబుఁ జీర నయగారము మీర బయంత యేమిరా
పలుకవు వింతవో మనసు బరెనో యేమిటఁ బ్రొద్దుపోదురా

- యల నలకూబరుం బిఱవఁపర యంచును బిల్వఁబంచి సాం
పులఁ గడకంటిచాపులనె ముచ్చట తీరఁగఁ జూతు నాతనికా. 15
- ఉ. జన్మని యించుకే మొగము చాటున నుండఁ గుఱేర నూతి యా
దవ్వులునుడి నాపెదవి తప్పక కన్గొన నే నెఱిగి లా
నువ్విలులూర ముద్దుమొగి యూరక తాబయలానినందుకే
నన్వఁగఁ దానునవి నురనాథకుమారునిఁ బిల్వనాయనున్. 16
- సీ. వానిఁ యొయారంపుఁ బావలులెప్పించి సిబ్బంపుఁ జనుదోయిఁ జేర్చుకొందు
క్రేవఁ దప్పక చూచి తీవిగా వాడంత ననుఁ జూడఁ జూపు గ్రక్కున మరల్తు
వానిపైఁ బద్యమెన్నరు లేనివేళఁ బాంచాల శయ్య పాసంగఁ జదివికొందుఁ
బరులతో నొక్కొక్క పలుక నే నెఱిగి లేనగవుతో వానినెమ్మొగముఁ జూతు
మఱియు సెక్కింక వేళ సుమాళ మొదవఁ, బరిమళంబుల బాగాలు పలకనుంచి
నే నెసంగగఁ గొంకిన దాని కరణి, బ్రియనిచేత నె వాని కిప్పించునమ్మ. 17
- చ. అలికచ జోలి తప్పనటు లయ్యెడు నాడువికార మంతయున్
దెలుపఁగ వచ్చిన్ వినఁగదే మఱియంతట నెక్కు నాడు నె
చ్చెలులమొరంగి కేలిగృహసీమ జయంతుఁడు లేనివేళ గు
బ్బుపయిఁ బైటజారఁ బువుపాన్పు పయింబడి నెమ్మంబునన్. 18
- సీ. ఇదియేమిచోద్యము మదిలో వితావితా నలకూబరుని మీఁద నాటెఁద్రేమ
దొర కుమారుండును దురకు కటారిగా డీ జయంతుఁడు బాఱునీడునమ్మ
వాడైన మఱిఁగొంచెకాఁడు మాప్టిని జోకలు జూపఁదగు పగకాఁడు కాని
యందఱలో మున్నె యగఁడాట చాలదే యింక గొహరు వాడేల తనకు
నేటికి గొహరు తనకు నాకేల వెఱన, నొర యిల్లాలనా వారివారికరణి
కంటికింపైన వానితోఁగలసి మెలఁగ, నమ్మఁగ న్నాడుమావార్చినాయకుఁడు. 19
- ఉ. ఒక్కటి రంభ యేమను నొకొయని లోఁగుట యంతే కాక నా
కొక్కడి యాజ్ఞ యాసరసిజేతనైనఁ బనేమి యెమ్మొకా
డొక్కతె సొమ్ముగా నిలుచునే యది యేలిక సానియే యిదే
మక్కుట యైన దాని నిలయంబున నుండఁగ హత్తుకొంటినో. 20
- ఉ. అందులకేమి యప్పటికి నైనటు లయ్యెడుగాని నేడు వా
రందరు గానకుండఁగ ధనాధిపుత్రునిఁ దెచ్చి కూర్చు వా
రిందు మఱివ్వొట్టి పని యెవ్వరితో నెఱిగింతుఁ గూడ ది

- యంపము లెన్న యంచోక యుపాయముఁ గాంచి కునిశ్చయంబుగన్. 21
- ఉ. అంగజసన్నిభుండగు ధనాధిప నూతికిఁ దార మ్రొక్కి చే
యంగల విన్నపంబు మననాతురవైతి మదీయమందిర
ప్రాంగణ నృక్షవాటికి రయంబున రావలె రాకయున్న నీ
యంగన యైన రంభ పవమాన యటంచోకచీటి వ్రాయుచున్. 22
- గీ. ఒక్కసంపంగి బంతిలోఁ జెక్కివిత, యందమిదిలెన్నచూచి కొమ్మని కువేర
పుత్రునకు నిచ్చివమ్మన్న బోఁటిపైఁట, బొదివికొని ముద్దునడలతో బోవునపుడు. 23
- ఉ. చెక్కిటఁ జేయఁ జేసె ననుఁజెందెడు కొర్కల నూడిగంపు వా
డొక్కడుఁ దాను నుండి యతఁడోచెలి రమ్మునరేంద్రనందనుం
డెక్కడనుండఁ దార యిపుడేమి యొనర్చుచు నున్నదంచు పె
న్మక్కున నాదరించి బహుమానము నేయఁగ డాయ నేగుచున్. 24
- గీ. ఆయ్య మాబావ తమయవ్వమాచరించు, విష్ణుపూజలకటిగ నెవ్వేళ రాదు.
ననితయీబంతి మీచెంత కనిచె వింత, చెలువు గూర్చంగ గలవని చేతికొనఁగ. 25
- చ. కనుఁగొని మోవిఁగొల్గితి మొగంబునఁ జేర్చుచుఁ బల్పకం బలెం
గనుఁగవఁ దార్చుచుం జెలికిఁ గ్రపపు వీడె మొసంగి పంచి యి
చ్చిన తమిచెందు విచ్చి యటఁ జెక్కిన చీటిపతిని చూచి యే
మని కొనియాడెనో తెలియ దంతట నిచ్చల నేమ గ్రక్కునన్. 26
- ఉ. ఇంతకు నచ్చునో యతని కీపనికిన్ మనసాగ్గదో శచీ
కాంతుని యొద్దకీ యగుకుగాంచునో చూతమటంచు వెంటనే
కాంతయురాక యుండఁ దిరుగందిరుగం గనుఁగొంచు మద్దన
ప్రాంతముఁ జేరి యందోక అతాంత నికుంజముఁ జేరబోయినన్. 27
- క. మొలపంక పెద్దకత్తియు, చెలువగు చేలమ్ము ధట్టి చెరగులు మురుసా
తగుకు రుమాలుపు మించఁగ, నలకూబరు దద్దుహంబునం గనుఁగొంటిన్. 28
- గీ. అప్పుడేమందు నాడు సిగ్గమ్మలార, వెనుకడుగుగాగఁ దలవంచినఁగఁ జేసె
కాంచి వాడును నిలువునఁ గొగలింపఁ, బొంగిపైఁబడితిని బైడిబొమ్మవోలె. 29
- మ. అకృతానందనివాస దీనపచనం బప్రాప్తజేషావిధా
నకమజ్జాత నఖిక్షులంకుర మసందప్తాధశోఽపంబ వే
తకపోతారన మప్రయుక్తగురు బంధప్రాధిమంబైన ద
ర్పక జన్మంబున గేఘురాల నయితిం బ్రావీణ్యహైన్యంబునన్. 30

- చ. విడువని కాగిలింత పురివిచ్చని మచ్చిక తన్నులేని సంత
దడి కొనవంత చూపుమరునాటికి రమ్మని మ్రొక్కు తోడిత్రో
క్కుడు నగ మాట నీటొలలు గూడని నెమ్మది గల్గి యొక్క కై
వడిఁ నెడఁ బాసి యింటికిని వచ్చితి నాతఁడు నేఁగునంతటన్. 81
- క. దినదినమున్ వనమున ముం, దనజనముం గనుమొరంగి ధనరాట్సుతుతో
ఘనరాగము దనరారఁగ, ననరాశ్రీడ సొల లాడుచునుందున్. 82
- ఉ. అక్క యిదేమొ కాని తెలియం బడదాతఁడు వీధివెంట బల్
టక్కులతోడరాఁ బొదిగిటన్ నిలువంబడి తొంగి చూచునో
దక్కిన చేష్టలున్న వెకదా మఱి యొక్కడనుండి వచ్చునో
పక్కున వచ్చునమ్మ చలపాది మిటారపు నవ్వుతోక్కటన్. 83
- క. తనవు జయంతుని పక్కన్, మనసాధనరాజవరకుమారుని చెంతన్.
జోనుపురుఁ గోరకదశనా, ననదనెనాజోరు దురమునం బెనఁగు నెడన్. 84
- సీ. చెలరేగి వలరాచ వెలుపుల పెనుకతల్ వినిపించునస్స దూకొనెడుదారి
ఎటుఁ బోయి తన నిట్టి యెడకంచుఁ బొసగింపఁ బోవు నోఁ దడఁబడుబొంకుమాట
ప్రేక్షఁటి యలుక కల్పించి మంచముకోఁడు గొంగలిచుచో కమ్ముగాని వింత
యల్లయాచెలిమించిని మెచ్చునోఁ కోపగించక మైకోలుగాంచు నేర్పు
నించువిలుకాని జగదాన నెంతతడవు, చాలుననుపల్కు నిన్నాళ్ళపరణిరాజ
రాజతనుజాతుఁడలస కూరకయ యంటఁ, దెలిసిదేవేంద్రసుతుడు సందియముఁ జేరె.
- గీ. అంత నచ్చట రంభావృణాయతాక్షి, యేమొ నలకూబరం డఁటి యిచ్చుకొనియె
నార యంటిఁ గమ్మకు మారుకమ్మ, యంపఁడెంతటి దొరతనంబును మఁ బలికి. 85
- సీ. విననింపుగా మేళవించి యుంచినయట్టి యల్లపీణియ యుంచి నట్లెయ్యండ
వెరబొంత గొనెననేని మూసినయట్టి యరలపెట్టియ మూసినట్లెయ్యండ
నెఱిగఁగాఁ బెట్టి దండెను మీచవైచిన యంగదట్లము వైచినట్లయ్యండ
నెరపుగా నూరి గిన్నియల నించినయట్టి యరిదికుంకుము నిందినట్లయ్యండ
నెందుపై నిచ్చరేక యేమేమొ తలఁచు, కొనుమఁ జెలులను జంకించుకొను మజిలుక
కొనుమాటకుఁ గట్టిగాఁ గనరుకొనుచు, దాళిగూడనివంత విరాళియెత్తి. 87
- గీ. చిక్కిలిలోపలనే చీనుచిటుకుమున్నఁ గనకననమాయ బకదారి కవలకడన
మరుని వెరళించు మల్లంటు విరులకడనఁ, బసుకయలుమాని విరహతాపంబుబూని. 88
- సీ. నీనాయకుఁడు నచ్చెనేయన్న విసువుగా నతఁడేమిటికి వచ్చునమ్మ యనుచు

సౌలవకుమరిగొ వచ్చునటన్నఁ బోలి వాఁడిటువచ్చి యెంత రాకెంతయనుచు
రాకున్నవాని గోరకుమన్న నయ్యెఁబో నవానిఁ గోరనాకేల యనుచు
యదెవచ్చెననలేచి యండరావొననఁ జిల్గును బిల్వవచ్చితి నటంచు
చెల్లల కాత్మీయవిరహంబు తెలియనీక, నూటిమాటికి నిలిచిన చోట నిలువ
కాలతా తనివ్వి మది జాలిమాలికొనుచు, నతనికడకేగు తమి నున్నయవసరమున. 39

సీ. కైటభాదినిశాట రూట ఖండనపాట వాటోప కరు మీఁది పాటలమర
రాజతాచల రాజ రాజహంస విరాజి, తంబగు తనుకాంతి యోజమెరయ
తోయజినీ ప్రాణనాయకరుచి ధాయ కాయతంబగు జటా చ్ఛాయ వెలయ
సామజ ఘుసారసోమ కల్పక భూమ ధామకంబగు నక్షదామ మొలయ
ఆలములు లేమి డొక్క వెన్నంటికొనఁగ, దెలివిగలకన్నదోయి గుంటలుపడంగ
బొంచికొని జెట్టిమాట లాలించుకొనుచు, నచ్చటికి వచ్చె వేలుపు గచ్చకాదు. 40

గీ. వచ్చి యచ్చరప్రోయాల వచ్చి వెనుక, మ్రొక్కుగువుగాని కొమ్మునీముద్దురుగని
యొద్దనుండినదని వీణె యొరగులొని, చీటివడి నిచ్చి చనిన నచ్చెరువుదోడ. 41

క. అని చదివి కొంతసేపా, మదపతి నివ్వెరఁగుకతన హ్రస్వడి మఱియుం
జదివికొని యదిర తారా, మదిరేక్షణ కింతభోగమా కావలెనే. 42

సీ. మఱచెనోసంగిత మర్యకర్మములు నావలన నొక్కొక్క వేళఁ దెలిసికొనుట
యెఱుగదో తాను నాయెఱికి వచ్చి నేనీదాన జమ్ము మన్నించు మనుట
కానదో యూర్వసీ కాంతమఁ తనకు వాదెచ్చిన నేను వహించుకొనుట
తలఁపదో సురరాజు కొలువులోఁదన పాటవినిపించుమని నన్నవేడికొనుట
యేటికిపని తనచెల్మి వీటివోవ, నిన్నఁగదవమ్మ వింతవన్నియలవంచు
సురటు లంతలఁ బల్లటీ జోడులనిపె, నింతలోనన యీగర్వమేల వచ్చె. 43

సీ. దేవేంద్రుఁ గనఁ బోవుచో వాని చెంగటఁ జెలుల నమ్మక దాని నిలిపిపోవు
వాఁడునేనును వింతవగలఁ గూడివ పొండికల దారి దానితోఁ బలికికొందు
దీని నేటికి నిందుఁ దెచ్చితి వన వానిదిక్కు పీక్షించి గద్దించి వైతు
వాఁడు నామది మెచ్చవలసి తెచ్చినమంచికానుకలో పెనదాచి దానికిత్తుఁ
గపట మింతేనిఁ తెలియదుకనుక మేక, వన్నెపులియుయి యిందురమ్మనఁగనిల్లు
గైకొనుట గానలేక యాకాపురాలఁ, గారవింతునె నమ్మినే వీరిజైతి. 44

గీ. అప్పుడేవాని బావ బావనుచు మేర, మీరినదువంగఁ గని మందమేలమనుచు
నోర్చుకొని యుండిఁగాక యీయత్సలాక్షి, గురువులకు బొమ్మపెట్టుటయరయ్యజైతి.

- గీ. ఇపుడు నైతము దానిపై నీగులేదు, నమ్మికయేగాని యాతంపనాల తపసి
కడుపు సొకంగవలసి యీకరణిఁ జీటి, నేనుగినియంగ గల్పించె నేమొకాని. 46
- మ. అకటా కాదిది తారవ్రాలవును జమ్మ కన్నె యావన్నెకా
నికఁదానపిన దేమొచీటి మఱివానిం జాడఁగాఁబోయి జూ.
నికలూగేసరుఁ డేమరించి వడిదీనిం గైకొనం బోలుఁ గా
నుకగాఁ దెచ్చునె కానిచో నతఁడు నన్నంజొకగాఁ జూచునే. 47
- కా. బొనే తార శబాసు మెచ్చవలె నాహాసీగుణం దింటిన్
వానిం జూచిన నీకు నిన్నుఁ గనుఁగొన్నట్ వానికొ శోకసు
ధానంబొందఁగఁ జేసినప్పుడుగదా, నా కూచి లేకున్నచో
నేవేరంభవె యచ్చరల్ వొగఁడఁగా, నీచేరునం దిల్వవే. 48
- క. అని నిశ్చయించిరోషం, బినుమడిగాఁ జీటియిచ్చి యేమేమో మం
తనమాడి పొమ్ము పొమ్మి, తనబోటిం బనుపఁ ఘనపదముటగతియై. 49
- చ. అది చనుదెంచి నందన వనావఁ జప్పుడు కాకయుండఁ గెం
పొదవిన చూడ్కిలోఁ బరిజనోత్కరముం జడ మర్లి చూచుచున్
గుడిగొన నూటి గాగఁ గనుఁ గొంచు మెఱుంగుల నంటి వింటి బె
ట్టిదముగ గువ్వతంపము వడిం బడ వేయు జయంతు చెంతకున్. 50
- గీ. చేరి మారంభ వనిచె నీచీటిఁ జూచి, కొమ్ము నీవంటివానికిఁ గొదవగాదె
యాట దానికి నీంతమత్తై యిదేటి, మోహమయ్యయటంచునమ్మదితపలుక. 51
- క. అచీటిఁ జూచి వేలుపు రాచూలి మెఱుంగు కలకరాఁ జీటి దెసన్
జూచి వినుమింతె విటులకు, మీ చెల్లికిన్ జూడునేడుమెచ్చునుటెంతున్. 52
- గీ. అనిగిటుక్కునఁ దిరిగి యయ్యమరనాధ, పుత్రుఁడందటి నిండ్లకుఁ బోవబనిచి
నురగ దురదూర నాయంటి కరుగుదెంచి, యేమిచెప్పదుఁబోదరింటికేగుదెంచె. 53
- మ. అపుడే గ్రొవ్వియలంది యాయ ధనరాజాపత్య మెచ్చుపు ని
క్కఱుఁజేయన్ జడయల్ల నేమడు పొసంగం బట్టి చేన్తోక్కి
రుపులో నిచ్చినఁ గాని యెల్లనని మోక్షోమైన్ నేనంతఁ బ
ల్కుపరాకింద మటంచు మర్లయెసంగం గోపబు దీపింపఁగన్. 54
- క. బొనన్నా నరకూబర కానీమన్నా యటంచు గ్రక్కునఁ దిరిగిన్
దాసుంజనె నర్థేంద్రజుఁ డేనున్ భయమొదవనింటికేగితింతన్. 55
- క. కూరలను నిద్రజుడుకొ, లారికమందిన నతండు లలితోల్లాసం

బారంగఁ గొడవడెనా యీతియు మంచిదని ప్రియంబునఁ బలుకెన్.

సీ. ముడిపువ్వుటొత్తులు మాడువేళలఁ దెచ్చియిచ్చువారలయిట్టె మెల్ల గలిగెఁ
జనువుతో దారికట్టును మొనకట్టును దెలుపు వారల మనువులు ఫలించె
నింత మాత్రముఁకు నీవేల నేబూనికొనియెదవనివారి కోర్కెల్లాదవె
కైసంట వింతగా గైనేయు నూడిగంబుల పారి యాప్తవిస్ఫురణమించె
దొర దాతలరాయ బ్రహ్మయు ననెను, వారికెల్లను ధనములవ్వారియ్యె
నొంటిపోగ్లాట తత్తరంబునన మేని, వాంఛయంజక ఎర్రించు వారివలన. 56

సీ. బొక్కసంబుల బీగములు దెచ్చి సామ్రై వెట్టి యెత్తివరీతి నెచ్చబెట్టి
గలిచిన నొనెకా తలఁచ వేటొకటైన దయ యంచుడనుచుఁ బెద్దలకఁవలసి
వడితోసమెత్తిపైఁ బడకెచ్చించి చెంగట నిల్పుడని నేస్తకాండ్రబలికి
చెల్లుగా మనుషుచ్చిన పదార్థములెల్ల నరత వ్యతీరంగ ననుభవించి
యోర్వోద్ధున తమలోనయెనికొక్కొ, యీచెలి మటంచుమదిలోన పొచ్చించె
పొగలపెట్టెలు నునుగట్టిపారల వరల, తెల్లవారక మనుబయల్ దేరుటయును. 57

ప. అష్టదశ్యశ్చర్య చర్యాభ్యుదయగు నక్కార్యంబు దారణ వింకిన్నరు లాలించి
విద్యాధరులు చెవినిడి కిన్నరులొక్కరించి వెరగుపడం దదాప్త పరంపరానువాక్యంబుల
నెక్కడిక్కడ యని తత్తరంబునఁ బరువెత్తువారును నే మేమి యని యడిగివ వి
స్తరింపక జయంతల కూబరులఁట యనుచుం బరుచు వారును తారనిమిత్తంబుననెం
త పుట్టెంగంటిరే యెంత గర్హ్యరి యనుచుం జనువారును నిండ్రనందనునకు బందా
కోరైన యీరాజుడద కుచేరకుమారునకు లొనైన యప్పుడే వివాదంబుసిద్ధంబను
వారును వలకొమ్మలమంబులునప్పువచ్చునే యనుచు నరుగువారును నిట్టి యెడంబు
ట్టిన రోసంబులు వారింపనెవ్వరి తరంబనుచుఁ దమయేలికలకు నెప్పటి సమాచారం
బులప్పటికీఁ జీటులువ్రాయుచుఁ గ్రక్కనంజనవలె జామ్మి యనుచు వేగులవారి
నెచ్చించుచుఁ బోవు నియోగలును ఘొల్లనఁ గేకలువైచి కేరుచుఁ జంగునఁ దా
టుచు నేడుగదా వేడుక చూడఁ గలిగెఁ గదా యనుచు గమకించు కోడెకాం
ద్రును గాయంబులు గట్టుటకు మంకసంపులు బుజంబులవ్రేలాడ బొజ్జలదరంజ
నువేలుపు వెజ్జలును చేటికావిదిత తదీయవృత్తాంతంబు విని యమ్మక్క యీచక్క
నివారలకెక్కడ నుండి వచ్చెనే యనుచు మేడలెక్కి కనుంగొను నహోధగిరి ప
యోధరులును గన్నుంగని యెంతసిగ్గరివి తలయెత్త వే శంగనాచియనుచు మూతు
లు పొడుచువారును నింకమీఁదమురిపెంబులు చెల్లునే యనుచుదలఁ బంకించు న

చురమెఱుంగుబోడులును నైయమరావతీపురంబువారంబులును సంపడింబడఁ బురం
దరుండు పెగ్గడికత్తియల వలసవిని డిగ్గున లేచి శచీమత్తకాశిని దుఃఖాయత్త
చిత్తంబుతో నచ్చటికి వత్తుననుచుఁదత్తరింప బామముడితో నతిరూక్షంబగు వీ
క్షణంబున నిలువరించి నగరు వెలువడి తమకంబునఁబైటికిం జనుచెంచెనంత నంత
యు విని యభిలదికృపలకులును బ్రహ్మాదిదేవతలు నేతెంచిరట్టియొడ. 58

సీ. మనకేమి పని చూచికొని యుండ మీవేమి యనఁబోకుమీ యనియనుసరించి
నీపున్నె మిచ్చట నీపగ్గె నెరయించి బోయ దీక్ష ముంచు బొందుకటచి
మనచేతఁగాదు వీరిని శాంతుల నొనర్ప నూరకుండెదమంచు నొద్దనిలచి
నానోటి కడికి విఘ్నముఁ జేసినపుడె శపింతుఁ జువ్వియని బెదరఁజేసి
వారి వైరంబుఁ బురికొల్పఁ జేరి నార, దుండుపీఠగవిశనను దొలగఁ జేసి
మెట్లుతడఁబడఁ దుడుకుగా మేళవించి, నిలువవారిద్దరును రణోన్నిద్రులైన. 59

క. హరిహరయందుఁ గుచేరుండు ని, ద్దరునొగి నన్నులవ యహగఁ దమ్ములచాలన్
గరుణించి సకలదేవో, త్కరములతో నతఁడు నిలచి తన్మన్యమునన్. 60

గీ వలసనిన వారిలో దుస్సి వైచి నట్టి, కైపులజూచి బలిక నే కన్దొరంగ
నొరుల వైతురెయంచునొందొడ్డికొనుచు, నపునెకచ యంచునతఁడుండు నష్టసముచ

కా. అయ్యా కావరె యాడునాన సులన్ హ యెన్వరింగాననా
కుయ్యాలింపరె నన్ను నెత్తకొని దిక్కుల్ చూచుచుంబారెడిన్
దయ్యం బీతని నెవ్వరేని నిఁఖడ్గ ప్రోద్యదగ్రాగ్నికిం
ధాయ్యంజేయక యాడుదీవెనలఁ బొందం లేరెన్నెమొక్కెదన్ 62

క. అని యెడు నాడుమొరల్పిని, వనజఁ డిది తాళకేతు వర్తన మరయన్
మునుదేవ గురుఁడుశశియిం, చినచందము నిట్టిదనుచుఁ జింతించునెనన్. 63

క. ధనరాజసుతుజయంతుం, గనుఁగొని యాచాయ వచ్చు కృష్ణాకుని వ్రే
లుకఁ జూపి వీని నిద్దరు, దునుముండు పొండనినఁ జంపదొర్తుండునులై. 64

క. డేగ వెరచూపు నిగుడెడు, వేగంబున నిగుడు దనుజ వీరుని బుజముల్
ప్రోగువడఁ బంచికొనుచువి, భాగించిరి లెనువుతోడఁబాసిచనంగన్. 65

స. అంతే

సీ. నిగనిగనిగని పెన్నెరిగెంపు మడిపిడి తనదీర్ఘరీతి యందఱికిఁజెలుప
నదరుపాటునఁ జూచు చురురు చూపులవల్లఁ గలువ వసంతంబు గలయఁజల్ల
నుశుగక గుండెయుఁ పడఁదడమనుటఁ గెంపుల దండఁ జనుదోయి పుటములెత్త

- గడ గడ మను మేను గలిగెఁ దోడుగనంచు ననియాడు కాను సంతసము జెంద
వీడుపయ్యెద వసివాళ్ళువాడుమోము, నడుగు దడఁబాటు నెమ్మేనబోడుము చెమట
మెఱయ రక్తముచే వీడి మీననయన, యచ్చరలగుంపుఁ జేరంగ ననుసరించె. 67
- గీ. అంతదేవతలెల్ల జయంతథనద, పుత్రకులనొక్కటిగఁ జేసి పొంకపఱచి
సేలపులకునేగఁ జాలు నానిందతప్పె, ననుచు నేదానిఁ దోడ్కొని యలుగుడంచె. 68
- క. నాయంటగుచ్చి మఱి య, త్రోయజముఖి తనకునాఁడుఁ దోడుగఁ జెలిమిం
జేయుచునుండఁగ నొకనాఁ, డాయమ ననుజూచి వికసితాననయగుచున్. 69
- సీ. వినవమ్మ కుండల యనుదాన నలవిభావసుకుమారిక మదాలసయునేను
గ్రీడింపఁ బాతాళకేతుండు గొనిపోయి మందరభూధరంబుడు నల్ప
నచటికిఁ గునలయాశ్వాధీశుఁ డేలేంచి దనుజేంద్రు ఘోరయుద్ధమునఁ గ్రుంచి
మముఁ దోడికొనిపోన మఱివానియనుజుండు తాళకేతుండు మహాత్మాలలీల
మాయచే మమ్ముఁ దోకొనిపోయి మేరు, మందిరములందునునుప నమ్మందగమన
గాన కొకనాఁటిరాత్రినక్కాంతఁదలఁచి, తలఁచిపాగులుచునున్న నద్దమజుఁ డెఱిగి.
- గీ. వెనుకవచ్చెన నీవేగు మనుచు దాని, మున్ను గానంపఁబోలు నీవన్నెలాఁడి
మోసపోయిన నిదియును మొరఁగిపోవు, ననుచునొకయాగ్రహముఁ దెచ్చుకొనియతండు. 70
- క. వేటొకతావున నుండం, గోరికిమై నన్ను నెత్తికొని చనుదేఱన్
మీరల్ చూడఁగనైనది, మీఁతఱుఁగుదు రింకనేల మీదటివార్తల్. 72
- క. నాకత యిత్రైఱంగయ్యెన్, వ్యాకులమున నింత కమ్మదాలస సేటకుం
దొకొనిపోయె నొ దను జా, నీకంబులచేత నెంత నెగులాంచునొకో. 73
- చ. తనువులె గెండుగాని ననితా మఱి ప్రాణములొక్కటమ్మ మా
కని పలుకంగ సిగ్గుదళుకయ్యెడు నట్టిప్రియాళిఁ బాసి యీ
యనువునఁ బ్రాణముల్ నిలిపినట్టి కఠింబున దానిఁజూడ మం
డిన నిమిషంబు తాళఁగలనే ! మఱియెచ్చటికేని నేగదన్. 74
- గీ. అనిన నూరార్చి యవ్వార్త నరిసినట్లు, నుండుమని దాని నాయంట నునిచి యేను
బుడమిపై డిగ్గినచ్చున్ నడుమఁగంటి, నారదుని చేత నీగు చందంబులెల్ల. 75
- క. విని యిచ్చటికి రుదంచిత, మనముచ్చట లెల్లఁదీర మనకుండలనుం
గొనివచ్చెన నని తారా, వనజేశ్వరి చనియె నబనివాసంబునకున్. 76
- ఉ. ఆసమయంబునందొక నయస్య చలత్కబరివిగ్గళ
తొక్కుసుపుంజముల్ నిరణకంజముఁ బొడల రాలి మ రుఁడా

యాసముతో నశీకృతికినై రజమేత్తఁగఁ బూజవెంబడిం

శేసిసారీతి మింధి యతిచిత్రజవంబున నన్నిచుచ్చిక్న్. 77

క. అక్కఱ్ఱ యుతధ్వజుఁ డాట యతఁ డిక్కఁ డిక్కఁ కేతెంచెనట ఘణీశ్వరుడతని
గ్రక్కునఁ నెదుర్కొనంజనె, ధక్కాపటుపటహతమృటధ్వనులాలయన్. 78

క. నగరికిఁజని కేంపులపని సోగసులుగల మేధయొక్కి చూతమె యనినన్
మగువసిగమిన్నయరిగెన్, మొగమలరం జేటికాసమూహము గొలువన్. 79

ఉ. అంత భరజంగపుంగవుఁ డుదారతురంగశతాంగకొటిదో
దంశిమటాఘటాగ్రబహుభావిగశస్మదధార మార్గనీ
మాంతరమందుఁ జల్లు కలయంపులకుం బునరుక్తి నెంప న
త్యంతముదంతరంగుల నిజాత్మజులం గనుఁగొంచు నచ్చినన్. 80

గీ. అచట మున్నె తరుచ్చాయ నాశ్రయింది
యొన్న యోనరలోకమాన్యండు నన్ను
దేవుడుగఁ జని తోడ్కొని యేగి యచట
సుచితకృత్యంబు నడుప నయ్యుగగ విభుఁడు. 81

గీ. తేచి నిలుచున్న మగత్రులఁజూచి రాజు, గారి గుణకథనంబు లవ్వారిగాఁగఁ
జెలుప విన్నందులకు మేము పిలువనంపి, నపుడెవచ్చినయందుక నుగుణంబు. 82

క. అని సన్నుతించి విడిదకిఁ జనుఁదెంచని కుంభిరీద్రజంభారిం దో
డ్కొని చని యట నలుసా నిం, డినయొక గోహమున విడిది నియమించె వెన్క. 83

చ. అతనికి నమృదాలస యుదారకథాభ్యుదయంబుఁ దల్పి యో
క్షితవర పెండ్లి యిచ్చటనె చేయుతలంపున నిన్నుఁబిల్వంబు
చితిని సందరం బొడవఁజేసి ఘణీశ్వరుఁడు పట్టనం బలం
కృతముగఁ జేయఁబంచె బహుతీ మహూర్తము శ్చయించుచున్. 84

క. అంతఁ గుండలఁ దోడ్కొని యరుగుదెంచి, తార యంతయు వినిమోడవారిరాశి
మగ్నయై తద్వివాహసంభ్రమముఁ జూచు, తలఁపు బాడమి నచ్చొటనిలిచెంత.

క. ఎలమి నల చిలువరాత్రే, చెలిచెల్వఁడు పెండ్లికొడుకు సింగారింపన్
జేలులను బనిచిన ననినన, తలఁపుల వారరిగి వస్తుతు లింపొనఁగన్. 85

చ. ఫణిహరువుం దెనంగొనిన బంగరునిర్దంపుఁ బెండ్లిపీటపై
జనపతి నుంచి యొక్క యెలజవ్వని మేల్ బురుసా రుమాలు గుం
డనపు మెఱుంగుపైఁ గనఁగఁ దాయెతు చేర్చల నింజఁ దావి శు

- హృదు విరిపువృత్తులు నోయారముగా సవలించునంతటన్. 87
- మ. తరుకుం బాపటబొట్టు చందమున స్మృత్యంబాడు నాసానుజించి
బలె నర్తించు సరంబురీతి నటనప్రావీణ్యముం జూపు గు
బ్బల హస్తద్వయ కంకణధ్వనుల సేవాసంచు మెచ్చందమిం
దలయంటెం దరళాక్షి యొక్కతె ధరానాథాన్వయస్వామిక. 88
- క. ముండుగ నిగ్గులనీలము, లాంఛింపక చిక్కువడక యుండన్నెలులన్
గండపుటటక లిడియెనొక, యందపునెఱవన్నెలాడి యన్నరపరికిన్. 89
- మ. జలముల్ తెచ్చినవైడిబిందియల మెచ్చంబోని ఘరానాబుకం
దశేపుం జన్నులమన్నలీయ లతలానంపమ్మనం దేసెసో
నలునంచన్ నలువొందు తుమ్మెదలనన్ రాజిల్లఁగాఁ బెన్నెలుల్
జలకం బార్చిరి కొంపఱింగుముఖు లాసర్యంసహనేతకున్. 90
- చ. చలుచలాసంగి వేడుక పాసంగ మెఱుంగుపరంగిపీఠ న
న్నెలఁతలు రాచఁతేమగని నిల్పి కురుల్ తడియార్చి గోరులం
గలయఁగ రువ్వుచున్ హోయలుగా సిగవైచి మెఱుంగుముత్యమున్
గులికాడు బాసికంబు దగఁగుట్టి రుమాలువు గట్టిరంతటన్. 91
- గీ. కలికియొక్కతె పెద్ద చాకట్లు పెట్టె, ముదిత యొక్కతె నీలంపుమురువు నిలిపె
రమణి యొక్కతె పచ్చతురాయిమచ్చె, గాంతయొక్కతె తెలిపతకంబులిడియె. 92
- క. ఈరీతిఁ జెలులు స్మృతుసిం, గారించి యనంతభుజకాంతుపనుపునం
దార మొదలైన వారొ, య్యారింగైసేయ విచ్ఛరానందమునన్. 93
- చ. భుజాగ్రపుంగవుండభంగురత్వరాయత్తచిత్తంబుతో బడిబడింబనుపఁ బుడిబుడి
జనుదెంచి యమాత్యులు ముహూతకం బాసన్నం బయ్యెనించుఁ విన్నవించినం బ్ర
సన్నవదనంబుతోఁ జిన్ని వెన్నెలతో సరిమన్నెఱకంబుప్పలించు కప్పురంబులతోడి
విడియంబు లాసఁగి గద్దయ డిగ్గి ముద్దయలాసంగుకైదండఁ గొని విడిదివెఱవడి
యుద్దండగండమదధారావిశ్రమద్రుమరీ మండలంబగు వేదండంబునెక్కి వామ
హస్తంబునం బ్రశస్తమణిగఱోత్కర్షణంబగు నంకుశంబునం గుంభంబులాది వేనుకం
దగునూడిగంపుఁ జేడియ లందియిచ్చు పావడకుం దెలనాకుమడుపులకుంజాచు ద
క్షిణకరంబునం బొసంగు నుంగరంబులం జెలంగు మగతొల డాలు పరిచారకులపై
వెలిపానడలతో వీధఃశోడావ నిజప్రకల్పితతరంగతరంగమొన్నిగ్రుండగుటకు
మెచ్చి తరణియనిపినకరణకహస్రంబులనం బెంపుఁగను కరదీపనికాయంబులు త

లతలనం బ్రతిఫలింపి గజాంబుధిరాజును త్రికారాత్రికంబు సుపరింపంగంపర బ్రహ్మ
రు దీను ప్రతాపాంకురంబులనం బురగు బురుసులతోఁ గురుంజులపైఁగియును సురగ
కరిగమనల వలయాకారపరిభ్రమచ్ఛురోమణీనికాయంబులకు సంగడ్గిశ్శతరంగ
లింప గంగదుత్తుంగభక్త్యహంకారశ్రృంగసావిక్షిప్తజానమాజంబులు భ్రమకన్పితం
బులగు ముత్తెంపుఁ దలఁజ్రాలునకు స్మారకంబులై రకింబుజూప వింతకోపులు
నాఁడు వెలచేడియల మైసిరియెడం దశునతేకుకున్ననం బిక్కిటిల్లిన వేన్నెల
క్షీణసుణిగవాక్షిరియల వలనంజూచు సవరోధగిరి పయోధరల మొగంబుల ముగ్గు
బుబుబులు చేయ సర్వసన్నాహంబు మెఱసి యగురుదెంచిన కువలయాశ్వనశ్వత
రోరీశశ్వతం దెదుర్కొని నీరాజనాద్యుపహారంబులు నడిపించి తోడ్కొని దని
వివాహ వేదికాంతులంబు సుఖసమాసీనుండేసిన యనంతరమున.

94

చ. వరుస మెఱుంగు బాసికపు వజ్రపుఁ గుచ్చుల గచ్చుపైఁ బరా

బరి యొనరించి ముత్తియపు బావిలినిగ్ధ పరామఁ డెన్నె

భగమగుఁ గొంకుజూపు దొరపాదనఖ్యుత్తి మీఁదిసేరమే

యరయ వివాహవేదిక కల్లమవాలన వచ్చినిల్చినన్

95

సీ. తరుణులు వెలిపట్లు తెగవట్టగా నశ్వతరుఁడు దేవపిండి తకుకుండి

బన్నీరువంప భూపాలు పాదాబ్జముల్ కడిగికన్నీయమాట కరణిదనరు

మొనగిక్రొంజికిట్టు ప్రాలపుట్టికలపైఁ బలియునలియు

నిలిచిన మద్దుగుమ్మలసోవపుఁ బాట నిజపురోహిత వేదనినదమఖిల

వాద్యఘోషంబు ఘనవైభవంబు మెఱయ, దారవోసెను పదపడివారుకొంకు

సిగ్ధ తమకంబుఁ జిఱునవ్వుఁదొంగలింప, మెండ్లారులమాట వీక్షింప నుచితరీతి.

96

మ. కులుకుకొండెటఁ జెందు మైలతికొంగులోఁగంగులినంగఁ గ

మ్మల డాల్ చెక్కిటఁ బల్లీలెగొనఁ గొమ్మల్ చేరిపోయించఁగా

బలు తీవుల్ పచరించు మాపుజిగితో వాదించు ముత్తెంబులం

దలఁజ్రాల్కొనె పధూటి భూధవసుధాధామోత్తమాంగంబునన్.

97

క. అంగాంగసంగతిని దన, ముంగ్గచెమరింపఁ గలమున సలికిన్ రా

జాంగజాఁడు కట్టె మణిమయ, మంగళీమూత్రంబు జాయమానూత్సుకుఁ డై.

98

క. తాలిమిఁ బురోహితుఁడు మం, త్రాకుల్ చదువంగ నిర్భరానందమునం

గీలిదగఁ దంపతుల్ మఱి, వేలిమి గావించి రుచితవిధమున నంతన్.

99

గీ. మంత్రము తాఁగ సన్నికల్ మట్టఁ జేసి, రప్పడు పురోహితచయంబులలమరగ

- కాంతు లుదఱుంగట్టువర్గములగములు, వరుసఁజదివించి రవ్యభూవరుల కెలవి. 100
- ప. ఇప్పిధంబున వివాహమహోత్సవంబు ప్రవర్తిల్లినది దినచతుష్టయభూవంతరంబునం బ్ర
లిప్రయాణోన్ముఖుండైన కుమలయాశ్వునకు నశ్వతరుం డాశేకవస్తువులరణంబొసంగి
మదాలసాపిల్వానవతికిఁ బుద్ధులు గఱపి కుమారద్వయంబును దారాకుఁజెలఱివేడం
డగమనలను వెంటం గూర్చి యనిపిన రథాధ్యక్షులై వారు గోమతీనదీముఖంబునఁ
దాతాశలోకంబు నిర్గమించి శోభనాలంకారాకారంబగు నయోధ్యాపురంబుం 29
వేళించి గృహప్రవేశంబు గావించి యుష్మమఱునాఁడు దినంతనమయంబున. 101
- ఉ. ముంగల నుబ్బచప్పురము ముత్తైపు మ్రుగ్గులుఁ బూలమేలుఁ
టుంగొడలేని చిత్తరువులున్ బురుసాపనితోడిమంచముం
కెంగట బీరువాగముల చెల్వము గల్గిన కేళిగేహసీ
ముంగమనీయవేషమున మానసనాయకుఁడుండు నయ్యెవన్. 102
- గీ. తార కింజల మొదలైన తలీరుఁబోడు, లమ్మదాలసఁ జూచి రావమ్మ నీకు
వరకుభప్రాప్తి చేకూర నలయు ననుచు, ననుచు వేడుకఁ దమలోన నవ్వుకొనుచు.
- చ. జలకముఁ దీర్చి పావవ కశలో వడిమార్పుడివైచి జాలువా
వలిపెముఁ గట్టి గుబ్బల జవాదియలంది తురాయిరీతిగా
నలయు గొప్పనందుఁజేమి హారములుంచి పిసాలికస్తురిం.
దిలకము ముద్దుగా నుద్దుట దిద్ది గుముల్ గొని వారలత్తటిన్. 104
- నీ. అన్నియుఁ దెలిసిన వన్నెలాడికినీకు దెలిపెడిదేమమ్మ కలువకంటి
వినవమ్మచుగవాని మనసు చూడఁగఁగంచుఁబదను వంటిదిమిమిషద్యగంధి
యిన్నాశ్శవలఁ దోడి యింతులతోడి యాటలుగావుగద యిదితలీరుఁబోడి
యిదిపలి మనమెట్లు లెనయించెదోనేడు నీ నేర్పుచాతము నీరజాక్షి
యిక్కడనె యింతసిగ్గైన హృదయనాగు, నెట్లు గరఁగింప నేర్చుదే యిందువదన
భావమెఱిగినజాణవుగావెనమయ, మెఱిగితటితీర్పునేయుమి యిగురుబోడి. 105
- గీ. అనుచుదోతేఱ నప్పవవ్వనజవదన, సిగ్గు వెనుకకుఁ దిగువనెచ్చెలఁజాలుకు
మాటముందఱికిడ్వొగ మందగమన, మినుమడింపఁగఁ జనికేళిగృహముఁ జేర 106
- క. వనజాక్షులంద టొక్కొక్క, పనినెవమున జరుగ సరసఁ బగడపుఁ గంబం
బును జాఁటుగాఁ గొనుచు ని, ల్విసతరుణింజూచివిభుండు చిఱునవ్వెలయన్. 107
- గీ. లేచి నిలువున నే కాఁగిలిండుకొనుచు, విరులపొన్నునఘించి పెన్నె అలుదువ్వి
కప్పరపుఁదాచి గుప్పు బాగాలొసంగి, పొదలి తమకంబు రెట్టింపఁ బుజ్జగించి.
- నీ. అలరులానిన తుమ్మెదలొ నెక్కఁపునఁగొ తరుణిచాతమటంచు గురులు దువ్వి

కమ్మబంగరు సిగ్గొ కలిగినపలుకాలూ చెలువచూతమటంచుఁ జెక్కునొక్కొ-
ముక్కొ ముత్తియంపు మెలుంగొలేనవ్వై ముదితచూతమటంచు మోవిపుడికి
కుంకుము జగియె నెక్కిను గుంపుదండయో కొమ్మచూతమటంచు గుబ్బలఁటి
తెలివియైమీరు నూగారు దీప్తియొక్కొ, మేలి మొలనూలి నీలమోమెలుంగుబోడి
చూతమని పోకముడివిప్పి సుదతిఁగఁచి, యించువిలుకాని సామ్రాజ్యమేలివిభుఁడు.

క. అంతట వేగిన ధరణీ, కాంచుఁడు సంద్యానికములుగావించి ప్రజన్
సంతసమునఁ బాలింపుచు, నింతింగవఁ గూడి సౌఖ్యమెనయుచు నుండెన్. 110

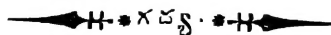
వ. మునీంద్రా! మార్తాండదత్తంబగు కువలయాశ్వంబు వలనం జయంబునుటంచేసి ఋ
తధ్వజుండు కువలయాశ్వంవనంబరఁగననిన సంతోషధుర్యుండై శైమినిముని యవ్వ
హంగమములం బూజించి సుఖంబుండెనంత.

క. ఈకువలయాశ్వచరిత్రము, నైకొనిచదివినను విననఁ గారుణ్యసుధా
శ్రీకరుఁడు కృష్ణుడొసఁగున్, శ్రీకరముగఁ బుత్రపౌత్రచిరవిభవంబుల్. 112

కా. పూర్వగ్రస్త వినికృలత్వ బహిరుద్బుద్ధాఽతీంద్ర్యంకురా
ఖర్వచ్చాయ కగఢ్ఘట్ట, సబలాకారేభ మేఘాల్లస
త్సర్వాశౌఘతమిద్రఘస్మకమహాసౌదామినీనూలికా
గుర్వర్థారవిణ హృస్తయాచకజనా కోదండలీలార్జునా. 113

క. ధాటికరటి ఘటారథ, కోటిక్షిప్తాఽరికుంభికుంభరేటమణీ
కోటివైవాహికము, క్తాటికనవిజయమాశ్రితకరాంబురుహా. 114

మాలిని—పరిశృంఖలజలేజా భానుమద్బింబభానూ
దృవహరిదబలాంగ స్థాయిఘకోటబిందూ
భవదనభిముఖాపి భ్రామ్యదైభాగ్రహస్తా
ప్రవివృతబలలేజా ప్రాధక్షీర్తిప్రకాశా. 116



ఇది శ్రీమద్భద్రనగోపాలకటాక్షవీక్షణాసమాసాదిత సరసకవితావైధవ సవరమన్వయా
భరణ నారాయణభూపాలతనూభవ శతగోపతాపసేంద్రచరణారవింద సంచలన్యా
నసమిలింద సంతతభారతభాగవతాదిశ్రవణానంద కామినీమనోహర రూపరేఖావిజ
తచైత్రకాశ్యపగోత్రపవిత్ర జాతివారాకవిజనామోదసంధాయక చిననారాయణ
నాయకప్రణీతంబైన కువలయాశ్వచరిత్రంబను మహాప్రబంధమునందు సర్వంబు
ను బంచమాశ్వాసము.

